

SÖKAREN

NR 3

1979

Kjell Jonsson

LÖSNUMMERPRIS 7:00 inkl. moms

Guru Maharaj Ji, några och tjugo år gammal, är en märkelig person. Utan imponerande yttre – han är liten och rund – och utan något märkligt budskap har han samlat en stor skara anhängare, som dyrkar honom som Den Fullkomlige Mästaren. – Läs reportage från stor DLM-festival på sidorna 2–5!

Pavel Rogalski

FENOMENET GURU MAHARAJ JI

Det var fullt av bilar parkerade runt Palais des Expositions, Utställningspalatset, i Genève. I nästan alla fanns porträtt av Guru Maharaj Ji, och många hade orden "Jai sat chit anand" (jag önskar dig sanning och lycka) på vindrutorna.

Inne i palatset var strålkastare tända och belyste en tom fåtölj på scenen. Efter en stunds väntan reste sig alla människorna med sina händer uppåtsträckta och ropade något som jag inte förstod. Och så ökade ropen i styrka, tycktes nå en

kulmen – och jag såg en liten gestalt ta några snabba steg över scenen och sätta sig i fåtöljen. Man kunde känna en otrolig stegring av spänningen hos människorna i hallen. Guruns ansikte var synligt för alla på en stor filmduk, som hängde över scenen. Han satt stilla några sekunder och började sedan: – "Kära premies..."

Nära 20 000 personer var samlade i Palais des Expositions den 8, 9 och 10 september 1978. De hade kommit för att lyssna på Gurun och se ho-

nom, "Den perfekta mästaren".

Guru Maharaj Ji föddes i Indien den 10 december 1957 som yngsta barnet till Shri Hans Ji Maharaj. Hans verkliga namn var Premal. Han fick titeln Guru Maharaj Ji efter sin far, som dog 1966. Det är en "naturlag", sägs det, att det finns en Guru Maharaj Ji, en Perfekt Mästare, i varje tidsperiod – men bara en. Jesus Kristus, Muhammed, Buddha – alla var Guru Maharaj Ji på sin tid, anser man inom den nuvarande Guru Maharaj Jis rörelse,

Divine Light Mission.

Några av dessa Perfekta Mästare har aldrig blivit kända utanför en liten krets; de har haft endast få anhängare. Men den nuvarande Guru Maharaj Ji hör verkligen inte till de okända mästarna. Hans anhängare är tio-, kanske hundra-tusentals "premies" – människor som fått "Kunskapen" från Gurun genom någon av hans skinitiatorer, som reser från land till land för att ge Kunskapen till dem som så vill och anses vara redo att ta emot den. Den som mottar Kunskapen, får också lära sig en viss meditations-teknik. Den innebär att man mediterar minst en timme två gånger dagligen. Man mediterar på fyra ämnen som kompletterar varandra: det inre ljuset, den inre harmonin, nektarn (den inre "smaken") och det heliga ordet (som nästan varje religion nämner: "i början var ordet").

Men sedan de fått Kunskapen, kan premies inte riktigt förklara vad den är för något! "Den är något så underbart att den inte kan beskrivas i ord", säger de. Så den här rörelsen, Divine Light Mission, är inte precis att betrakta som "a church of reason" (en förnuftskyrka)! Man använder sig av ord som känslor, lycka, kärlek osv för att beskriva vad det rör sig om, men man är inte kapabel att beskriva det i logiska termer. Men det gemensamma för alla premies är att de älskar Guru Maharaj Ji och ber till honom.

För att bli en premie måste man delta i "satsang" – även om det kan vara ett passivt deltagande. Det kan ta månader eller år innan en initiator bedömer en aspirant vara redo att ta emot Kunskapen. Satsang, vilket är ett indiskt ord, betyder "gemenskap i sanningen". Människor sitter i en halvcirkel, ler mot varann och lyssnar på en av dem som ger satsang. Denne pratar om allt möjligt mellan himmel och jord – livet, svårigheter, känslor osv – men han eller hon betonar alltid sin kärlek till Guru Maharaj Ji för dennes underbara gåva – Kunskapen. Premies verkar aldrig vara nervösa, och allt de säger är en ren improvisation.

Det var svårt för mig, en person utifrån, att förstå vad som verkligen pågick. Det jag såg var kanske endast det yttre av vad som hände. Ändå tyckte jag om det – det var på något sätt lugnande. I Stockholm och i Paris, där jag var på satsang innan jag åkte till Genève, var det inte så många deltagare – ca 40 premies och kandidater till premies

i Stockholm och 100, kanske 120, i Paris. Men i Palais des Expositions i Genève, där Divine Light Mission-rörelsen hade sin festival, var ca 20 000 människor församlade. Satsang, givna av initiatorer, pågick, utan andra avbrott än för viktiga meddelanden, från klockan tio på morgonen till nio på kvällen. Först då, på kvällen, kom Guru Maharaj Ji för att ge en slutlig satsang.

Alla hade väntat på detta ögonblick. De reste sig upp, jublande och sjungande. Guru Maharaj Ji satt i sin fåtölj på scenen, tittade ner på människorna i den stora hallen och började som han alltid gör – "Kära premies..."

Han talade i drygt två timmar med en mjuk och fascinerande röst som han dramatiskt modulerade – det gjorde nog intryck på alla. Åhörarna var märkbart berörda. Det var ingen tvekan om att man hade med en ovanligt stark personlighet att göra. Gurun använde gärna liknelser och talade om sig själv i tredje personen – Guru Maharaj Ji är ju bara namnet på en egenskap som han besitter och som efter hans död går över till någon annan. Älska Guru Maharaj Ji, gå på satsang, meditera och gör service – dessa idéer återkom ständigt under hans satsang. Guru Maharaj Ji vill inte ha era bilar, pengar osv – vad han vill ha, det är era liv. Ge det till honom, älska honom och lyssna till honom – det är den perfekta lösningen på era problem. För han är den perfekta mästaren, och ni är lyckligt lottade som har honom livslevande bland er just nu.

När Gurun talade om hur meningslös den moderna tillvaron blivit, vilket var ett ofta återkommande tema i hans satsang, använde han exempel som var lätta att

förstå – tex om bensinstationen. Bilar stannar där, men bara några få tankar – resten bara står där och tittar på. Det är kanske inte nödvändigt att förklara att de som tankar är premies som följaktligen kan fortsätta; de som bara tittar på är resten, och bensinstationen är naturligtvis Guru Maharaj Ji.

Efter hans satsang var det dags för sånger. Gurun satt stilla i fåtöljen och tittade väldigt intensivt på de sjungande människorna. Och så, efter några minuter, försvann han bakom förhängen lika snabbt som han kommit in.

Hans satsang följande dag var kortare, för det var "Darshan-dagen" – då premies är tillåtna att kyssa hans högra fot och få den Heliga Utandningen. Tusentals premies väntade på det i väl organiserade, flera hundra meter långa köer. När ens tur kom, måste man först gå i en lång, svängande blå tunnel tills man slutligen mycket överraskande stod framför Guru Maharaj Ji. – Så har berättats för mig av ett par personer som var med om det.

Tunneln, liksom nästan allt inne i det jättelika Utställningspalatset, var byggd av premies som "service". Man gör nämligen service, som också kan innebära tex att skura golv eller koka middag, för att bryta ned sinnet, eftersom sinnet kan bli för starkt som följd av meditationen och störa en. Så, de flesta som arbetade med något i samband med festivalen gjorde det utan att få betalt – som service.

Den stora salen var fylld av oändliga rader stolar, uppdelade i sektorer och bevakade av platsvisare. De främsta sektorerna, närmast scenen där Gurun satt, var reservera-

de för de premies som gjort någon service under festivalen.

De närvarande människorna föreföll att känna mycket djupt för Guru Maharaj Ji och verkligen njuta av festivalen. De flesta var unga, klädda på för ungdomar vanligt sätt. Den enda spänningen man kunde känna var riktad mot Gurun – en verklig yttring av kärlek, beundran och underkastelse; några dansade som i trans – medan Gurun bara satt i sin fåtölj och tittade på dem alla.

En flicka bakom min rygg sa plötsligt åt mig att stoppa ner kameran. "Det känns konstigt att du sitter där och fotograferar", sa hon. Jag vände mig om – det var något skrämmande hårt i hennes röst och ögon. Andra runt omkring oss tycktes inte märka något. Efter några sekunder sjöng hon igen, stirrande på en stor bild av Guru Maharaj Ji på videoduken ovanför scenen.

Enligt Divine Light Mission är Guruns familj en Helig Familj, och den tredje och sista festivaldagen verkade mest vara som en familjehögtid. Guruns amerikanska fru kom och gav satsang, sedan hans bror, Raja Ji, och dennes fru. Det hade varit Raja Jis födelsedag dagen innan, och jag var kanske den enda som inte visste det. Så jag blev naturligtvis överraskad av alla ovationer och "happy birthday"-sjungande, när Raja Ji kom ut på scenen, där Guru Maharaj Ji brukade sitta.

I allmänhet tyckte jag om atmosfären under festivalen, men det fanns stunder då alltsammans verkade helt främmande på mig – som när de andra sjöng "You are my mother, and You are my father" (du är min far, och du är min mor) till Guru Maharaj Ji. Jag hade svårt att tro på det – att alla de unga män och kvinnor som valt Divine Light Mission-rörelsen av egen fri vilja, verkligen menade vad de sjöng. Även om det nu kunde betraktas symboliskt.

Rörelsen Divine Light Mission har förändrats under årens lopp – Darshan-ritualen är ett exempel på det. I Genève var den väl skild från människorna i den stora salen, och endast premies fick delta. Men för bara två år sedan var det möjligt för så gott som alla intresserade att delta i Darshan och se hela ritualen. Divine Light Mission verkar bli bättre och bättre organiserad, med nya och strängare regler. I Utställningspalatset i Genève fanns det hundratals säkerhetsmän, väktare, platsvisare, och det fanns ställen att växla pengar på, hotellförmedling, informationsavdelning, hyrda

bussar osv. Det fanns simultantolkar som översatte från engelska till tio språk, och människor som lyssnade med trådlösa hörlurar. Det var som en stor, mycket väl utrustad och organiserad show – med Guru Maharaj Ji som dragplåster.

Det är ingen tvekan om att atmosfären under festivalen åtminstone till en del var skapad av all musiken, av satsang och meddelanden i stil med "Guru Maharaj Ji är nu på väg till oss". Överallt fanns porträtt av Gurun som för att påminna om vad man var där för. Det var också ganska kusligt att se alla dessa människor reagera på nästan exakt samma sätt. Lämna tänkandet till Guru Maharaj Ji och förlita er bara på honom – tycktes vara innebörden i det hela. Och enligt Gurun själv var det också innebörden. Be till Gurun, meditera, gör service – Guru Maharaj Ji ska ta hand om resten. Så alla dessa människor var beredda att stå upp och sjunga:

"Du är min mor, och Du är min far. Du är min bror, och Du är min vän. Du är rikedom, Du är visdom. Du är mitt allt, min Gud för mig..." osv.

Jag talade med premies från alla tänkbara länder, även Västindien. De flesta syntes mig vara ganska instängda i sin tro på Gurun och hans makt över allting. Det var ingen mening med att fråga dem om eventuella tvivel – för de hade helt säkert inga. Jag träffade dock åtminstone en premie som inte var hundraprocentigt säker beträffande Guru Maharaj Ji själv. Hon trodde ändå att meditation är bra

för sinnet. Jag frågade då om hon upptäckt några förändringar i sitt eget sinne som en följd av meditationen. – "Jag kan se ljuset, medan jag mediterar", sa hon, "men jag har fått Kunskapen för bara några månader sedan. Att få Kunskapen, måste du förstå, är bara början på en lång väg. Man måste arbeta på Kunskapen och utveckla den under många år, så att den blir allt skönare. Men hur kan jag beskriva vad Kunskapen är för något? Jag skulle kunna beskriva i timmar vad ett äpple är för något, hur det smakar och hur det ser ut – ändå skulle du inte förstå det, förrän du själv smakat ett äpple. Samma sak är det med Kunskapen. När man har fått den, blir den ens egen upplevelse, omöjlig att förklara för andra. Den ende som kan ge den till andra är Guru Maharaj Ji genom sina initatorer."

Så, man kan fråga sig: vad handlar det hela om? Är det en ny religion som fötts? – Guru Maharaj Ji säger själv:

"Guru Maharaj Jis värld är skapad av allting, där mörkret inte existerar. Den är underbar. Den är kärlek. Det finns inga solnedgångar. Det finns inga soluppgångar. Men där finns kärlek, kärlek, kärlek, kärlek. Och även mera än kärlek. Han är där. Guru Maharaj Ji är där. Kärlek, kunde ni säga, kräver två människor. Men Guru Maharaj Ji blir ett med den invigde. Så är det... när ni förenar er med det oändliga, ni vet, när ni blir oändliga, då blir ni ett med oändligheten. Ni blir ändlösa. Och när ni blir ändlösa, då finns det ingenting alls som är begränsat. Och således finns det

inget du, inget jag, inget "jag är", inget förflutet, inget nu, ingen framtid. Det finns en perfekt allomfattande tillvaro. Så är det."

Det finns folk som menar att hela Divine Light-rörelsen har bildats endast i syfte att tjäna pengar. Det kostade i själva verket 60 schweizerfranc (ca 170 kronor) att få inträdeskort till festivalen. Andra säger att det är självbedrägeri, eller en ny religion.

Allt det där kan låta negativt, men jag tror inte att det är någon mening i att spekulera om penningbegär etc. Man kan komma till de slutsatser man själv vill – med mer eller mindre förutfattade meningar som bakgrund. Det kostade 170 kronor att få inträdeskort till festivalen, men å andra sidan betalade man inget för Kunskapen, eller för satsang. Guru Maharaj Ji säger att han vill att premies ska ge honom sina liv – men han hävdar samtidigt att han ger dem ett nytt, bättre

liv genom att ge dem Kunskapen.

Den rätta frågan att ställa är nog inte "vad är innebörden i det hela?" – för det finns tydligen inget svar på det i logiska termer. Den riktiga frågan är snarare "varför?". Varför reser Guru Maharaj Ji över hela världen, talar till tusentals människor, i det han mer och mer utvecklar hela Divine Light Mission-rörelsen. 1966, när han var åtta år gammal, sa Gurun: "Jag är inte här för att starta en ny religion. Jag är här för att visa er den sanning som ska göra er fria..."

Han vill ge Kunskapen till miljoner människor i västvärlden för att sedan använda deras förståelse och osjälviskhet till att hjälpa den fattiga och behövande delen av världen. Det är, enligt honom själv, skälet till att han använder varje tänkbart tekniskt hjälpmedel – video, tidningar, böcker, filmer osv. Han sa också: "Tiden är inne... Det kommer att bli fred i världen."

Jag är fortfarande mycket skeptisk till Guru Maharaj Ji och hans rörelse – som jag av princip är till alla rörelser med totalitära inslag. Jag har också svårt att betrakta hans lära som något annat än en skickligt maskerad brist på lära. Ändå, så länge vår värld till stor del befolkas av krigande, svältande och olyckliga människor, kommer han och hans lära att ha en funktion att fylla. Hans anhängare tycks i alla fall vara övertygade om att Guru Maharaj Ji ska lyckas där alla andra har misslyckats: att skapa harmoni och fred på jorden.

Anm. Text och foto Pavel Rogalski, som berättar om sig själv: "Jag kom till Sverige från Polen 1971. Jag fortsatte mina sociologiska studier. Så småningom blev det sedan socialantropologi och psykologi. Jag avbröt dock mina studier, började jobba och resa. Nu sysslar jag mest med fotografi men känner ibland ett behov av att uttrycka mig i ord..."

Gustaf Fröding ETT BESÖK HOS BOLTZIUS

Ehuru den ryktbare mannen icke har någon stadigvarande vistelseort, utan än här än där utövar sin verksamhet, var han dock icke svår att anträffa. Alla visste var "Bollschuss" fanns. För tillfället befann han sig i en gård i hemmanet Rud, ett av de största i Grava socken, och dit ställde jag min kosa.

På gården stodo eller sutto ett tretti- eller fyrtiotal personer av olika åldrar och kön. Somliga voro på ett eller annat sätt lytta, andra sågo ut som hälsan själv. På en bänk sutto i en rad fyra eller fem kvinnor, tysta och med nedböjda huvud. Det var de blinda, som voro där för att botas av undergöraren. En gumma satt och hostade i en avkrok. En stor och stark man, tydligen ingen sjukling, berättade för ivrigt lyssnande åhörare om underbara fall av helbrägdaförelse från hans

hemort. Ibland skrattade han nervöst och blev strax därefter mycket allvarsam. Vid grinden stannade ett åkdon och en stackars krympling fördes därur. Han fick kryckorna under armarna och linkade mödosamt fram till en bänk. Bägge benen voro förlamade och hängde och slängde utan styrsel. Man kände sig tryckt till sinnes vid åsynen av allt detta elände. På trappan stod en ung flicka med en gitarr i handen. Hon knäppte då och då på strängarna liksom för att preludiera och de församlade stämde upp en underlig sång med föga sammanhang, med omöjlig meter och konstiga rim, men med svärmiska häntydingar på det överjordiska livet och "världens yttersta tid".

Sången tystnade och man samtalade åter sakta och stillsamt, liksom under inflytande av en högtidlig

stämning. Och språket som talades var icke svenska. De allra flesta av de närvarande voro från Norge och den "snakksomme" norskan ljöd från alla håll.

Från stugans inre utkommo allt flera så att skaran småningom fördubblades. Somliga sjuklingar ledades, andra hjälpte sig fram själva så gott de kunde.

Äntligen visade sig Boltzius själv på trappan med en väldig bibel i handen – en skänk av en viss grevinnan såsom han själv efteråt uppgav. "Nu tar vi den sången som jag har diktat", sade han och lät gärningen följa orden i det han med stark röst tog upp första tonen. Flickan knäppte på gitarren och de församlade stämde in.

Ett porträtt av Boltzius var här om året synligt i tidningen Budkafflen. Man tycktes där ha bemödat sig

att framställa mannen så avskräckande som möjligt. Det var en riktig bovfysionomi. För den som sett Boltzius i verkligheten, måste nämnda porträtt likväl förefalla som en elak vrågbild. Hans anletsdrag äro ingalunda fränstötande – endast sällsamma. Hans pan-na är utvecklad och uttrycksfull, näsan välformad och de övriga anletsdragen äro, om ock oregelbundna, dock särdeles karaktäristiska. De små djupt liggande ögonen hava ett obestämt, underligt uttryck och över det bleka svartmuskiga ansiktet vilar en halvt vemodigt grubblande, halvt barnslig stämning. Det är med ett ord ett huvud, som man icke glömmar så lätt.

Om således mannens yttre var ägnat att väcka intresse, kan man däremot icke säga att hans sätt att uttrycka sig var särdeles tilltalande. Sedan man sjungit till slut den ovannämnda sången, som i förvirrade drag skildrade det nya Jerusalems härlighet "med gator av guld" och "skinande kläder" slog Boltzius upp bibeln och uppläste några strofer, som berättade om Kristi helbrägdagörelseunder. Därefter följde ett föredrag som skulle tillämpa detta i sammanhang med Boltzius' egna helbrägdagörelser. Han gjorde tydligen flera försök att åstadkomma en sammanhängande utveckling av ämnet. Men det brast itu för honom. Det hela blev en förvirrad villervalla med oupphörliga upprepningar av bibelspråket och korta osammanhängande berättelser om hans erfarenheter som helbrägdagörare. Alltsomoftast kom han härvid fram med sina förnäma bekantskaper – baronessan den och grevinnan den och den. "Är det icke ett märkvärdigt bevis på Guds underbara vägar, att jag som först endast gick omkring i stugorna hos fattigt folk, en gång skulle komma att gå ut och in hos de förnäma. Jag har varit så högt, så högt att jag icke en gång kan säga det", utbrast han en gång och alltemellanåt kom han tillbaka till samma ämne. Det lät onekligen som om han härigenom ville imponera på sina åhörare, men alltsammans kom fram så barnsligt naivt att man icke kunde misstänka att någon beräkning låg bakom. Efter föredragets slut började föreläsningen av dem som sades hava blivit helbrädda under Boltzius' behandling. B. gick själv ned bland folkhoppen och samtalade i glad ton med än den ene än den andre. En liten flicka kom springande och lade armarna om halsen på "farbror". En hjärtlig och glad stämning tycktes bliva rådande bland de närva-

rande. Man skrattade och pratade om vartannat.

"Kom fram, du, och berätta om det under Gud låtit dig vederfara!" En norsk "jente" steg fram och berättade sin historia. Hon hade blå ögon med den egendomliga klarhet som är utmärkande för en del blinda. Förr i tiden, sade hon, hade hon endast sett "lyset" och "vinduet", nu däremot kunde hon skilja allehanda föremål. Man tog fram en hel del saker för att pröva henne. Ja, ganska riktigt, hon kunde skilja en pennkniv från en tändsticksask, en mössa från en näsduk. Hon såg mycket lycklig ut och de andra betraktade varandra med triumferande blickar. En glad gut kom fram. Han hade icke kunnat se "en häst en gang", men nu kunde han läsa "både tryckt och skrivet".

En stackars krokryggig flicka visade med uttrycksfulla åtbörder huru hon varit alldeles sammantryckt och lam; nu kunde hon gå jämförelsevis upprätt. "Spring nu, så får vi se." Ja flickan satte iväg och gjorde för yttermera visso ett duktigt hopp. Hon såg verkligen ut att vara ganska stark och frisk, och glad och lustig dessutom.

På detta sätt förevisades den ena efter den andra. Slutligen kom det allra märkligaste exemplet på helbrägdagörelsens gåva – en kvinna, på vilken ögat, efter att hava "fallit ut", som hon uttryckte sig, nu började växa igen. Ögat förevisades. Det såg verkligen ut som ett till hälften utvecklat öga, men mig föreföll det som om det andra ögat var alldeles likadant. Nu skulle det provas om hon kunde se. Man tog fram en hatt. "Vad är detta?" – "Svart!" – "Ja, men vad är det för slag?" – Intet svar. Man vände hatten hastigt några gånger. – "A, en hatt!" Hon kunde ju se, det var tydligen. Man fröjdade sig över detta stora under. Man tog ordet ur munnen på varandra för att övertyga främlingarna. Och det såg onekligen ganska märkvärdigt ut. Efteråt har jag emellertid hört försäkras av en person, som iakttagit ögat allt ifrån början, att alls ingen förbättring skett under vistelsen hos Boltzius, att kvinnan ser alls igenting, men hjälper sig fram genom sin livliga fantasi och genom gissning. För det mesta gissar hon också galet.

Och på samma sätt torde det förhålla sig med de flesta av de andra fallen. Fantasien spelar en stor roll. Man förstorar skillnaden mellan tillståndet förr och nu och undret är färdigt, fastän någon nämnvärd förbättring icke kan påvisas. Men bland de här församlade troende

fick intet tvivel råda. Boltzius varnade flera gånger för det slags tro, som behöver hava inkast hävda innan den blir övertygelse och framhöll såsom efterföljansvärda exempel sådana, som trodde utan undersökning. Det är därför naturligt att alla bemödade sig att tro det allra bästa och därvid understöddes av fantasien och viljan.

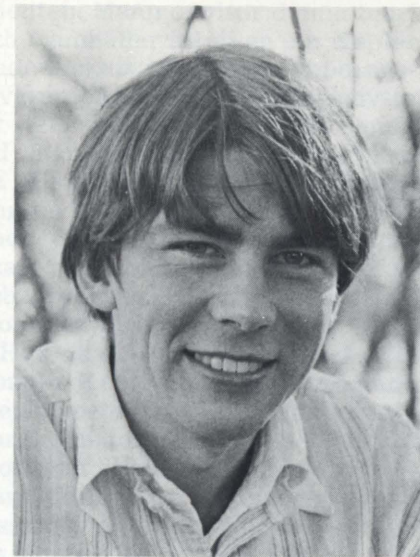
Att tron emellertid icke är så stark, som den låter påskina, torde måhända bevisas av det oroliga bemödandet att övertyga tvivlande. En riktig fast och orubblig tro befattar sig säkert icke mycket med andras tvivel. Det ser ut som om man skulle behöva bekräftelser från alla håll för att kunna känna sig riktigt säkert att allt är sant. Över det här församlade folket vilade emellertid någonting trohjärtat och fromt, som gjorde ett gott intryck. Man kunde icke annat än känna sig vänligt stämd mot dessa uppriktiga och ivriga människor, ehuru man hade en ständig känsla av att man befann sig mitt uppe i något nervöst och överretat. Och Boltzius själv föreföll att vara en ärlig man, som tror på sin sak. Av personer som känna honom närmare har jag också alltid hört honom skildras såsom en uppriktig och välmenande, men något enfaldig man.

G. F.

Från Karlstads-Tidningen 17 sept 1887, återgivet i "Allvar mer eller mindre" (Bonnier, 1918).

Boltzius i högtidsdräkt.

Björn Sahlin

Känn igen dig i det annorlunda

I slutet av förra året blev här i Järna två antroposofbarn på hemväg från biomatinén omkullknuffade, sparkade, spotade i ansiktet och flera gånger kallade "antro, antro". Förövarna var några ungdomar som dagen efter skröt med sin bravad i skolan, t o m inför sin lärare. För tio år sedan skulle rektor kallat till förhör och bestraffning. Idag är vi mera likgiltiga eller vanmäktiga inför våldet. Inte heller tycker vi det är så viktigt att ge utrymme för det avvikande, framför allt inte om det verkar vara "religiöst".

Järna är ett samhälle med ca 7 000 invånare. Kanske 2 000 är antroposofiskt inriktade. Det antroposofiska seminariet ligger utanför Järna centrum, liksom de många biodynamiska jord-

bruken och vårdinstitutionerna. Grannarna runt seminariet är irriterade över dess snabba expansion och utbyggnad. Lantbruksnämnden och många jordbrukare är inte glada åt att mer och mer jord blir biodynamisk. Antalet antroposofier inne i Järna samhälle blir allt fler. De avviker i sin klädsel och utgör på så sätt ett synligt avbrott i samhällsbilden.

Antroposoferna är mycket aktiva: Före jul bjöd de på opera – Glucks "Orpheus och Eurydike" – varje kväll i en veckas tid. Seminaristerna uppförde ett tvåtimmars sagospel. Andra kvällar gavs konserter och uppvisningar. De olika institutionerna bjöd på dockteater, adventsträdgård och julbasarer. Vilket samhälle av samma storleksordning har ett sådant kulturutbud?

Hur reagerar den "vanliga" ortsbefolkningen? I regel vågar de sig inte ut på några antroposofiska evenemang. Eller kanske det som erbjuds inte motsvarar de "bredare lagrens" intressen? Däremot har man från antroposofisk sida en klar strävan utåt, in i samhället även på det lokala planet.

Nej, allmänt anses att antroposofier är smutsiga, luktar vitlök, är gräsätare, utnyttjar det sociala, lever i lösa sexuella förbindelser, är inåtvända och högdragna. Anonyma skrivelser för att misstänkliggöra de antroposofiska verksamheterna har sänts till kommunpolitikerna och massmedia. Södertälje kommun försöker sätta stopp för vidare utbyggnad av seminariet. Den lokala pressbevakningen är mer än noggrann, den är ogin.

En kommunpamp förklarade nyligen att "antroposofier och assyrier är kommunens största problem". En representant för det kommunala bostadsföreta-

get Telgebostäder har emellertid en annan syn. I bostadsområdet Norrtuna i Järnas norra utkant har det flyttat in en hel del antroposofier de senaste två åren. Från att ha varit ett område med svåra sociala problem har nu förhållandena förbättrats avsevärt, anser hon.

Det finns säkert missförhållanden inom antroposofin. Var gör det inte det? Och det finns säkert antroposofier som kunnat ge upphov till ryktesspridning. Mycket i antroposofin skiljer sig från gängse uppfattningar och livsstil. Men varför kommer bara sådant i blickpunkten? Kanske för att vi i vår tid satt den kritiska hållningen i system – vi ser först och främst det negativa. Vi är mer inriktade på att *ingripa mot* än på att *uppmuntra till*. Avståndstagande, distans och misstänksamhet anses vara fina-re dygder än nyfikenhet, intresse och engagemang. Därför misstror vi gärna allt främmande och nytt, som vi inte omedelbart förstår. Antroposofin har ovanligt mycket att komma med – om vi ser på den med öppna ögon. Idag lämnar den det ena värdefulla bidraget efter det andra till samhällsutvecklingen. Det är värt att titta på! Istället för att sätta krokben borde vi därför ge den en chans!

För vår del måste det bli fråga om attitydändring. Vi måste fostra oss själva, varandra och framförallt våra barn till en positiv och intresserad livshållning, som kan ersätta den grinighet, fientlighet och desperata kritiklusta som plågar så många idag. När en positiv och förstående anda präglar vårt samhälle, behövs inte längre några maktmedel eller lagar för att skydda det annorlunda och svaga. Inga antroposofbarn skall behöva vara rädda för att gå på bio!

Ett citat:

Jag fick mig en verklig tankeställare, när jag läste om ett kostexperiment med råttor. Man hade haft två helt lika grupper av laboratorieråttor. Den ena gruppen fick sk engelsk genomsnittskost, dvs vitt bröd, margarin, sötat te, konserve-

rat kött, kokt kål, potatis och sylt. Den andra gruppen fick en kost som Hunsafolket – ett ovanligt friskt bergsfolk i Indien – äter, dvs en vegetabilisk, råkostrik kost. Resultat: "I den engelska gruppen blev råttorna bitska, deras kroppar blev oproportionerliga, de levde i uppenbar vantrivsel och den 16:de dagen började de starkaste råttorna bita ihjäl de svagare och äta upp

dem. De 'engelska' råttorna fick dessutom så småningom alla de sjukdomar som är vanliga i England, medan den andra gruppen råttor tycktes trivas tillsammans och förblev fria från alla sjukdomar och autokannibalism."

(Från "Naturligt-vis. En handbok för en ny livsstil" av Ingrid och Lena Olausson, utgiven på Bonniers.)

ASTROLOGI OCH MÄNNISKOKUNSKAP

Det går inte att bara avfärda astrologin som en gammal vidskepelse. Åtskilliga omdömesgilla personer har, både förr och nu, övertygats om att astrologin "stämmer". Den berömda psykoanalytikern C G Jung t ex använde "stjärntyding" i sin terapeutiska verksamhet.

Omvärdering av Kepler

Det berömda horoskop som den tyske astronomen, fysikern och matematikern Johannes Kepler år 1608 upprättade åt fältherren Albrecht von Wallenstein står inte högt i kurs hos nutida astronomer. Kepler, säger man, trodde inte alls på astrologi, han ställde horoskop bara för brödfödans skull, och vad Wallensteins horoskop beträffar, så är det bara ett exempel bland många på vad astrologerna kunde prestera ifråga om vidskepliga

fuskverk.

En uppseendeväckande omvärdering av Keplers arbete finner man i den amerikanske historikern Golo Manns för några år sedan utgivna omfångsrika biografi över Wallenstein. Professor Mann har gått grundligt tillväga, han har letat fram samtliga aktstycken rörande den ryktbare krigarens liv, och han sovrar och bedömer dem med vetenskapsmannens kritiska saklighet. Utförligt behandlar han relationerna mellan Wallenstein och

Kepler, och i ett tolv sidor långt kapitel med rubriken "Das Horoskop" tar han ställning till det dokument som våra astronomer är så angelägna att nedvärdera.

Resultatet blir som nämnt en omvärdering, och den är grundlig. Att börja med fastslår Mann att Kepler visserligen kritiserade sin samtids vulgära astrologi men aldrig tvivlade på möjligheten för en vetenskapligt mer hyfsad astrologi att med horoskopets hjälp uppdaga väsentliga drag i en människas karaktär och utveckling. Han ställde horoskop för sig själv, sina föräldrar och sin hustru och studerade ständigt med djupt intresse sambandet mellan planetkonstellationer och mänskliga livserfarenheter.

I fortsättningen beskriver Golo Mann, som i förbigående sagt är son till Thomas Mann, det Wallensteiniska horoskopet och citerar utförligt Keplers detaljrika skildring av uppdragsgivarens personlighet och kommande öden. Han konstaterar att det "stämmer" utmärkt så när som på några felaktigheter i tidsföljden för ett par händelser. Karaktärsteckningen finner han förträfflig: "Kepler hade skäl att vara tillfreds med sitt karaktärsporträtt".

Varför stämmer horoskopet?

Varpå beror nu denna märkliga överensstämmelse? Kepler hade erhållit uppdraget genom en tredje person och visste inte vems horoskop han utförde. Man har framkastat tanken att han ändå på ett eller

annat sätt skaffat sig kännedom om klienten. Mann avvisar denna teori och framhåller att även om Kepler hade lyckats identifiera uppdragsgivaren, så hade han haft föga nytta av det. Wallenstein var vid denna tid 25 år gammal, ett oskrivet blad, en tillbakadragen, något omogen ung man, som astrologen nu alltså hade djärvheten att tillskriva en skarpt profilerad, motsägelsefull och dramatisk karaktär och ett storstilat-farligt livsöde.

Hur skall saken förklaras? Wie konnte Kepler wissen, hur kunde Kepler veta, frågar sig den amerikanske historikern. Det hela är ju i stort sett så riktigt. Tanken att det bara skulle röra sig om en lyckad gissning avfärdar Golo Mann som en dumhet. Men förklaringen?

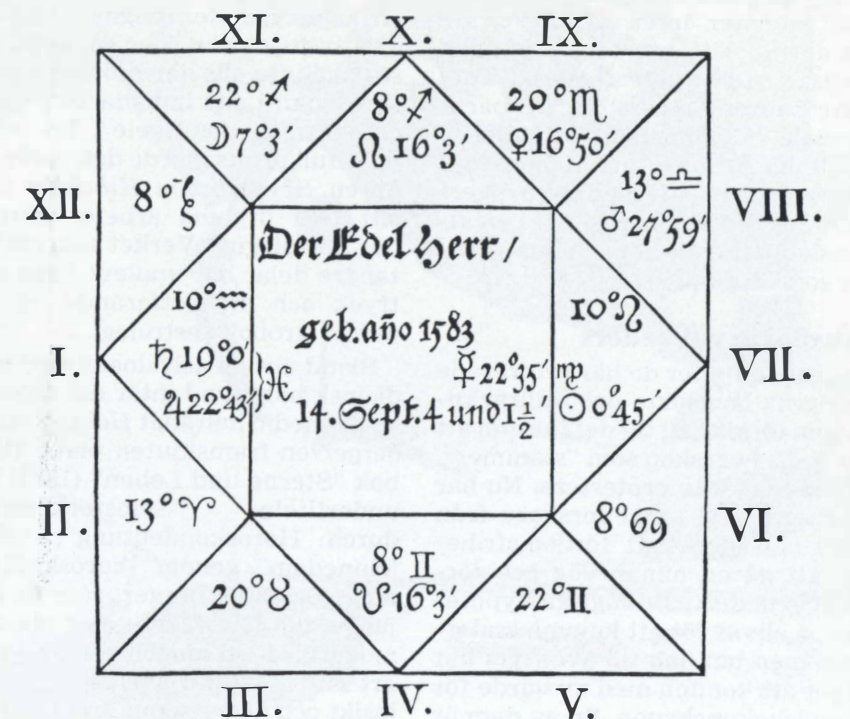
Mann stannar vid tanken att Keplers horoskop utövat ett så starkt suggestivt inflytande på Wallenstein att denne präglats av dess innehåll både vad karaktär och levnadsgång beträffar. Wallenstein skulle ha gått genom livet med horoskopet som vägvisare och varit så hypnotiserad av astrologens utlåtande att det format hans personlighet och till och med provocerat hans yttre upplevelser. Genau so, just så, förklarar professor Mann. Ändå förefaller han inte vara riktigt säker på saken, ty han slutar sin långa utredning med orden: "För alltid, fruktar jag, måste det förbli en öppen fråga varifrån Kepler fick sina insikter." Att den astrologiska hypotesen skulle vara något att räkna med faller honom inte ett ögonblick in.

Suggestionshypotesen är inte ny, den har ofta tillgripits som en bekväm "förklaring" till den många gånger frapperande överensstämmelsen mellan horoskopets utsagor och den upplevda verkligheten. Man möter den t ex i den danske psykologen Alfred Lehmanns imponerande standardverk "Overtro og Troldom fra de aeldste Tider til vore Dage" (2:a uppl 1920), och man stöter ofta på den hos nutida forskare. Så erkänner t ex den schweiziske matematikern och filosofen Andreas Speiser i sitt arbete "Die mathematische Denkweise" utan omsvep att horoskopet "stämmer" men tror sig finna förklaringen i att horoskopet är ett "psykiskt schema", som astrologen "projicerar" på klienten och därmed på suggestiv väg formar hans personlighet.

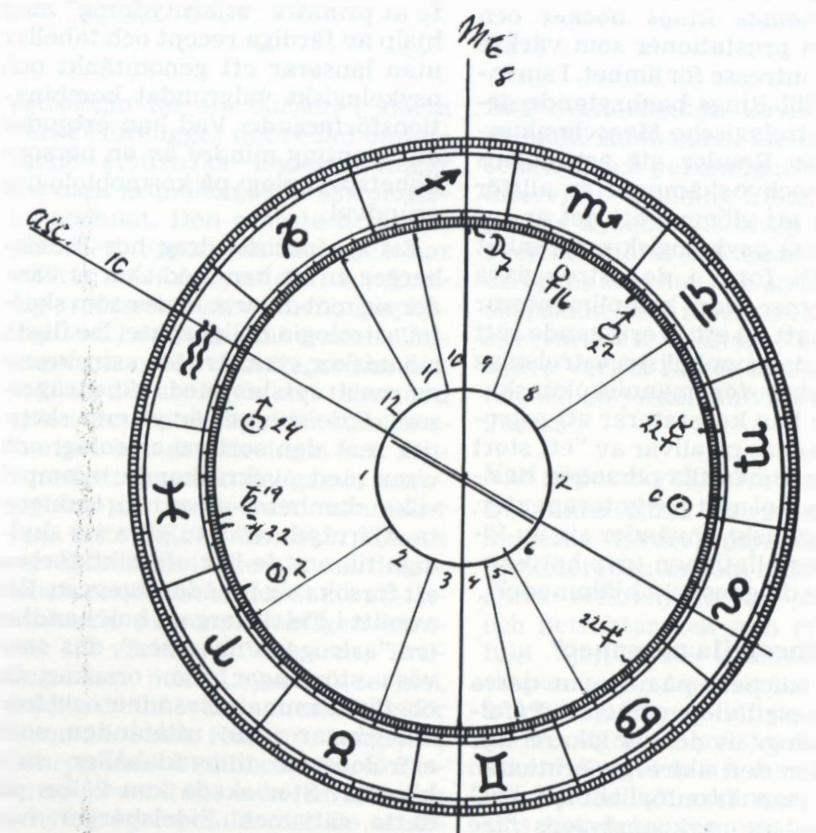
En annan "förklaring" till att en del astrologer lyckas åstadkomma slående riktiga horoskop har lanserats av atomfysikern och filosofen J

Horoscopium gestellet durch Ioannem Kepplerum

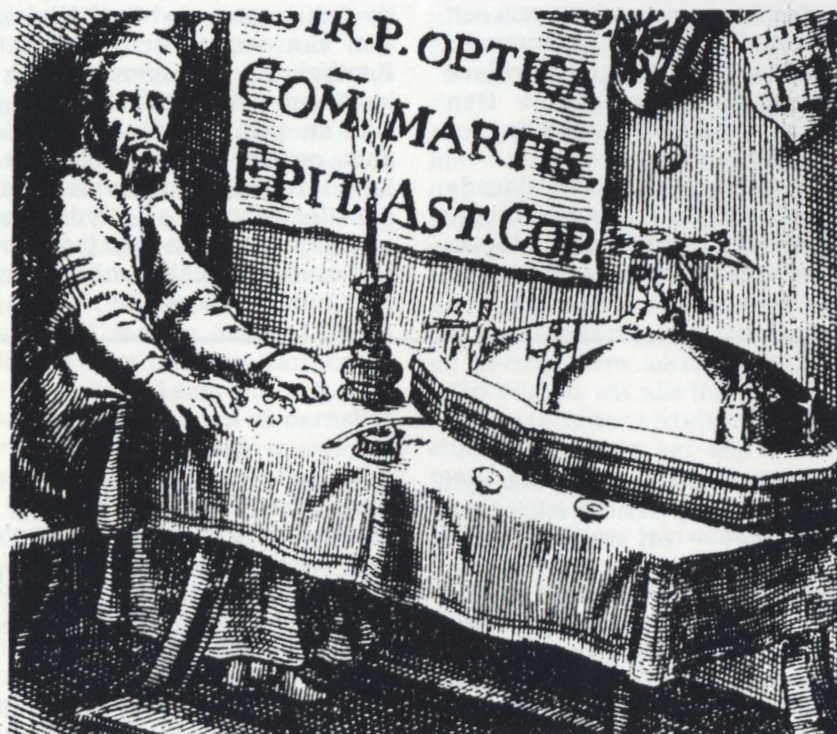
1608.

Wallensteins horoskop, utfört av Johannes Kepler.

Wallensteins horoskop i modern "transkription" och kompletterat med de "nya" planeterna Uranus, Neptunus och Pluto.

Johannes Kepler vid sitt räknebord.

Seiler. Lika litet som Speiser förnekar han att många horoskop stämmer utmärkt bra, men han menar att gåtans lösning i dessa fall ligger i att astrologerna är klärvoajanta, äger en mystisk intuitiv förmåga som tillåter dem att utan vidare se vad deras klienter går för. Man kommer inför hypoteser av detta slag lätt att tänka på den svenske telefonprofessorn Torbern Laurents teori om de paranomala fenomenen: medierna skulle ha förmåga att *hypnotisera* iakttagarna, så att de liksom Evert Taubes sjöman som hamnat i en kinesisk opiumhåla ser "en massa saker som inte finns".

Astrologin till heders

Om någon finner de här refererade teorierna långsökta och otillräckliga som förklaring till det faktum att det finns horoskop som "stämmer", så skall jag inte protestera. Nu har emellertid ett antal forskare från olika områden haft fördomsfriheten att gå en annan väg och försöksvis ta den astrologiska hypotesen på allvar för att komma underfund med om den till äventyrs har något att komma med av värde för människokunskapen. En av dem är den för Sökarens läsare inte obekante professor *Hans Bender*, chef för "Institut für Grenzgebiete der Psychologie und Psychohygiene" i Freiburg. Det var den tyske astrologen *Thomas Rings* böcker och praktiska prestationer som väckte Benders intresse för ämnet. I sin inledning till Rings banbrytande arbete "Astrologische Menschenkunde" säger Bender att astrologins kritiker och bekämpare är alltför benägna att glömma att det är sekelgammal psykologisk erfarenhet som tagit form i de astrologiska symbolerna. Han komplimenterar Ring till att på ett övertygande sätt ha visat den symboliska astrologins fruktbarhet för människokunskapen, och han konstaterar att astrologin idag tas på allvar av "ett stort antal omdömesgilla personer, däribland en hel rad psykoterapeuter, vilka praktiskt använder sig av födelsekonstellationen (dvs horoskopet) som diagnostiskt hjälpmedel".

"Omdömesgilla personer"

Vi skall här peka på några av dessa "omdömesgilla personer". Påfallande många av dem är läkare. När det gäller den äldre generationen tänker man framför allt på *C G Jung*, en av psykoanalysens "tre stora". Han intresserade sig i flera årtionden för astrologi och sade sig ha nytta av den i sitt terapeutis-

ka handlande. Hans dotter, fil dr *Gret Baumann-Jung*, fullföljer sin faders idéer och är en känd astrologisk praktiker. Till astrologins sympatisörer hörde också *R G Heyer*, en av mellankrigstidens mera betydande psykoterapeuter. Att sakkunnigt utförda horoskop äger en "övertygande riktighet" kan endast bestridas av "den som inte vill se, som inte alls har prövat saken", skrev han i sitt huvudarbete "Der Organismus der Seele". En betydelsefull insats gjorde den tyske läkaren *Herbert von Klöckler* med sitt 1931 utgivna arbete "Kursus der Astrologie". Verket som omfattar tre delar har upplevt flera omtryck och är fortfarande en utmärkt lärobok i astrologi.

Bland nutida astrologer med medicinsk bakgrund intar det österrikiska medicinalrådet *Heinz Fidelsberger* en framskjuten plats. Hans bok "Sterne und Leben" (1973) bär undertiteln "Selbsterkenntnis durch Horoskopdeutung", självkännedom genom horoskoptyding. Dr Fidelsberger, som är lärjunge till Klöckler, visar att den moderna forskningen på ett vackert sätt bekräftar den psykologiska insikt och den visdom som finns investerad i de gamla astrologiska lärorerna. "Sterne und Leben" är en välskriven och mycket fängslande introduktion i modern, reviderad astrologi. Fidelsberger ägnar sig inte åt primitiv "stjärntyding" med hjälp av färdiga recept och tabeller utan lanserar ett genomtänkt och psykologiskt välgrundat kombinationsförfarande. Vad han erbjuder är ingenting mindre än en personlighetspsykologi på kosmobiologisk grundval.

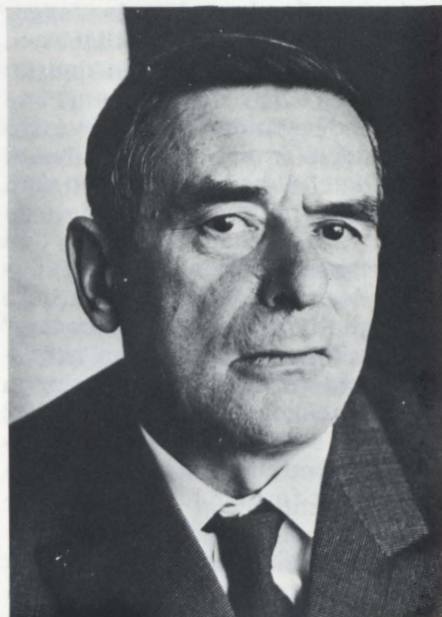
Ett sympatiskt drag hos Fidelsberger är att han med skärpa vänder sig mot diverse olater som skaffat astrologin dåligt rykte. De flesta människor tycks tro att astrologerna mest sysslar med "förutsägelser". Fidelsberger är ytterst skeptisk mot den sortens astrologi och visar med avskräckande exempel vilka dumheter även "prominenta stjärntydare" kan göra sig skyldiga till om de har oförsiktigheten att försöka sig i spådomsgenren. Ett avsnitt i Fidelsbergers bok handlar om "astrogena neuroser", dvs nervösa störningar som orsakas av obetänksamma yttranden och formuleringar i de utlåtanden som astrologerna tillhandahåller sina klienter. Stor skada kan vållas på detta sätt och Fidelsberger har hårda ord om de skyldiga. Utom grundliga kunskaper även i psykologi krävs det mycken takt, hänsyn

och varsamhet av den som med horoskopets hjälp vill vara en människa till nytta och så att säga visa henne vägen till sig själv, göra henne medveten om kraftspelet i hennes inre, visa henne vilka hästar hon har i stallet och hur de skall manövreras i livets olika situationer.

Hjälp att leva

Heinz Fidelsberger talar om astrologin som "eine ungemein wertvolle Lebenshilfe", en oerhört värdefull hjälp när det gäller att finna sig tillrätta i tillvaron. Just "Lebenshilfe Astrologie" är titeln på en 1977 utkommen bok av *Fritz Riemann*. Författaren är docent och lärare i psykoanalys vid Institutet för psykologisk forskning och psykoterapi i München samt medlem av Academy of Psychoanalysis i New York. Hans hittills mest kända bok heter "Grundformen der Angst", en teoretisk och praktisk belysning av ångestproblemet, som 1976 kom ut i sin 11:e upplaga. I vetenskapliga tidskrifter har han då och då varit synlig med uppsatser om psykoanalys och astrologi, och 1972 föreläste han om detta ämne vid en internationell psykoanalytisk kongress i New York.

Riemann säger att astrologerna idag befinner sig i ett besvärligt läge. Å ena sidan angräps och bekämpas de, ofta med ovärdiga metoder och för det mesta av personer som själva aldrig har befattat sig med ämnet. Å andra sidan anstormas de av ett klientel som vanligen har föga intresse för vad en ansvarsmedveten astrolog verkligen kan prestera utan i stället väntar sig diverse orakelmässiga uttalanden. Här gäl-

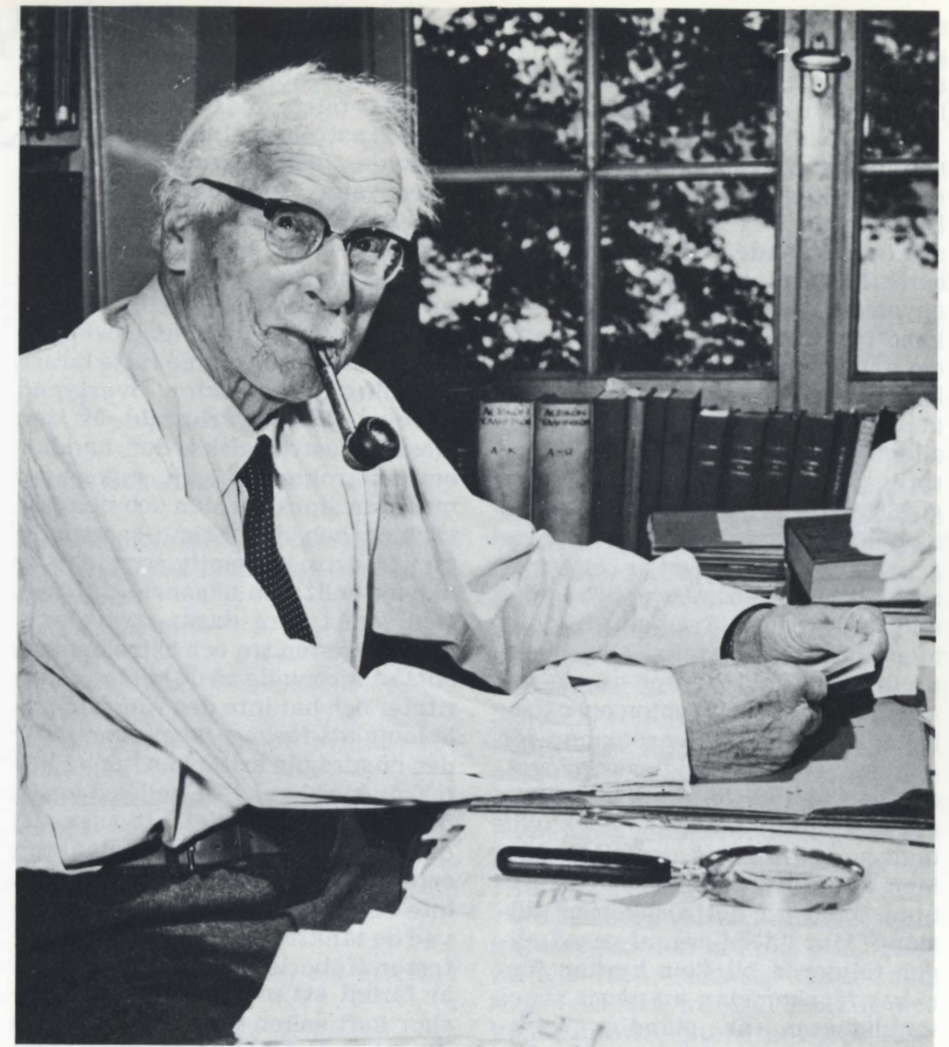
Golo Mann

ler det att hålla tungan rätt i munnen, och det är just vad Riemann gör. Hans svarar kunnigt och korrekt på de vanliga "vetenskapliga" invändningarna mot astrologin, och han visar på ett övertygande sätt vad astrologin kan ge om den kommer i rätta händer. Kärnan i hans bok är skildringen av de tolv människotyper som bär djurkretsens namn. Det är en inträngande, fint differentierad framställning, illustrerad med exempel ur författarens erfarenhet som själsläkare. Stor vikt lägger han vid tolkningen av ascendentens, månens och solens ställning i de olika tecknen. Utförligt går han in på de tolv typernas starka och svaga sidor, deras speciella sätt att reagera i kritiska och ångestbetonade situationer, deras patologiska avarter, livslögnens många varianter osv. För varje predikament kommer han med terapeutiska råd och vinkar, han ger verkligen vad han lovar i bokens titel, hjälp att leva, hjälp att bemästra livets problematik sådan den ter sig för olika människor. Boken fick ett välförtjänt gott mottagande, den måste omedelbart tryckas i en ny upplaga och kommer kanske att bli en lika stor succé som ångestboken.

Universitetsämne?

Riemann citerar *C G Jungs* ord att "den moderna astrologin närmar sig mer och mer psykologin och klappar redan hörbart på universitetens portar". Självt anser Riemann visserligen att astrologin måste utvecklas under ständigt utbyte och samarbete med andra grenar av människokunskapen, men han ser knappast någon fördel i att den skulle vinna inträde vid universiteten - "med den där förhärskande inställningen, arbetsmetoden och målsättningen skulle den snart urarta till ett matematisk-statistiskt testförfarande av det slag som idag dominerar den akademiska psykologin, och det skulle astrologin ta skada av". På samma sätt framhåller den kända psykoterapeuten *Sigrid Strauss-Kloebe* i sina båda högst rekommendabla böcker "Kosmische Bedeutung der Psyche" (1968) och "Das kosmopsychische Phänomen" (1977) att astrologin arbetar med symbolvärden som inte är identiska med testpsykologins fixerade vokablar.

Men trots motstånd från både universiteten och astrologerna torde det bara vara en tidsfråga innan den akademiska inmalningen av

C G Jung använde astrologi i sin terapeutiska verksamhet.

astrologin tar sin början. I själva verket föreligger det redan omfattande statistiska undersökningar av vissa grundläggande astrologiska postulat. Den senaste och kanske mest uppseendeväckande har utförts av *H J Eysenck*, namnkunnig professor i experimentalpsykologi vid Londons universitet. Till sammans med två kolleger har han haft modet att bryta det tabu med vilket det vetenskapliga etablissemanget belagt astrologin och fördomsfritt granskat det gamla astrologiska påståendet att människor som fötts i Kräftans, Skorpionens och Fiskarnas tecken är mer känslöbetonade än andra samt att utåtriktade personer vanligen kommit till världen i Vädurens, Tvillingarnas och Lejonets tecken, medan de inåtvända mestadels hör hemma i Oxen, Kräftan, Jungfrun, Skorpionen, Stenbocken och Fiskarna. Över 2 000 män och kvinnor erhöill frågeformulär där de skulle uppge födelsedatum och ange huvuddragen i sin personlighet. När svaren datorbehandlats hade man

fått ovedersägliga bevis för det nämnda sambandet mellan födelsedatum och personlighetstyp. I en intervju i "Evening Standard" säger sig Eysenck ha blivit förvånad över resultatet och menar att den arrogans som han och andra vetenskapsmän visat mot astrologin kanske varit ett misstag: "Det kan i själva verket finnas mer i himmelen och på jorden än vi drömt om." Just så!

Vad säger Kyrkan?

Det finns alltså välrenommerade moderna läkare, psykologer och psykoterapeuter som redovisar positiva erfarenheter av astrologin och betraktar den som ett värdefullt hjälpmedel i människokunskapens och människobehandlingens tjänst. Hur ställer sig nu teologerna, kyrkan, prästerskapet till saken? Svaret är att man på kyrkligt håll villigt erkänner psykologins betydelse för prästens själavårdande arbete men i allmänhet bestämt betackar sig för all hjälp från astrologin. Denna avfärdas

som ren vidskepelse, och det faller gärna några nedlåtande ord om det sorgliga i att människor i vår upplysta tid kan gå på något så barockt.

Det finns emellertid bland kristna människor en tyst minoritet som av erfarenheten lärt sig något annat. Deras talan förs på ett sympatiskt och övertygande sätt av *Adolf Köberle*. Han är inte någon vilsegång-en pastor vem som helst utan en känd tysk teologiprofessor som ut-om vetenskapliga arbeten har publicerat engagerade inlägg i kulturdebatten. Inte ens i Sverige är han alldeles okänd: Torsten Bohlin skrev om honom i "Svensk teologisk kvartalskrift", Gustaf Wingren nämner honom i sin bok "Evan-geliet och kyrkan". Det är i en skrift med titeln "Kosmische Prägung und personale Freiheit in der menschlichen Existenz" (1956) som professor Köberle låter oss få del av sin oförgripliga mening om astrologin. Med full rätt varnar han för astrologin som religionssurrogat, och han är den förste att erkänna att det förekommer en obehaglig undervegetation på detta område. Men, säger Köberle, kyrkan är inte utan skuld till detta sakernas tillstånd! Hur ödesdigra måste nämligen följderna bli, "om kyrkan för-nekar förekomsten av något som i verkligheten är ständigt verk-samt", nämligen det kosmiska inflytandet på de jordiska livsprocesserna. Kyrkan förfasar sig över "das dumme Volk", den enfaldiga hopen som tror att det "ligger något i astrologin". Men sanningen är att "das dumme Volk" sitter inne med en säkrare känsla för de kosmiska sammanhangen än de dogmbundna akademikerna. Köberle betraktar den moderna reviderade astrologin som "ett särskilt fint mätinstrument för tolkning av den mänskliga individualiteten", han tror att detta instrument kan bli till nytta i det kristna själavårdsarbetet och manar teologi och kyrka att uppge sin principiella aversion och aggression mot astrologin och i stället tillvarata och utnyttja dess värdefulla resurser. Det torde dröja länge innan ett sådant samarbete blir verklig-het, säger han, "men en gång måste man börja se dessa möjligheter i ögonen".

En ärevördig tradition

Det finns en ärevördig kristen astrologisk tradition som Köberle hade kunnat anknyta till. Den mångsidigt lärde humanisten *Philipp Melankton*, Luthers medarbetare i reformationen, betraktade teologi som en integrerande

del av en rätt fattad kristendom. Han föreläste i ämnet vid universitetet i Wittenberg och torde ha varit 1500-talets mest inflytelserike lärare i astrologi. Under nästa sekel verkade *Johan Arndt*, vars bok "Den sanna kristendomen" länge näst katekesen och psalmboken var den mest lästa svenska folkboken. Hos oss har den utkommit i ett 30-tal upplagor. På högkyrkligt håll be-tecknas Arndt ännu idag som en "rätt lärare", och denne rätte lärare var liksom Melankton övertygad astrolog. Hans världsbild är den klassiskt astrologiska, den handlar om makrokosmos och mikrokos-mos, den stora världen och den lilla världen och det intima samspelet mellan dem, ett motiv som idag är lika aktuellt som någonsin tidigare. Den som i våra dagar strävar att förena kristen tro och astrologi kan alltså åberopa sig på de bästa aukto-riteter och har inte den ringaste an-ledning att förlora fattningen inför den högdragna kritik han kan få hö-ra från kyrkligt håll. Skulle någon få det olyckliga infallet att säga att det ju är bra länge sen Melankton och Arndt levde och att vi moderna inte behöver bry oss så mycket om vad de tänkte, så kan man med pro-fessor Köberle svara att det alltid är farligt att mena att alla männi-skor haft saken om bakfoten ända tills vi uppträdde på skådeplatsen: "Det kunde ju eventuellt vara tvärtom".

Astronomernas inkompetens

Vi började med några ord om de moderna astronomerna. Låt oss också sluta med att lyssna till dem. Att de inte hör till de "omdömesgil-la personer" som enligt Hans Ben-der insett astrologins värde för människokunskapen, därom blir varje tidningsläsare och radiolyss-nare gång på gång påmind genom kärnfulla uttalanden där astrologin kort och gott avfärdas som en från forntiden övertagen vidskepelse som, för att citera en av våra pro-fessorer i ämnet, "likt en andlig far-sot (närmast jämförbar med häx-processerna) spred sig över den ci-viliserade världen". Det har sitt in-tresse att jämföra detta yttrande med vad *Ernst Cassirer*, en av vår tids främsta filosofer och veten-skapshistoriker, har att säga i frå-gan: "Astrologin är, rent formellt sett, ett av de mest storslagna för-sök till systematisk-konstruktiv världsåskådning som människoan-den dristat sig att göra."

Men fullt så enhetlig som det kan se ut är nu inte den astronomiska fronten. Det finns en och annan som

rent privat tillåter sig att ha en an-nan uppfattning än den officiellt vedertagna; jag har själv träffat sådana fritänkare. En av de mycket få som haft kurage att säga det offentligt är *Wilhelm Hartmann*, som 1950 gav ut en fortfarande mycket läsvärd bok med titeln "Die Lösung des uralten Rätsels um Mensch und Stern". Hartmann var astronom vid observatoriet i Ham-burg och sedermera chef för plane-tariet i Nürnberg. När han försökte få sina kolleger att underkasta as-trologin en saklig vetenskaplig prövning ryggade alla förskräckt tillbaka, och en prominent företrä-dare för facket sa rent ut: "Jag väg-rar att befatta mig med astrologi, ty resultatet skulle kunna bli positivt – och då är det slut med mig som vetenskapsman." Ett i sanning av-slöjande yttrande som säger något om den anda som ännu vid mitten av 1900-talet härskade i vissa aka-demiska kretsar.

Astrologerna kan emellertid ta astronomernas avoghet med ro. Det kan låta egendomligt i många öron, men faktiskt är astronomerna inte alls några auktoriteter ifråga om astrologi. Till skillnad från sina kol-leger i forna dagar är den moderne astronomen enbart *astrofysiker* och har som sådan inte större kompe-tens att uttala sig om astrologi än den vanlige fysikern har att yttra sig om färgernas psykologiska in-verkan på våra sinnessämningar. Fysikern håller reda på färgernas svängningstal, men det är psykolo-gens sak att yttra sig om deras and-liga kvalitet och "moraliska inver-kan", för att tala med Goethe som är en av färgforskningens pionjä-rer. På samma sätt är astronomen sakkunnig beträffande planeternas fysiska beskaffenhet, inbördes av-stånd osv, medan astrologerna in-tresserar sig för det på obestridlig erfarenhet vilande men vetenskap-ligt hittills oklaryddade förhållan-det att vissa planetkonstellationer är samordnade med bestämda fy-siska och psykiska skeenden på jorden. Att konsultera astronomen som sådan beträffande astrologin är därför lika meningslöst som att be en mineralog uttala sig om skön-hetsvärdet i Lunds domkyrka med motiveringen att det stora huset ju består av sten.

Anm. Den kände humanisten fil-lic Gustaf Lundgren har varit förlags-redaktör på Natur och Kultur och Scan-dinavian University Books. Som förlagsman har han bl a kraftigt bidragit till att göra den moderna psykologin känd i Sverige. Den mest bekanta av hans egna böcker är "Grafologi" (NoK).

NÅGRA MINNESORD OM ALF AHLBERG

En av Sveriges viktigaste kultur-personligheter, Alf Ahlberg, har gått ur tiden, 86 år gammal. Trots "de sena årens tyngd" (citrat från honom själv) var han verksam in i det sista med att informera om ti-dens stora filosofiska tankar och begrunda de aktuella livsåskåd-ningsfrågorna. Av de 17 artiklar som han skrev för Sökaren från och med 1970, infördes den sista i nr 9, 1978.

Alf Ahlberg blev fil dr 1917, teol hedersdoktor 1962, och 1975 fick han professors namn. I 28 år (1932–1959) var han rektor för Brunnsviks folkhögskola, en verk-samhet som han själv har beteck-nat som sitt livsverk. Han skrev också ett 50-tal böcker, gjorde om-kring 200 översättningar och höll nära tusen föreläsningar, och han medverkade i flera tidningar och tidskrifter.

Jag vill gärna nämna titlarna på de artiklar som han hade vänlighe-ten att skriva för Sökaren.

1970:

Vision och verklighet.

Några ord om det religiösa nutids-läget.

1971:

Några tankar om döden.

Kristus – myt eller historia?

1972:

Martin Buber.

Världsreligionernas möte.

Paul Tillich.

Albert Schweitzer.

1973:

C G Jung om livet bortom döden.

Hur C G Jung tänkte sig livet bort-om döden.

Är jag kristen?

1975:

Parapsykologi och vidskepelse.

1976:

Schopenhauer och de ockulta fe-nomenen.

En skriftlig intervju med Alf Ahl-berg.

1977:

Kristendomen och vår väster-ländska kultur.

1978:

Bröderna Karamasov, ett litterärt storverk.

Är Gud allsmäktig?

(De allra flesta av dessa gamla nummer är nu slut).

Som synes var det filosofins och religionens stora frågor som syssel-satte honom.

Alf Ahlberg var en sökare som hade tillägnat sig ett alldeles ovan-ligt rikt mått av modern, humanis-tisk bildning. Han hade gigantiska kunskaper lagrade i ett mycket starkt minne. En utpräglat "klok" man var han, rikt begåvad men per-sonligen ändå anspråkslös. I TT-meddelandet om hans död sägs bl a att han "har beskrivits med honnörsorden 'kraft, klarhet och fromhet'. 'Vidsyn' är ett annat ord som ofta kommer till användning i samband med honom."

1974 fick han bokförlaget Natur och Kulturs kulturpris "för sina be-stående väsentliga insatser på den andliga odlingens område som folk-bildare, som författare med eget budskap och som förmedlare av ut-ländska filosofers och psykologers grundläggande verk". Han var den förste som tilldelades detta pris.

Bland hans böcker kan särskilt nämnas "Filosofiens historia" och "Tankelivets frigörelse". Den sena-re kom ut i sin fjortonde upplaga 1954 och sedan i en av honom själv något bearbetad pocketupplaga

1972. Den handlar om hur vi tänker fel och intar felaktiga ståndpunkter beroende på bl a fördomar, önske-tänkande, grupptänkande, bris-tande kännedom och propagan-datricks; den var en förnufts röst när den kom ut, 1934, i en tid då nazism och fascism hotade mänsk-ligheten. Den lärde oss bl a att ge-nomskåda propagandan och de olika vrågbilder av verkligheten som målas upp inför oss. Om nazi-terna hade ockuperat Sverige, skul-le Alf Ahlberg ha blivit en av de första som kastats i fängelse.

Alf Ahlberg var en humanist med intresse för den kristna tron, utan att alls vara "renlärig". Han hade filosofens strävan efter sanning och kunde inte acceptera teologins kon-stigheter, men ansåg att kristen-domen ändå bär fram stora mänsk-liga värden. Alf Ahlberg hade den genuine folkbildarens och pedago-gens förmåga att skriva enkelt, klart och lättfattligt i filosofiska och andra svåra ämnen.

Han gjorde, som nämnt, en lång rad översättningar, inte minst un-der sina senare år. Mycket ofta, se-dan man fått en livsåskådningsbok i ett intressant ämne i sin hand, har man upptäckt att översättaren he-tat Alf Ahlberg. Här bara detta ex-empel: Raymond A Moodys böcker "I dödens gränsland" (1977) och "Frågor vid livets gräns" (1978).

Jag var glad och stolt när Alf Ahl-berg började medverka i Sökaren. En del av de uppsatser han skrev för denna tidskrift tillkom efter min förfrågan, men i andra fall erbjöd han dem spontant. Han hade en po-sitiv inställning till Sökaren. I ett brev 1977 skrev han bl a: "Förres-ten har jag under vintern på div konferenser i Sigtuna och Rättvik efter fattig förmåga försökt göra lite muntlig reklam för Din tidskrift."

Köp den folkliga lärdomsgiganten Alf Ahlbergs böcker, eller låna dem på bibliotek! Hans andes verk le-ver.

SM

Min favoritbok: *RESAN TILL LJUSET*

"Var är jag? Denna hemska känsla man får när man inte vet var man är! Jag tittar mig omkring. Jo visst, nu ser jag, jag står i mitt sovrum. Jag ser ju tavlorna. Väggar och allt är sig likt. Ja, så är det. Jag måste ha gått i sömnen."

Så börjar den lilla boken, Sture Johanssons berättelse om hur han en natt vaknade upp och befann sig utanför sin kropp. Han hade aldrig varit med om det tidigare och blev mycket bestört när han upptäckte det. Men så kommer hans hustru honom till mötes. Också hon har lämnat sin kropp. Tillsammans beger de sig ut på en resa, olik allt Sture upplevat tidigare. Under en enda natt upplever de så mycket att det fyller en hel bok, en fascinerande skildring som man gärna sträckläser under några timmar.

Det finns många berättelser om hur man kan gå ut ur sin kropp och färdas på andra plan av verklighet, men den här skiljer sig från flertalet genom sin omedelbara, uppriktiga stil och ambitionen att få med alla detaljer i en slags från ögonblick till ögonblick-rapport som nästan återger den inre monologen. Författaren använder presens mycket flitigt. Effekten blir att läsaren rycks in i handlingen och tycker sig vara med själv på den märkliga resan.

Ut ur kroppen

Stures hustru har tidigare gjort sådana här resor utanför kroppen. Hon har länge väntat på att hennes man skulle bli mogen att följa henne, och nu äntligen sker det. De två lämnar tillsammans sitt sovrum och glider in i en annan dimension. De ser varelser och bevittnar olika händelser. Hustrun, Turid, kan för det mesta förklara lite för Sture om vad de ser, eftersom hon sett dessa ting förut. Sture är ju så att säga nybörjare och han liksom snubblar

lite här och där och har ibland svårt att förstå, svårt att acceptera vad han får vara med om. Han undrar: Varför är det så här? Vad gör de där varelserna? Varför gör de så och varför gör de inte så?

Turid besvarar hans frågor tålmodigt och ger honom sin syn på saken. Hon har lättare att se sammanhanget och förstå orsakerna. Deras dialog återges ord för ord allteftersom bilderna växlar. Det blir ibland ingående förklaringar på allt det som vi människor ofta är helt omedvetna om.

Så fortsätter de, glider vidare från plats till plats, från dimension till dimension. De möter "människor" och olika slags levande väsen överallt. En del platser är skrämmande och dystra, andra verkar ljusa och inbjudande. En del varelser verkar lyckliga, andra ser ut att lida svårt fastän de egentligen inte skulle behöva göra det. De möter till exempel en man som befinner sig i ett narkotikarus. I ruset förflyttas han till astralvärlden:

"Han ser oss och han ser de astrala väsen som omger honom. Han upplever lyftet just nu. Han inbillar sig att detta är himmelriket. Hans tanke sträcker sig hit. Och som tur är kommer han heller inte längre. Han tror att vi är änglar och tillber oss."

Denna enkla bild skildrar hur vi människor på olika sätt kan ha kontakt med andra plan. Människor som är berusade har inte längre kontroll över sitt medvetande och sina upplevelser, utan utsätts hjälplöst för bedrägliga illusioner, och kan också bli ett byte för astrala väsen som vill spela dem ett spratt. I vår Herres hus finns många boningar och det gäller att ha vägvisare om man inte ska gå vilse.

Innanför porten

Efter att ha passerat många olika plan vänder de "uppåt" och färdas

nu mot allt ljusare världar. Sture förstår att hans hustru är på väg mot ett bestämt mål. "Vägen går genom vacker natur och genom städer där det kryllar av liv på gatorna." Allt upplevs i högsta grad som verkligt. Till slut kommer Sture och Turid fram till en port. Den leder till en värld som är på en högre nivå än den där de befinner sig. Sture upplever en andlig skärskäld innan han kan gå igenom porten.

Här, innanför porten, råder en atmosfär av underbar renhet och harmoni. Och här möter Sture och Turid en hög mästare, en överjordisk gestalt – Simeno.

Nu följer ett samtal där Sture ställer många frågor, om liv och död, om livets mening, om alltings ursprung och alltings mål. Han får svar på frågorna. Frågorna och svaren har ett drag av enkelhet och anspråkslöshet, fastän de rör sig på ett högt filosofiskt plan. Läraren gör ofta utvecklingar in på fysikens område för att kunna åskådliggöra världssalltets konstruktion och funktion. Här, som i många andra utläggningar om tillvarons mål och mening, står det klart att vetenskap och religion behöver låna idéer och bilder från varandra för att kunna beskriva "verkligheten" någorlunda förståeligt. Allt hänger ju samman. En aldrig så innerlig Gudstro kan inte existera utan att vara förankrad "vetenskapligt". Skapelsens gåta måste ha en logisk förklaring. Svårigheten tycks vara att förklara så att vi fattar, precis som det är svårt att förklara en integralekvation för en femåring. Man riskerar att femåringen tycker att det bara är en massa obegripligt prat.

Därför måste vi närma oss dessa förklaringar ödmjukt och vara beredda att inte genast förkasta dem bara för att vi inte förstår dem. I "Resan till ljuset" görs nya försök att förklara det som är svårgripbart.

Vi får försöka lyssna, känna oss fram med ett öppet sinne. Vi behöver inte förkasta och inte anta någonting, men vi kan ta emot det som sägs och begrunda det.

Genom hela berättelsen beskriver författaren sina egna känslor och reaktioner inför det som händer med en ödmjuk öppenhet, rakt på sak. Stilla och enkelt talar han om precis vad som hände och precis hur det kändes inom honom.

Men händelserna är så många, och så egendomliga, och ibland blir det svårt att i ord beskriva dem:

"Vi hade tidigare varit i en enligt mitt tycke paradisk natur. Men den tycktes mig som en vanskött åker jämförd med det här. Jag var bortom tid och rum. Jag insöp allt jag kunde med alla mina sinnen.

Inom mig var jag förtvivlad över bristerna i vårt jordiska språk, som aldrig någonsin skulle kunna göra detta full rättvisa – närmast helgerån att försöka återge en sådan natur i ord..."

Sture får också uppleva universums skapande kraft:

"Det var en dubbel spiral, som tycktes rotera sakta. Den roterade åt båda hållen – uppåt och neråt. Den var förbryllande. Kanske är det fel att säga att den roterade, men den var i rörelse. Mitt i denna spiral, i dess fokus, fanns en pulserande kraft som tycktes driva spiralen. Den var evig..."

Beskrivningen av spiralen, och Stures egna reflexioner inför den, tar flera sidor. Den är bara ett exempel på de många ovanliga erfarenheter Sture gör, och på hur han mödar sig för att kunna återge upplevelserna i ord.

Sanning eller dikt?

En av de första frågorna som inställer sig hos läsarna som konfronteras med en sådan här bok är naturligtvis: Hur mycket av detta är sanning, och hur mycket är uppdiktat?

Jag tror att alla som läser boken blir övertygade om att berättelsen är självupplevd. Det vore svårt att få fram en så närgången skildring annars. Om boken inte vore sann, skulle författaren inte behöva göra sig så mycket möda med att få med alla detaljer, även de som inte är så smickrande för honom själv. Som det nu är utlämnar han sig helt och skyggar inte för att tala om misstag och felbedömningar som han själv gör och den osäkerhet, skepsis, oro eller förlägenhet som ibland uppstår inom honom.

Men även för den som inte tror att boken är sann, kan den vara värdefull. Oavsett om man tror el-

ler inte tror att händelserna har inträffat, får man ta del av en livsuppfattning, en kosmologi som är ett viktigt bidrag till den allmänna religionsdebatten. De teorier som framförs har drag av hinduismens Vedanta men ligger också helt i linje med den moderna fysikens teorier.

Karma och reinkarnation

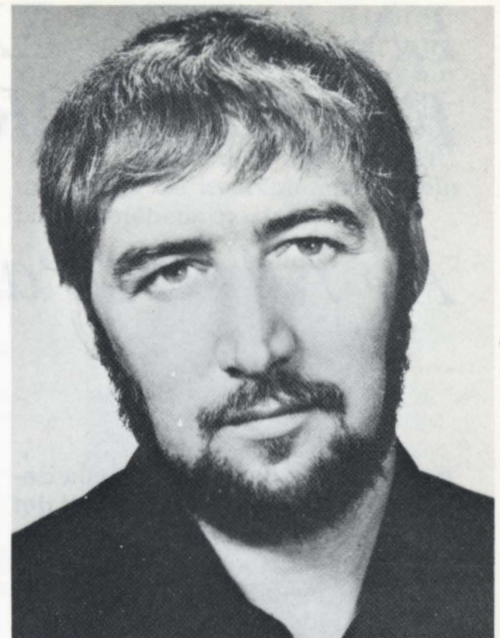
Författaren gör gällande att människans tillvaro styrs av lagen om karma. Vi lever många liv på jorden – vi reinkarnerar – och vi lever också periodvis i andra medvetandetilstånd, på andra plan av verkligheten. Vårt eget inre tillstånd avgör var vi ska hamna varje gång. Om vi är fångade i negativa, själviska tankegångar, dras vi till en motsvarande nivå eller värld, där allting stämmer med vår uppfattning om hur saker och ting ska vara. Där upplever vi vår situation som verklig. Vi stannar på den nivån ända tills vi av egen kraft lär oss se och förstå mera. Genom vår egen ansträngning, genom att vi av oss själva förstår och når djupare insikt, kan vi lösgöra oss ur den världen. Våra tvångstankar och vane-föreställningar har fört oss dit, och när vi höjer oss, när vi upplyfter våra tankar, kan vi fortsätta vår färd, vår utveckling.

Författaren förklarar omsorgsfullt varför det måste vara så. Ingen är domare över andra varelser, var och en dömer sig själv, det vill säga, genom tankens makt skapar var och en sin egen situation. Var och en befinner sig på den nivå han själv dömt sig till. Om någon plötsligt, på ett ögonblick skulle förflyttas, till exempel från en mörk skuggvärld till en mycket ljusare nivå, skulle han inte alls finna sig tillrätta där. Det plötsliga hoppet skulle göra honom förvirrad, och han skulle känna främlingskap och kanske också fiendskap gentemot andra varelser där. Men så sker inte, utan han går istället igenom den nödvändiga gradvisa utveckling som så småningom ändå leder honom dit.

Under jordelivet skapar vi oss många föreställningar. Religiösa dogmer om himmel och helvete kan påverka en människa efter döden så att hon kommer dit hon tänkt sig, så att säga. Därför gäller det för oss alla att så fördomsfritt som möjligt skaffa oss insikt om tillvarons lagar, så att vi förstår hur vi ska ta oss vidare.

Författaren ger ett bra exempel på fördomsfrihet när han säger:

"Ta till exempel en ateist, som in-

Sture Johansson, som skrivit "Resan till ljuset".

te tror på något. Han kanske går omkring hela livet och förnekar Gudsbegreppet. Han har ingen utfattad mening om döden, utom att det medvetande han har ska slockna som en fackla. Och därför är det tomt. Det finns inget mer. Han har faktiskt mycket lättare att acceptera vad som sker, därför att han inte har skapat några fixerade föreställningar."

Kärlek

Sture och Turid berättar för oss om någonting som de har upplevt. Om vi läser andra böcker om resor på andra verklighetsplan, kommer vi att få helt andra beskrivningar. Det betyder inte att någon av berättelserna är osann. Det är bara så att universum är mycket stort och verkligheten är mångfasetterad. Någon har sagt att det finns lika många plan av verklighet som det finns själar i universum. Var och en upplever sin verklighet. Stures berättelse är subjektiv men gör ju inte anspråk på att vara något annat. Genom att studera hans upplevelser och jämföra med andras, kan vi själva få djupare insikt.

Gud är kärlek. Om ett andligt budskap inte innehåller kärlek, blir det oviktigt för mig. Men i "Resan till ljuset" förnimmar man den andliga kärleken som en röd tråd genom det hela – en allomfattande mild kärlek, Guds kärlek till allt skapat. All kunskap som Gud ger oss, all kunskap som vi kan skaffa oss på olika sätt, måste leda till att vi fylls av allt mera kärlek till allt levande. Då är vi på rätt väg.

EN LITEN EXERCIS I KRITIKENS FELKÄLLOR

Av Adrian Parker

En beklaglig sak i den aktuella debatten om parapsykologin är att det finns några oskrivna regler som endast gäller för kritiker. Det finns nämligen någonting som jag vill kalla "det akademiska spelet om bortförklaring av ESP (extrasensorisk perception)". (I detta spel har ESP på engelska även döpts om till "Error Some Place", dvs fel någonstans.)

I spelet finns tre principregler:

1. För att ogiltigförklara ett experiment kan vilken förklaring som helst användas, oberoende av hur sannolik eller osannolik den är. Även överdrifter och förvanskning går an. Som en sista utväg kan man alltid prata om fusk av försöksledaren. Men kom ihåg: använd inte gärna vanligt sunt förnuft!

2. Vilken kombination av förklaringar som helst går bra att använda, även om några av dem tidigare har visats inte vara giltiga.

3. Utnyttja den minsta oklarhet eller tvetydighet i en rapport som en klar indikation att försöksledaren är inkompetent och att således hans experiment är ogiltiga.

Enligt min mening kännetecknas dr Nils Wiklunds resonemang om parapsykologisk forskning av en sådan taktik. Huvudtesen i hans artiklar i Sökaren (nr 6, 1978 och nr 1, 1979) är att en noggrann granskning av ESP-rön alltid visar felaktigheter i experimenten.

I denna uppsats skall jag mest diskutera den senaste av hans artiklar, där han påstår att vissa experiment med ganzfeldtekniken, vilka gett belägg för att man funnit en pålitlig teknik för att framkalla ESP, kunnat visas vara behäftade med allvarliga fel. För att kontrollera Nils Wiklunds kritik gick jag i varje enskilt fall till originalartikeln – och i några få fall, där det fanns någon oklarhet i texten, kontaktade jag Charles Honorton för att få ett klagande. Resultatet blev en bekräftelse av min åsikt att Nils Wiklund ger en oriktig framställ-

ning av ESP-forskningen med ganzfeldtekniken.

Det är klart att debatten nu har trasslat in sig i små detaljer, som naturligtvis är av föga intresse för läsaren. Ändå tycker jag det kan vara lärorikt att utvärdera hur rimliga Nils Wiklunds hypoteser är, och hur de stämmer med fakta. Jag skall försöka undvika onödiga detaljer.

Wiklund uppfattade min artikel i Sökaren nr 1, 1979 som ännu ett försök från parapsykologiskt håll att hänvisa till ogiltiga experiment i stället för att erkänna att det inte finns något vattentätt bevis för ESP. Men min artikel innebär inte alls att jag ställer upp ganzfeldexperimenten som felfria ideal, utan jag poängterar i stället att vi med sådan teknik som ganzfeld har kommit ett definitivt steg närmare ett upprepbar experiment. En försöksledare kan övertygas om att det finns äkta paranomala fenomen endast genom att veta hur han skall bära sig åt för att framkalla dem, och det är detta som ett upprepbar experiment rör sig om.

Kan det nu vara så att de resultat som nåtts med ganzfeldtekniken endast beror på felaktigheter i experimenten? Det är detta som Wiklund har i tankarna när han lägger fram åtta olika hypoteser som alternativ till ESP.

1. *Sensoriska ledtrådar.* Detta innebär att försökspersonen kunnat lägga märke till ojämnheter i temperatur, smuts osv, vilket skiljer den bild som har använts av sändaren från de andra bilderna. Dessa ledtrådar kan i princip underlätta för försökspersonen att plocka fram den korrekta bilden, när alla bilder visas för honom. Sensoriska ledtrådar har, som Wiklund medger, i detta sammanhang först lagts fram som en alternativ förklaring av Brian Millar och mig. Men Wiklund glömmer att nämna det svar vi fick av Honorton, att den förklaringen endast kan gälla

de tidigare experimenten. I senare experiment användes diabilder, och då beskrev försökspersonen sina intryck innan han fick se diabliden och skulle peka ut den som använts som målbild. Men i alla fall har Wiklund själv svårt, skriver han, att se användning av samma bilder av både sändare och mottagare, i stället för olika exemplar av bilderna, "som en allvarlig invändning".

2. *Positionsledtrådar.* Wiklund menar att när målbilden ges till mottagaren tillsammans med de övriga bilderna, kan den genom sin placering ge en ledtråd om vilken som är målbilden. (Detta kan gälla endast för vissa experiment: 1–5, och 19.) Jag tycker att detta låter alldeles orimligt och utmanar Nils Wiklund att verkligen testa sin egen hypotes, att hitta den rätta bilden när, som fallet var i de här diskuterade experimenten, bilderna blandas successivt av två personer och sedan placeras i ett paket och ges till honom. Honorton har i brev till mig också betonat att de vidtog den grundläggande försiktighetsåtgärden att inte titta på diabliden under blandningens gång.

3. *Upprepat bruk av samma bildmaterial.* För Nils Wiklund gäller den "utan tvekan viktigaste felkällan" en teoretisk möjlighet att, i vissa av Honortons ganzfeldexperiment (2–3), en sats bilder har använts mer än en gång av samma forskningsteam. Eftersom det var ordnat så att ingen bild användes för "sändning" mer än en gång under experimenten, skulle detta betyda att mottagarens valmöjlighet, när han skulle plocka fram den bild som sändaren försökt överföra, reducerades från fyra till tre bilder. Tydligt skulle detta, om det hände ofta, ha stor betydelse för utvärdering av resultatet. Emellertid visar en enkel, snabb räkning att det i praktiken var uteslutet. Eftersom antalet sammanlagda försök per team var betydligt mindre än de 31

bildsatser, som fanns, är det knappast troligt att en upprepning av bildmaterialet av enskilda team ägt rum alls. Dessutom: en bekräftelse av Wiklunds hypotes skulle vara ett ökande antal "träffar" med ökat antal sessioner per team. Men det blev inte så enligt brev från Honorton till mig. Frånsett detta kan det bara kvarstå en hypotes: samarbete mellan alla försökspersonerna för att ha en katalog över bildmaterialet under experimentets gång. Detta låter på mig alltför långsökt. Det förutsätter också att försökspersonerna kände till den ovan nämnda principen att ingen bild användes mer än en gång.

4. *Felstatistik beroende på icke komplett serie.* Denna kritik berör en speciell bildserie som Honorton konstruerat för att ta större hänsyn till överensstämmelsen i detaljer mellan mottagarens intryck och målbilden. De olika bildernas överensstämmelse med den telepatiskt uppfattade bilden anges genom att försökspersonen säger ja eller nej till 10 egenskaper för varje bild. Vid två experimenttillfällen (nr 6 och 8) var detta bildmaterial inte komplett, vilket Wiklund anser gör det berättigat att bortse från dessa experiment på grund av deras således icke slumpmässiga innehåll. Tyvärr glömde han att nämna att i ett av experimenten visade sig bildmaterialet vara i praktiken ett rent slumpmässigt axplock med avseende på bildinnehållet. I det andra experimentet var bildserien nästan komplett, så att de bilder som saknades inte kan ha varit av stor betydelse, och en kontrollprocedur (inte ganzfeld) gav väntat slumpresultat. Vad gäller ytterligare ett experiment (17), nämnt av Wiklund, avslöjas återigen brist på noggrannhet vid läsningen av rapporten, där det tydligt står att den kompletta serien använts.

5. *Fusk av försöksledaren.* Detta är en ren spekulering utan de minsta bevis – men, som sagt, alltför ofta kritikerns enda utväg.

6. *Icke publicerade experiment är ett tecken på dålig kvalitet.* Även om detta ibland är sant i viss utsträckning, gäller det inte för dessa fall, eftersom experimenten (21 och 22) redan har publicerats.

7. *Forskare som inte är medlemmar i Parapsychological Association har ingen professionell klass på sina experiment.* Detta är en annan oriktig generalisering. Men jag föreslår ändå att Nils Wiklund kontrollerar den senaste medlemslistan. Han har nämligen räknat några medlemmar av P A som icke med-

lemmar. Dessutom är det beklagligt att Wiklund skriver att mina två ganzfeldstudier gav "helt slumpmässiga resultat", när en av dem i verkligheten gav positiva resultat beträffande den hypotes jag testade!

8. *Rapporter med komplicerad design, vilka därigenom är svårförståeliga, är ogiltiga.* Jag kan bara kommentera att varken jag eller en svensk som läst dessa rapporter (15 och 19) har kommit till den slutsatsen.

Sammanfattningsvis anser jag att Wiklund har gjort en partisk och orättvis bedömning av det parapsykologiska forskningsfältet, men samtidigt vill jag gratulera honom till hans unika lista med hypoteser!

Parapsykologin är i verkligheten inte ett lämpligt område för ett akademiskt spel att hitta bortförklaringar. Det berör filosofiska och religiösa frågor om själva livets mening. Det är också ett område där det knappast är möjligt att få någon statlig satsning eller några forskningsbidrag. På den årliga internationella parapsykologikonferensen visades i somras att mindre än 20 personer i hela världen arbetar på heltid som parapsykologer och med en summa pengar till förfogande som i vanliga fall skulle försörja endast 3 1/4 vetenskapliga laboratorier per år.

Fördomarna mot parapsykologin finns kvar. En partisk presentation av parapsykologiska rön kan bara förvärra situationen. (För den intresserade läsaren rekommenderas kapitel 8, "The Loyal Opposition" i Targs och Puthoffs bok "Mind Reach", Paladin, N.Y. 1977.)

Slutligen vill jag kommentera Nils Wiklunds utmaning till parapsykologerna att de bör försöka enas om vilka experiment de betraktar som de mest välgjorda och som de starkaste stöden för paranomala fenomenens existens. I princip är det möjligt att komma överens om vilka experiment som är starkast. Jag nämnde i min tidigare artikel två enligt min mening starka experiment, som de flesta parapsykologer torde kunna ställa sig bakom. Redan 1975 utgavs av R A McConnell precis den typ av lista som Nils Wiklund vill ha ("An Evidential Bibliography of Parapsychology"). Ändå är det ofrånkomligt att kritikern som en sista utväg kan anklaga försöksledaren för fusk. Helt fuskssäkra experiment går inte att konstruera (fastän Helmut Schmidts välkända experiment anses vara nära idealet), eftersom den mänskliga uppfinningsrikedomen

som kan tänka ut kontrollåtgärder dessutom kan lista ut vägar runt alla hinder. Detta understryker hur väsentligt det är att det finns metoder med vilka man kan upprepa ESP-fenomen och på så sätt undanröja de kvarstående tviveln på fenomenens existens.

Adrian Parker har doktorerat i psykologi i Edinburgh, Skottland som elev till parapsykologen John Beloff.

VÄLKOMNA TILL VÅRT BIBLIOTEK

Teosofiska Samfundet Pasadena

Sveavägen 45, I tr., Stockholm.

Ni möter i vår litteratur en tidlös livsfilosofi, som belyser dagens mest trängande frågor och behov.

Öppet sept–maj
Månd + onsd 12–15
Tisd + torsd 17–19

BUDDHASASANAFÖRLAGET Box 5158, 102 44 Stockholm

Skrifter ur den buddhistiska palikanon:

Buddhas tal till Sigala
24 sidor, ca 16:–

**Buddhas tal till Kalamafolket/
Talet om rätt syn**
40 sidor, ca 19:–

Övrigt:

Buddhismen i ett nötskal
av Narada Maha Thera
80 sidor, ca 15:–

Buddhistisk meditation
av Francis Story
32 sidor, ca 7:–

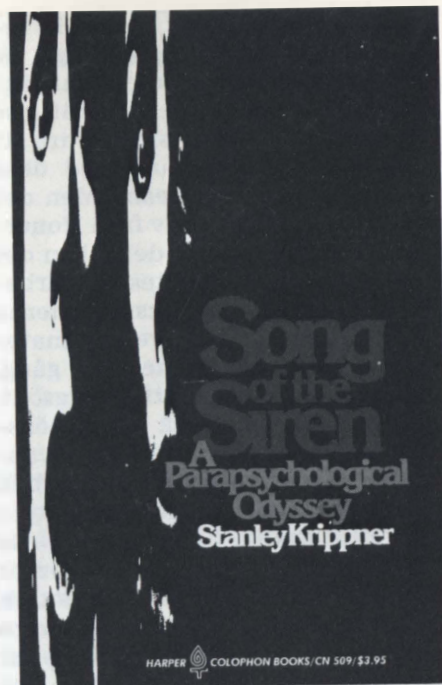
I bokhandeln eller direkt från förlaget

Katarina Ed

RESOR I PSI-LAND

Först till sirenerna komma du skall, som bedåra med tjusning,
människor alla, vem helst som seglande kommer dem nära.
Den som förvillar sig dit och får höra sirenerna sjunga,
aldrig kommer han hem för att se sig av älskade makan
och oskyldiga små omringad och hälsad med jubel,
ty med sin klingande sång sirenerna honom bedåra
från den blommande äng, där de sitta, där kring dem en massa
ligger av multnande människoben med rester av huden.

Homer's Odyssé, tolfte sången, verserna
39-46. 800-talet f.Kr.

På odysseen genom psi-land hörs hela tiden den lockande sången från den förföriska sirenen. Det är den kända parapsykologen Stanley Krippner som är ute och reser i vetenskapens värld. Färden tar honom till laboratorier och sjukhus, till universitetet och privathem, från kontinent till kontinent. Han träffar bl a brasilianare och ryssar, amerikaner och tjecker. Hela tiden har han Shoshoneindianernas medicinman Mullrande Åskans motto som lösen: Psykiska fenomen utgör de viktigaste aspekterna på vårt liv.

FRUKTODLARE FRÅN WISCONSIN

Det började hemma i Wisconsin när Stanley var 14 år. Familjen var fruktodlare i bästa Kiviksstil. Under goda skördeår levde man flott. Annars fick man suga på ramarna. Den läspande Stanely läste magi och tränade trollerikonster och gav föreställningar. Ibland livade han upp dessa med att hypnotisera personer så de trodde de var kentaurer av sebrasläktet.

1950 tog han sin examen vid Fort Atkinson Senior High School och fick hålla tal (sedan han tagit en kurs i talpatologi och arbetat bort läspningen) om kommunism. Stanley hade läst Marx och Lenin och kunde senare genomskåda Wisconsin senator Joseph McCarthy, då denne var ute på sin kommunistjakt.

Vid universitetet i Wisconsin studerade Stanley pedagogik, psykologi, grekisk mytologi och filosofi.

En av de filosofiföreläsningar som hölls behandlade parapsykologi, och Stanley, som var med i kommittén som bjöd in föreläsare, fick idén att kalla J.B. Rhine, vilken jämsdes med Gardner Murphy var den mest kända parapsykologen i USA. Båda var professorer vid Psykologiska institutionen, Duke University, Durham, North Carolina. Men Rhine var på grund av sitt ämne kontroversiell. Flera av professorerna vid universitetet i Wisconsin talade mot hans besök. "Att experimentellt bevisa parafenomen är som att bevisa den obefläckade avelsen genom egna försök." Över tusentalet studenter översvämmade studentkårens föreläsningssal, när Stanley introducerade Rhine. Fåran stude- randehåll var succén given.

Stanley fick sin universitetsexamen 1954 och började jobba med handikappade barn i Virginia. Han besökte då flera gånger Duke University och lärde känna forskarna vid parabolaboriet: J.B. Rhine, Louisa Rhine, Karlis Osis, W.E. Cox och J.G. Pratt.

Stanley fick stipendium och kunde 1956 börja doktorera i specialpedagogik vid Northwestern University, Illinois. 1959 kom professor Gardner Murphy till Northwestern University för att hålla en serie föreläsningar. Stanley hjälpte honom med två klasser som studerade socialpsykologi, och tillsammans sysslade de med parapsykologi på fritiden. En del folk i stan ondgjorde sig dock över Murphys närvaro, och man ordnade demonstrationer mot "kommunisten". Murphy läste rys-

ka. Direkt efter sin sista föreläsning 1960 åkte han till Sovjetunionen. Han hade nämligen hört ryktas att den parapsykologiska forskningen kommit ett bra stycke på väg där och han ville undersöka saken på ort och ställe.

Stanley blev klar med sin doktors-examen 1961 och utnämndes till föreståndare för Kent State Universitys center för barnstudier i Ohio.

Här drömde nu Stanley följande. Han var omgiven av en mängd vilda kalkoner. Plötsligt dök uniformerade män upp på linje och öppnade eld. Kalkonerna skingrades men fyra låg kvar, ihjälskjutna med blod rinnande över marken. Deras huvuden ändrades och de fick människoansikten. Var detta en prekognitiv dröm? I maj 1970 öppnade Ohios nationalgarde eld mot demonstranter från Kent University vilka protesterade mot USAs invadering av Kambodja. Fyra studenter dödade.

Vid Parapsychological Associations kongress 1963 träffade Stanley psykiatern Montague Ullman, som höll på att bygga upp sitt drömlaboratorium vid Maimonides Hospital i New York. 1964 var Stanley där. Bland personalen fanns psykiatern Joseph Wortis som tio år tidigare blivit ställd inför senator Joseph McCarthys undersökningskommission för oamerikansk (=kommunistisk) verksamhet.

Mängder av experiment genomfördes vid Maimonides. En av försökspersonerna var Robert van de Castle (1967) som hade studerat hos

Rhine och som senare (efter doktorexamen) öppnade eget drömlaboratorium vid universitetet i Virginia i nära samarbete med psykiatern Ian Stevenson.

PÅ FÄRD I ÖSTERLED

1962 reste J.G. Pratt för första gången till Sovjetunionen - det skulle bli ytterligare fem gånger - och besökte bland annat professor L.L. Vasiliev vid universitetet i Leningrad. Denne hade gjort lyckade telepatiförsök på ganska stora avstånd.

1970 for Montague Ullman och psykologiprofessorn vid universitetet i Kalifornien, Los Angeles, Thelma Moss till Sovjetunionen för att träffa forskarna Semyon och Valentina Kirlian, som sysslade med elektrofotografering av auror, och Nina Kulagina, en hemmafru i Leningrad vars psykiskinetiska förmåga blivit känd över hela världen.

1971 blev Stanley Krippner inbjuden av Edward Naumov att besöka "Institutet för teknisk parapsykologi" i Moskva. Han träffade Kirlian, Kulagina, ingenjören och parapsykologen Larisa Vilenskaya, Viktor Adamenko och V.M. Inyushin från Alma-Ata, paragnosterna Yuri Kamensky och Karl Nikolayev m fl. Den sistnämnde är psykiater vid Gannushkininstitutet för schizofreni.

Krippner höll ett föredrag i Akademien för pedagogisk vetenskap inför fler än 200 inbjudna psykologer, psykiatriker, fysiker, ingenjörer, rymdforskare, kosmonauter osv. Under ett porträtt av Lenin började han sitt tal med att nämna Joseph Wortis och Gardner Murphy, vilka hade goda förbindelser med sovjetiska psykologer. Många bland publiken nickade igenkännande. På väggen mitt emot hängde en bild av I.P. Pavlov - Krippner knöt sedan an till dennes arbete. Därefter redogjorde han för utvecklingen vid Maimonides och avslutade sitt tal med en resumé av astronauten Edgar Mitchells telepatiförsök under rymdfärden med Appollo 14. En av mottagarna var ingenjör Olle Jönsson i Chicago.

Redan påföljande år, 1972, var Krippner tillbaka i S.S.S.R. Förutom alla ryska parapsykologer hade nu tillstött andra som Manfred Cassirer från England, Hans Bender från Tyskland och Douglas Dean från USA.

MEDIUMISTISK KIRURGI

1973 utsträcktes odysseen till södra halvklottet, och Stanley Krippner

besökte helbrägdagörare och spiritister i Brasilien.

Samma år avgick Montague Ullman som chef för Maimonides Community Mental Health Center, som han byggt upp men som nu administrativt växt honom över huvudet. Han ville forska, undervisa, hjälpa sjuka - inte vända papper. Drömlabbet gjordes om till "Avdelningen för parapsykologi och psykofysik". Ullman kvarstod som chef, och Krippner och Charles Honorton blev forskningskolleger.

Så ställdes kosan österut igen. Denna gång Prag. Krippner var en av 250 vetenskapsmän från 21 länder som bevästade den första "Internationella kongressen om forskning i psykotroni". Många kom från Sovjetunionen, men ingen av Krippners gamla vänner. Redan följande år, 1974, var Krippner tillbaka i Tjeckoslovakien för att delta i psykiskinesiförsök med ingenjör Pavita.

Sedan bar det av till Filippinerna och helbrägdagörarna där, vilkas prestationer är snarlika dem som förekommer i Brasilien. Och vad trodde Krippner om det hela? Kanske, kanske inte... Får ej förkastas utan att en noggrann undersökning först gjorts.

1974 var pengarna för paraforskningen vid Maimonides nästan slut. Man gjorde en omorganisering. Ullman och Krippner avgick. Doktorer med goda meriter som de var, så kunde de lätt hitta andra jobb. Charles Honorton, som inte disputerat för doktorsgraden, stannade kvar och blev chef för den nedbandade institutionen.

Krippner besökte 1974 Indien, där han mottogs av sin tidstvilling Ramakrishna Rao, professor i psykologi och parapsykologi vid Andhra-universitetet i Vishakhapatnam, som ligger mitt på Indiens östkust. Rao och Krippner är födda den 4 oktober 1932. Numera är Rao (med tjänstledighet från sin professorsstol) föreståndare för Rhines institut i Durham, North Carolina.

Krippner jobbar nu vid Humanistic Psychology Institute i San Francisco, Kalifornien.

SJU GRUNDSATSER

Vart har då odysseen genom länder och tankar tagit Krippner? Med hjälp av sin goda väninna, den kända psykologen Charlotta Bühler (som var professor i Wien men av politiska skäl lämnade Österrike 1938 och bosatte sig i USA, varifrån hon emigrerade av politiska skäl och dog i Västtyskland 1973) ställde Krippner upp sju vägvisare:

Stanley Krippner, en av världens ledande parapsykologer.

1. Parapsykologer studerar ofta en serie kortgissningar (ESP) eller en serie tärningskast (PK). Detta är en ofullständig metod. Personen som helhet måste studeras och sättas in i sin omgivning. Först då kan vi samla in material som kan lösa psi-problemet.
2. Man måste gå ett steg längre. Personens historia måste kartläggas. Då får man fram vad ålder, kunskap osv har för betydelse i psi-sammanhang.
3. Speciellt måste man undersöka i vad mån en paragnost medvetet och med vilja åstadkommer intressanta pararesultat.
4. Därmed kommer man över till parapsykologins får och getter ("troende" resp "skeptiker"). Hur spelar tron och förhållningssättet in?
5. En parapsykolog skall ej endast tänka på sin vetenskap, utan främst på sin roll som människa. Och paragnosten å sin sida måste framför allt arbeta med sin personlighet för att bli vänlig, hjälpsam, helt enkelt god. Först därefter kan paragnosten arbeta med att söka utveckla sin paranormala förmåga.
6. Vid utvecklingen av paraförmågan skall man trycka på människans kreativitet, som bäst kommer fram i avslappnade tillstånd, ofta vid övergång från vakenhet till sömn eller tvärtom.
7. Slutligen bör man i alla undersökningar utgå från kontakter mellan människor. ESP är förmodligen en mental person-till-person-förbindelse.

Det är inga dåliga vägmarken för Krippners fortsatta färd. Må hans odysse räcka länge än!

Anm. Förf meddelar att uppgifterna nästan uteslutande är hämtade från Stanley Krippners bok "Song of the Siren. A Parapsychological Odyssey", Harper Colophon Books, New York 1977. Stavningen av de ryska namnen följer S.K. och är i enlighet med engelsk, inte svensk kutym.

Red.

Sangharakshita

Foto Ingemar Kroon

”HELA RÖRELSEN ÄR EN METOD”

Intervju med Sangharakshita om Friends of Western Buddhist Order, kommuner, rätt levnad m m
av J.O. MALLANDER

J.O. Mallander: På Buddhas tid var samhällslivet på många sätt anorlunda än i dag. Buddhismen utvecklades i risätande länder, där det var mycket lätt att leva billigt, och där det inte fanns böcker eller etermedia, inget storsadsliv och ingen stress. Hur ser ni, ur ett buddhistiskt perspektiv, på förändringarna, och hur möter ni inom Friends of Western Buddhist Order (FWBO) nutidens utmaning?

Sangharakshita: Jag kan inte se någon väsentlig skillnad mellan förhållandena nu och på Buddhas tid. Det är endast en gradskillnad. Då var det lättare att leva fri från yttre störningar, även om det fanns sådana också när Buddha levde. Och för en del människor var det ganska svårt att komma loss från dem. Men människornas fundamentala situation har inte förändrats, och buddhismens grundläggande andliga principer har heller inte förändrats. Huvudsaken för oss i väst är att vi praktiserar Buddhas lära, mer och mer.

J.O.M: Hur startade FWBOs verksamhet i väst?

S: Vi började med meditationsklasser. Folk kom till ett litet center mitt i London och mediterade där. Till och med i en stad som London, med alla dess störande element, kunde man göra detta. Vi träffades

en gång i veckan, bara några få personer, och mediterade en eller en och en halv timme varje gång. Efter en tid började folk tycka att det inte räckte med den meditationen. De kom fram till att det vore bra om alla kunde resa bort någonstans och leva några dagar i meditation och samtal om buddhism.

Vi fann ett ställe på landsbygden som vi kunde hyra och använda till retreatar. I början samlades vi där en vecka åt gången, sedan två veckor. Och människor började komma på retreatar i stället för att åka på semester.

När vi hade ordnat retreatar i några år, började folk tänka, i slutet av retreaten: "Vad ledsamt att det är slut nu, att det inte kan fortsätta att vara så här, att vi inte alltid kan leva tillsammans." Några tänkte: "Varför inte försöka vara tillsammans jämt?" Därför startades en kommun.

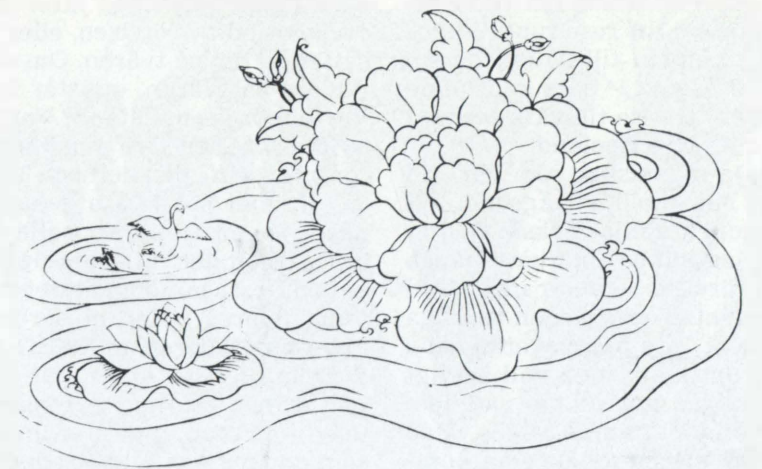
Och rörelsen utvecklades. Många buddhistiska kommuner startades, och många centra. Folk började tänka: "Vi lever tillsammans på vår fritid, men på dagarna måste vi gå någonstans och jobba. Vore det inte fint om vi också kunde arbeta tillsammans? Därför startades kooperativ, där de alltid kunde vara tillsammans.

På det sättet växte FWBO fram – som ett samhälle inom samhället av personer som känt ett behov av att göra mera inom ramen för en buddhistisk livssyn, utvecklas mera.

Man kan skapa retreatar i det moderna västerländska samhället likaväl som på Buddhas tid. Det råder ingen fundamental skillnad i möjligheterna, även om det då fanns färre spänningar och distraherande faktorer – men det är olikheter i grad, inte i art. Om man i länder som Sverige och Finland reser bort från de stora städerna och ut på landsbygden, finner man att där är gott om plats, mycket skog men relativt få människor, och störningarna är därför färre. Där är i den bemärkelsen inte så olik det forntida Indien.

J.O.M: Jag citerar från ett Newsletter: "Att göra det möjligt för mänskliga varelser att bli individer, att göra det möjligt för individer att bli upplysta, att göra det möjligt för upplysta varelser att arbeta tillsammans för allas bästa – detta är syftet med FWBO." Kring detta program har nu ett hundratal personer samlats i flera länder...

S: Vi är nu 101, men blir allt fler. I morgon måste jag åka till Mandarav, en kommun för kvinnor, inte

långt från Padmaloka, Norfolk, där två kvinnor kommer att initieras. – Förutom ordensmedlemmarna finns ungefär 150 "mitras" samt kanske 1 500 – 2 000 "vänner", dvs människor som har kontakt med FWBO, eller på något sätt tar del i rörelsens arbete.

J.O.M: Hur omvandlar ni ert självskett, som är drivkraften för så mycket världsligt arbete, till helhjärtade insatser för mänskligheten? Vad är det som inspirerar människorna till verksamhet inom FWBO?

S: Jag tror att de flesta, som kommer till vår rörelse, i början gör det på grund av otillfredsställelse med sin livssituation. De är inte särskilt lyckliga. Några kan också ha verkliga problem, och de kommer då till oss för att söka en lösning på problemen. Till en början är folks kontakt med oss individualistiskt präglad: de vill ha hjälp för sig själva – de vill växa och utvecklas själva, för att bli mera lyckliga. Men efter en tid övergår de från att vara problem-orienterade till att bli mera ideal-orienterade. De börjar tänka att det inte är tillräckligt att bara växa själv, i en mer inskränkt bemärkelse, utan de vill också hjälpa andra, så långt de kan. Om man vill utveckla sig själv, måste man hjälpa andra. Men för att kunna hjälpa andra måste man själv vara utvecklad. – De börjar se att man inte kan avskilja sig från andra; och när de förstått det, vill de hjälpa andra. Men detta är inte så lätt, det innebär hårt arbete, svårigheter att övervinna.

Vad är då den inspirerande faktorn? Jo, vi har kommit underfund med att det endast är Bodhisattva-idealet (att utveckla sig själv så långt att man har möjlighet att ingå

i Nirvana, men avstår från detta för att först hjälpa alla andra varelser till upplysning) som kan ge den nödvändiga inspirationen. De som uppskattar detta ideal och försöker förverkliga det, kan arbeta för FWBO – för andra är det ganska svårt.

J.O.M: Eftersom FWBO är en organisation, undrar jag: vad innebär organiserat liv i buddhistisk mening? Vad betyder det att vara organiserad – för vilket ändamål? – när samtidigt så mycken medvetenhet i buddhismen ägnas åt att inte slå sig ned och fästa sig vid något, inte lita på yttre former och fakta i denna evigt föränderliga värld?

S: Buddhism är alltid en fråga om att leva ett balanserat liv. Människor behöver ibland vara för sig själva, men ibland vara tillsammans med andra. Ibland behöver de leva på ett ställe, ibland resa från en plats till en annan. Vi försöker ge möjligheter för dessa skilda behov. Vi har t ex kommuner: de existerar för att vi skall kunna vara tillsammans. Men även när man lever i en kommun, behöver man ibland komma bort från andra människor och vara för sig själv. Därför har alla eget rum. En kommun är inte någon kommun, om den inte ger möjlighet till både samvaro och ensamhet – båda är lika nödvändiga vid olika tidpunkter.

Med våra kommuner och centra är det också så att man har möjlighet att bo i någon av dem, vara ansluten i ett eller ett par år, men sedan flytta till ett annat ställe. Om någon verkar att stagnera litet på en plats – utan att det måste vara något fel på just det stället – då behöver han omväxling, komma loss från rutiner, och han kan då re-

sa till ett annat center eller en annan kommun för att få stimulans. En del ordensmedlemmar och mitras tycker om att resa runt – kanske från London till Norwich, sen upp till Glasgow – eller kanske de överväger att resa till våra centra i Indien eller Nya Zeeland.

J.O.M.: De människor som går in i rörelsen har ju olika bakgrund, och motivationen växlar också. Och – det har jag kunnat märka i många andliga rörelser – de är inte alltid fullt medvetna om sin egen verkliga motivation. Inte heller verkar alla vara på det klara med vad andligt liv egentligen går ut på, vad som väntar längre fram på vägen. Man kan också märka att de som kommer med i en rörelse i början, när den sätts igång, har annan motivation än de som ansluter sig längre fram. När ni nu har sett många olika människor komma till buddhismen under ca 10 års tid, kan ni kommentera detta?

S: Det är sant att många människor som anslöt sig i början, inte riktigt visste vad de kom till. En del av dem deltog i meditationsklasser, men de ville inte åka på retreat. Och många som var intresserade av retreat, ville inte flytta in i en kommun eller delta i ett kooperativ. Det finns alltid några som är intresserade av att gå vidare, och andra som inte är det. Men det är viktigt att de olika grupperna upprätthåller vänskapliga relationer till varandra och sympatiserar med varandra. De som vill gå vidare, får inte bli otåliga på de andra, och de som inte vill gå vidare, skall inte försöka bromsa upp dem som vill gå vidare. De måste förstå varandras positioner.

J.O.M.: Många av ordensmedlemmarna har haft anknytning till andra grupper, innan de kom till FWBO, och kanske har de blivit lite besvikna på dessa grupper. Eller kanske har de kommit underfund med att deras motivation inte varit tillräckligt stark. Inom FWBO tycks de ha fått en starkare motivation. – Vad har rörelsen gjort för att stärka deras motivation? Hur uppstår denna tillväxt i motivation och aktivitet?

S: Vi gör inte något särskilt. Hela rörelsen har detta slags inverkan på medlemmarna. Alla de möjligheter som rörelsen erbjuder – meditationsklasser, retreat osv – innebär att du hela tiden måste undersöka din motivation, eftersom det hela tiden finns ett slags uppmaning till dig att gå vidare. Om du motstår denna uppmaning, uppstår frågan: Varför gör jag motstånd?

Varför vill jag inte gå vidare? Varför är jag med i denna rörelse egentligen? Antingen låter du dig ryckas med av rörelsen, eller också sätter du dig på tvären. Om du sätter dig på tvären, uppstår frågan: Varför gör jag motstånd? Varför inte låta rörelsen föra mig här? Varför inte gå in i den helt och hållet?

J.O.M.: Det har i våra dagar blivit något av en trend att sälja *metoder*... metoder till Guds-upplevelse etc. Dessa metoder är det andliga livets "varor". Men ni har inte så många metoder inom FWBO...

S: Hela rörelsen är en metod! Men på sätt och vis finns det ingen metod – om man uppfattar en metod som något slags teknik eller något trick som används för att man skall uppnå någonting *utan* att själv egentligen förändras. Detta slags idé om metod tar vi avstånd från: det finns ingen metod som man bara kan använda, utan att själv förändras.

J.O.M.: Tidigare har buddhismen stötts av religiösa härskare eller andra högt utvecklade regenter, rika köpman m fl. Men så är inte längre fallet, utom kanske i Sri Lanka, Thailand och några få andra länder. FWBO får ju ingen finansiell hjälp "utifrån".

S: Nej, det är riktigt att vi inte mottar finansiell hjälp från utomstående. Min uppfattning är att det inte är bra att be om hjälp av människor i form av donationer osv. Vi måste själva arbeta och få ihop de pengar vi behöver. Jag tror inte att den andliga kommunen – Sangha – bör vara ekonomiskt beroende av utomstående, av många olika skäl.

Jag anser att arbete för en frisk person är en del av hans utveckling som människa. I Sri Lanka och i Indien behöver munkarna inte arbeta, och efter vad jag sett har detta inte en hälsosam inverkan på dem. Därför tror jag mera på zen-principen att också munkarna bör arbeta. I själva verket: ju mera man är inne i ett andligt liv, desto mera bör man arbeta – antingen för en själv eller för andra människor. Vad FWBO beträffar bör vi kunna klara oss genom vårt eget arbete, våra "Rätt levnadssätt"-projekt, våra kooperativ. Vi bör få sådan förtjänst från dessa verksamheter att vi kan finansiera våra aktiviteter. Vi skall inte behöva tigga om donationer från allmänheten.

Den buddhistiska principen Rätt levnadssätt innebär: 1) Vi skall inte behöva arbeta jämt. Vi bör arbeta endast deltid, så att vi får tid över för annat. 2) Vi bör arbeta i kooperativ, så att vi i vårt arbete kan vara

förenade med andra buddhister. 3) Vi bör arbeta så att FWBOs verksamheter kan finansieras. – Dessa är våra grundläggande principer. De innebär att vi måste leva mycket enkelt. Eftersom vi vill ge pengar till rörelsen, kan vi inte behålla allt för mycket för egen del. Vi bör ta bara det vi verkligen behöver, inte mera. När vi lever i kommuner, kan levnadskostnaderna hållas nere, eftersom många människor kan bo i samma hus och dela på kostnaderna.

J.O.M.: När man läser FWBOs Newsletter och andra av rörelsens publikationer, slås man av att där finns en stark tendens att bara lyfta fram den positiva sidan: allting går bra, alla utvecklar sig positivt osv. Nu är det ju så att ni buddhister väldigt mycket understryker betydelsen av *medvetenhet*. Men medvetenhet innebär för många västerlänningar att vara *kritiskt* medveten: att vara lite skeptisk mot allt "nytt", allt som verkar annorlunda. I själva verket anses det vara ett mycket högt utvecklat medvetande att vara kritisk, åtminstone bland intellektuella – medan man i öst tenderar att vara okritisk och acceptera vad som helst, speciellt om det seglar under andligt flagg. Religiösa människor försvarar sig ofta mot kritik genom att säga att den som kritiserar är "alltför intellektuell" eller "full av negativa känslor" eller något liknande. Tvivlet är "deras eget problem"... Ger ni inom FWBO utrymme för kritik, och om så: hur? Och hur hanterar ni "negativa" medvetandeskikt, när sådana uppstår inom orden, vilket de utan tvivel gör?

S: Det finns mycket att säga om detta. För det första håller jag inte med om att människorna i väst är kritiska, medan de i öst är okritiska. Jag har den uppfattningen att båda grupperna är såväl kritiska som okritiska. Jag håller inte med om att intellektuella i väst är mycket kritiska. De är kanske kritiska mot religion, men inte mot sina egna grundläggande värderingar och antaganden. De är mycket okritiska gentemot *sig själva*. På den punkten välkomnar de inte alls kritik. I öst kan man vara mycket kritisk i vissa saker; indierna är t ex mycket kritiska gentemot västerländska moraliska attityder, så som de uppenbaras i vissa Hollywood-filmer.

Vad beträffar FWBO tycker jag ibland att det finns *för mycket* kritik inom rörelsen. Utifrån har vi inte mött någon kritik, eftersom vi inte är berömda och ingen känner till

oss. Ganska frivilligt arbetar vi lite i skymundan.

J.O.M.: Jag tog upp detta, eftersom en alltför "positiv" inställning kan bli för ensidig. En buddhist eftersträvar ju balans i allting...

S: Ja, man kan bara vara uppmärksam. Man måste hela tiden ge akt på vad som händer en. Vare sig man blir överkritisk eller alltför säker på sig själv, måste man återställa balansen, ifall den gått förlorad. Det betyder att man måste vara medveten om sig själv från dag till dag, från timme till timme.

J.O.M.: Mänskliga relationer är ju något väsentligt inom rörelsen. Ni har sagt, enligt ett Newsletter: "Man bör undvika att ha nära förbindelser enbart med dem man känner sig mest förbunden med. Man bör försöka gå bortom den nivån. Kan ni utveckla denna tanke närmare?"

S: Ja, vad jag säger är alltså att man bör undvika att ha nära kontakter *enbart* med den man känner sig förbunden med. Jag menar inte att man inte skall ha några nära förbindelser alls med sådana människor som man känner sig förbunden med. Men man bör utvidga de nära förbindelserna så att de omfattar även *andra* människor – precis som man gör i metta-bhavana. När man växer upp, slutar man inte att älska sin pappa och mamma. Man fortsätter att älska dem, men man älskar dem inte exklusivt, utan man älskar också andra.

J.O.M.: I ett Newsletter har ni nyli-

gen skrivit en artikel om alternativa traditioner. Det är intressant att se att rörelsen på senaste tiden har öppnat sig för andra alternativa rörelser. Vilket förhållande har ni till andra rörelser? Vilka har ni förbindelse med?

S: Vi har egentligen inte några förbindelser med andra rörelser, inte officiellt. Tills vidare tycker vi det är bäst att vi håller oss för oss själva, så att vi kan göra saker och ting som vi själva vill, utan att vi eller våra medlemmar blandas in i andra rörelser. I en del fall tror jag att kontakter inte alls vore nyttiga för oss. Vissa buddhistgrupper t ex ser buddhismen på ett helt annat sätt än vi gör. De tänker mera på att leva alldeles som andra människor och endast studera buddhismen på fritiden. De flesta andra buddhistgrupper är sådana, så vi vinner ingenting på att ha något att göra med dem.

J.O.M.: Inte ens med grupper inom den sk alternativa rörelsen?

S: Ännu har vi inte haft någon kontakt med andra alternativa rörelser, men på senaste tiden har vi diskuterat möjligheten att ha kontakt med miljögrupper. Vi menar att de kan vara rätt så välvilligt inställda till oss, rätt nära oss i många avseenden. Men det är ju så att FWBO är ganska nytt ännu, och vi har behov av att utveckla vår egen individualitet, så att säga.

J.O.M.: Ni vill ju skapa ett nytt samhälle. Hur skall det se ut?

S: Ja, det är vårt egentliga mål: att

skapa ett samhälle som helt och hållet är ett alternativ till det som nu existerar. Det innebär att inom Samsara, inom världen, skapa ett samhälle där det är lättare för människor att utvecklas som individer.

J.O.M.: Hur vet man när detta arbete är slutfört?

S: Jag tror inte att arbetet någonsin blir slutfört. Jag tror inte att det finns något slut. Hur mycket man än gör, finns det fortfarande mycket mera att göra.

Anm. Intervjun gjordes i Padmaloka den 24 augusti 1978, två dagar innan Sangharakshita fyllde 53 år. Den är något förkortad och redigerad av Söka-rens red.

J.O. Mallander är journalist och har verkat bl a som konstkritiker i olika svenska och finska media. För närvarande arbetar han i kollektivet kring den vegetariska restaurangen i Helsingfors och redigerar dess tidskrift AURA. Yoga och buddhism har han studerat i tio år.

FWBOs adress i Finland:
Albertsgatan 21 C 12, SF-00120 Helsingfors 12; tel. 66 98 20.

FWBOs adress i Sverige:
Upasaka Aryavamsa, Elleholmsvägen 11, 352 43 Växjö; tel. 0470/190 91.

FWBO ordnar retreat på Stenfors herrgård, Växjö, den 4–6 maj samt den 27 juli – 5 augusti.

Sukhavatis adress:
51 Roman Road, Bethnal Green, London E2, England.

Padmalokas adress:
Lesingham House, Surlingham, Nr Norwich, England.

SLUTET PÅ EN SPÖKHISTORIA?

Englands ledande "spökolog", Peter Underwood, som är ordförande i den ärevördiga *Ghost Club* (grundad 1862), gav i december 1977 ut en bok *Hauntings – New Light on the Greatest True Ghost Stories of the World*, där han söker gå till rätta med några av de klassiska spökhistorierna. Bland annat får man veta att "världens troligen bäst kända spökhistoria" är en riktig lättviktare när det gäller trovärdighet. Den historia som åsyftas är känd också i Sverige – den berättades i Sökaren nr 4 och 5, 1966.

Det är alltså historien om ett äventyr vid Petit Trianon.

Den 10 augusti år 1901 tog sig två kvinnor, miss Moberly och miss Jourdain, en kvällspromenad i Versaillesparken. Dåligt lokalsinne bringade dem snart vilse i parkens labyrinter – vilket inte är så underligt. Däremot är det anmärkningsvärt att de också gick vilse i tiden. Plötsligt var alla människor i parken klädda i 1700-talskläder. Bl a såg de en grönklädd dam, som de senare identifierade som Marie Antoinette, samt en gardesofficer, som, då han märkte damernas förvirring, förbarmade sig och med orden "mesdames, mesdames, il ne faut pas passer par là... par ici... cherchez la maison" lotsade dem rätt – i tid och rum.

En sådan upplevelse kan ju stämma till eftertanke.

Och minsann! En vecka efter händelsen kom miss Moberly plötsligt att tänka på att de nog hade upplevt något ganska ovanligt. "Tror du att det spökar vid Petit Trianon?" frågade hon sin väninna, som hastigt bestämde sig för att det trodde hon. Varefter de två började diskutera vad de varit med om. De besökte parken på nytt och fann nu att den inte såg riktigt likadan ut som den hade gjort förra gången, och efter ytterligare tio års grubbel skrev de en bok om händelsen, *An Adventure* (1911), som blivit något av en "ockult klassiker". Men nu har nuvarande copyrightsinnharen, historikern dr Joan Evans, meddelat att hon inte tänker tillåta några fler nytryck. Anledningen är

att mysteriet, enligt hennes mening, är uppklärt.

Redan då SPR undesökte saken år 1911 påvisades att parkens förändrade utseende vid de olika tillfällena kunde tillskrivas damernas dåliga lokalsinne. Deras promenad kunde med ledning av boken rekonstrueras, och varje materiellt föremål som de hade iakttagit gick att identifiera. Annorlunda förhöll det sig förstas med 1700-talsmänniskorna.

Men nu menar dr Evans att också det problemet är löst. Det var inte Marie Antoinette med uppvaktning som skådades i parken år 1901 – utan i stället en greve Robert de Montesquiou-Fezenzac som, sin vana trogen, höll hov i Versailles. Greven älskade 1700-talet och brukade klä ut sig själv och andra i den epokens dräkter närhelst tillfälle gavs. Sannolikt höll han på att repetera en tablå vivant (levande tavla), som han ofta brukade göra i Versailles' trädgårdar, när de båda engelskorna kom instolpande mitt i repetitionen. Greven själv jämte dennes argentinske sekreterare kan möjligen identifieras utifrån kvinnornas beskrivning, och fö uppger miss Jourdain själv att just dessa båda "spöken" *uppträdde* som i en tablå vivant. "Båda tycktes för ett ögonblick göra en paus, som i en tablå vivant, men vi fortsatte och jag såg inte slutet."

Minnesfel, feliakttagelser och omedvetet självbedrägeri skulle alltså vara kärnan i denna spökhistoria. Och i alla händelser, påpekar Underwood, så har kvinnornas vittnesberättelse tillkommit på ett otillfredsställande sätt. "Det är viktigt att komma ihåg", skriver han, "att miss Moberly och miss Jourdain under hela besöket i Versailles inte såg någonting som verkade tillräckligt egendomligt för att vid detta tillfälle föranleda kommentarer." Det var först *en vecka senare* som de började grubbla. Och först *tre månader senare* tog de på allvar itu med att – efter att ha samspråkat om saken – nedskrivna sina intryck av promenaden. Då och då bearbetade de dessutom sin berättelse för

att få den att bättre passa historiska fakta, vilket t ex kan ses vid en jämförelse mellan bokens första och andra upplaga.

Detta sista påpek är kanske viktigt. Det är svårt att förstå hur *alla* de egendomliga episoder som boken nämner skulle kunna förklaras som enkla sinnesvillor och misstag, såvida inte vittnena en längre tid rådbråkat sina hjärnor och suggererat varandra att minnas fel. Kanske är det så det har gått till. (?) Dr Evans karaktäriserar i alla fall de båda "äventyrerskorna" som "i väsentlig grad godtrogna och alltid beredda att föredra en pittoresk och romantisk förklaring framför en vetenskapligt hållbar".

Egendomligt är dock att *efter* det att boken blivit tryckt påstod sig flera personer ha haft en liknande upplevelse i Versailles' omgivning. Och rent allmänt kan väl sägas att fallet inte är helt unikt. Då och då framkommer uppgifter om personer som trasslat in sig i "tidvarpar". Ett intressant fall inträffade i Dieppe den 4 augusti 1952.

Två kvinnor, Dorothy och Agnes Norton, tog in på hotell för en stillsam veckanda – och hamnade mitt i ett av det andra världskrigets våldsammaste slag. Hallucinationen var inte visuell, men krigslarmet var öronbedövande. Lyckligtvis hade de sinnesnärvaro nog att anteckna vad de hörde och ange tidpunkten efter klockan. På det viset kunde de hålla reda på när de olika vapenslagen sattes in, var någonstans det skedde, när det inträffade avbrott i striderna, osv. SPR:s förre ordförande, Guy W Lambert, som senare undersökte vittnesmålen, kunde inte finna någon naturlig förklaring. Däremot fann han att alla angivna tidpunkter och övriga uppgifter stämde in på Diepperaiden den 19 augusti 1942, det slag där allting gick fel och inga uppgjorda tidtabeller hade kunnat hållas. Vid den här tiden hade inga så utförliga uppgifter om Diepperaiden hunnit offentliggöras, varför spökeriet på sätt och vis kan sägas ha avslöjat militära hemligheter.

ETT ÄVENTYR VID PETIT TRIANON

(Tidigare publicerad i Sökaren 4 och 5, 1966.)

Av Alfred Svanqvist

Sensitiva människor ser ofta "krigshäror" och även annat folk, vilka i klädsel och uppträdande erinrar om förgångna tider. Dessa besynnerliga uppenbarelsen tar vanligen ingen notis om nutidsmänniskorna och tycks ej märka dem. Den sensitive skådar då sannolikt händelser ur det förflutna, men skådandet är sällan ömsesidigt från båda ändar av tidsräckan. Det är inga andar som uppenbarar sig vid dylika tillfällen. Spökerier har många orsaker, och här är säkerligen en av dem. Medier som besöker gamla historiska ställen, t ex Gripsholms slott, får stundom skåda scener ur det förflutna. Just på Gripsholms slott har det många gånger inträffat. Erik XIV, Johan III och Gustaf IV Adolf som suttit fångna på det gamla minnesrika slottet, har visat sig för synska personer i olika situationer, vilka aldrig stått i någon relation till nutiden. De har uppenbarat sig för sena tidens barn utan en aning om att de blivit sedda av dessa. Vid sådana tillfällen står nutid och förfluten tid i kontakt med varandra utanför den fysiska tiden. Frågan blir då om en kontakt någon gång kan bli *ömsesidig*.

År 1911 utkom i England en bok med titeln *An Adventure* (ett äventyr). Den var skriven av miss Anne Elisabeth Moberly och miss Eleanor Frances Jourdain. Miss Moberly var född 1846 och biskopsdotter. Sistnämnda faktum var antagligen den merit som mest bidrog till hennes utnämning till rektor vid S:t Hughs kvinnliga college i Oxford. Hon hade ingen akademisk examen. Miss Jourdain far var kyrkoherde. Hon hade tagit universitetsexamina i England. Därpå blev hon fil dr i Sorbonne och rektor för en inter-

natskola för flickor. Slutligen blev hon biträdande rektor vid S:t Hughes. Hon var född 1864.

I miss Moberlys släkt låg anlag för *second sight* (synskhet) och troligen även i miss Jourdain. Ingendera intresserade sig nämnvärt för ockultism. Spiritualismen avskydde de. Det varnades ju i bibeln för den.

I *An Adventure* berättades det om ett psykiskt äventyr som författarinnorna hade upplevt i sensommaren 1901 vid lustslottet Petit Trianon. Boken innehöll ej blott en första gemensam upplevelse som grundade sig på redogörelser som de utarbetat var för sig, praktiskt taget oberoende av varandra, utan även allt som hände vid senare besök på platsen, och alla undersökningar vilka anställdes för att finna ut sanningen i de egendomliga händelserna.

Båda damerna hade ringa kännedom inte blott om de båda slotten Trianon (Grand Trianon och Petit Trianon) utan även om själva det kungliga palatset i Versailles inte långt därifrån. Miss Jourdain, som mycket intresserade sig för franska förhållanden och talade franska flytande, hade ofta kommit över till Paris med skolklasser, men märkvärdigt nog besökte hon aldrig den stora stadens omgivningar. Miss Moberly hade studerat franska i skolan och förstod språket utan svårighet, när hon hörde det talas, men hon tycks ha haft den brittiska motviljan mot att tala annat än engelska.

En dag begav sig de båda lärarinnorna till fots på väg till Marie-Antoinettes lustslott. Grand Trianon passerade de på vänster hand och kom ut på en bred körväg, som egendomligt nog verkade alldeles

öde. Slutligen såg miss Moberly en kvinna som skakade en duk ut genom ett fönster, och hon hoppades att hennes väninna skulle fråga kvinnan om vägen, men det blev ej av. Hon gick förbi som om hon ingenting sett. När sedan en smal väg erbjöd sig, trodde de den ledde till slottet och vandrade upp för den. Uppe på stigen såg de två män, som de ju kunde fråga.

Åtskilligt i dessa mäns klädsel och utseende verkade dock besynnerligt. Först tog damerna dem för trädgårdsmästare, ty det stod en skottkärra i närheten och en spade låg bredvid. Vid närmare beskådande såg emellertid männen ut att ha högre befattningar. De bar en slags uniform: lång, grågrön rock och liten, trekantig hatt. Männen blickade allvarligt och kanske en smula överlägset på damerna. På dessas fråga om vägen bad de dem fortsätta i samma riktning.

Under sin fotvandring greps miss Moberly och miss Jourdain plötsligt av ett dystert svärmod. Det tycktes inte finnas minsta anledning till en sådan känsla, men där var den. De sade dock ingenting till varandra därom.

Framför sig såg de inne i en tät skog en rund byggnad, överskuggad av träd. De tyckte den liknade en trädgårdskiosk eller en musikesträd. Joniska pelare höll upp ett cirkelrunt tak. Omgivningen tedde sig mycket onaturlig, och deras dystra sinnesstämning ökade. Skogen bakom "kiosken" föreföll ej längre stå i en tredimensionell rymd. Den tycktes liksom invävd i en jättelik tapet eller gobeläng. Inga nyanser av ljus och skugga märktes, ingen vind rörde trädskronorna. En intensiv stillhet rådde.

Vid kiosken satt en man. Han

vände på huvudet och såg på dem. Hans klädsel avvek tydligt från deras egen tids. Damerna tvekade om vägen. Miss Moberly sade då till miss Jourdain: "Vilken väg skall vi nu ta?" Samtidigt tänkte hon: "Ingenting i världen skall förmå mig att gå till höger!" Denna tanke i förrening med vad som omedelbart följde synes tyda på ett icke-fysiskt inflytande från något håll, ty nu blev de förbjudna att gå till höger. De hörde någon komma springande men såg ingen, förrän en man stod alldeles inpå dem, som om han materialiserats ur luften. Plötsligheten i hans uppträdande verkade som en chock. Mannen var vacker och erinrade om män de sett på gamla tavlor. I en smula irriterad ton ropade han: "*Mesdames, mesdames, il ne faut* (uttalades *fout*) *pas passer par là.*" (Ni får inte gå den vägen.) Därpå svängde han ena armen i en viss riktning och sade med stor livlighet: "*Par ici... cherchez la maison!*" (Den här vägen. Sök rätt på huset!)

Uttalet *fout* för *faut* skall, enligt vad som senare uppdagades, ha varit det uttal som de österrikare använde, vilka Marie Antoinette förde med sig till Frankrike.

Miss Moberly var förvånad över mannens iver och stirrade på honom, varvid han drog sig litet tillbaka och log ett besynnerligt leende.

Han ville de skulle gå till vänster och inte till höger.

Omedelbart sedan de vänt honom ryggen, såg de sig om efter honom. Då var han försvunnen, men de hörde på nytt springandet.

Senare såg miss Moberly en dam som satt i gräset. Hon höll ett papper på armlängds avstånd och betraktade det uppmärksam. Då de båda damerna gick förbi, tog hon blicken från papperet och såg på dem. Miss Moberly lade noga märke till detta, men blott hon. Miss Jourdain såg inte kvinnan i gräset. Däremot kände hon närheten av henne och drog med en ofrivillig rörelse klänningen närmare om sig liksom för att ej besvära – den hon inte såg. Om det varit en vanlig fysisk person, skulle miss Jourdain säkert sett henne, eftersom hon passerade tätt invid den okända.

Miss Moberly gjorde den reflexionen att kvinnan hade en gammalmodig dräkt.

Petit Trianon som de slutligen nådde fram till, visade sig vara en fyrkantig, solid byggnad, inte stor. De hade föreställt sig den annorlunda. Luckor satt för fönstren. En terrass löpte längs norra och västra

sidan av slottet. Några trappsteg ledde upp till denna.

En ung man som verkade vara en betjänt, trädde ut på terrassen och skyndade fram till de engelska damerna för att visa dem vägen till slottet. Han sade att ingången var från *cour d'honneur* (gårdsplanen). Han gick vid deras sida och såg på dem med road min. Verkade de lustiga i hans ögon i sina 1900-talskläder?

När de kom in i slottshallen, tycktes allt bli normalt igen. Beklämningen upphörde. Där inne var liv och rörelse av vanliga människor från deras egen tid. De sällade sig till ett stort sällskap och gick tillsammans med glada människor genom alla rummen. Sedan återvände de över *cour d'honneur* till avenyen och hyrde där en droska från sitt eget tidevarv.

I januari 1902 upprepade miss Jourdain besöket vid Petit Trianon för att göra efterforskningar och framför allt, tycks det, för att ta byggnaderna på platsen i skärskådande. Det hade framställts en förmodan att den mystiska kiosken skulle vara identisk med någon välkänd byggnad, såsom *le Temple d'Amour* eller *Belvédère* o s v. Visserligen tydde inte fotografierna av dessa på någon identitet, men nu ville hon se med egna ögon på ort och ställe och dessutom grundligt undersöka en mängd andra saker. Hon anade nog ej att det skulle bli ännu en supranormal upplevelse.

Under sin promenad överfölls miss Jourdain av den beklämning som hon kände till från föregående år. Hade hon på nytt kommit in i samma förtrollade värld?

Ett dystert januariväder rådde. Två män höll på att fylla en arbetsvagn med torra grenar, kvistar och annat skräp, som låg på marken. Deras klädsel väckte hennes uppmärksamhet. Den liknade inte nutida arbetares.

Miss Jourdain ämnade gå fram till arbetarna och fråga om vägen. Men sedan hon för ett par sekunder vänt blicken åt annat håll, var de försvunna med häst, vagn och allt! När hon gick närmare kunde hon inte se ett spår av de grenar och kvistar som männen lastat på vagnen.

På vägen till Belvédère gick miss Jourdain genom en stor och villsam park. Massor av stigar korsade varandra. Hon tyckte dessa var fulla av människor, men hon såg inte en enda. Hon hörde även svag musik, lätt folkmusik, sådan som brukar förekomma på festtillställningar. Hon tyckte sig snudda vid osynliga människor – alldeles som föregå-

ende år. En trädgårdsmästare, vilken åtminstone var så pass fysisk att han var synlig, frågade hon om vägen till "drottningens grotta". Mannen följde henne ett stycke på väg, och vände sedan tillbaka i det han gav upplysningen att grottan fanns alldeles i närheten.

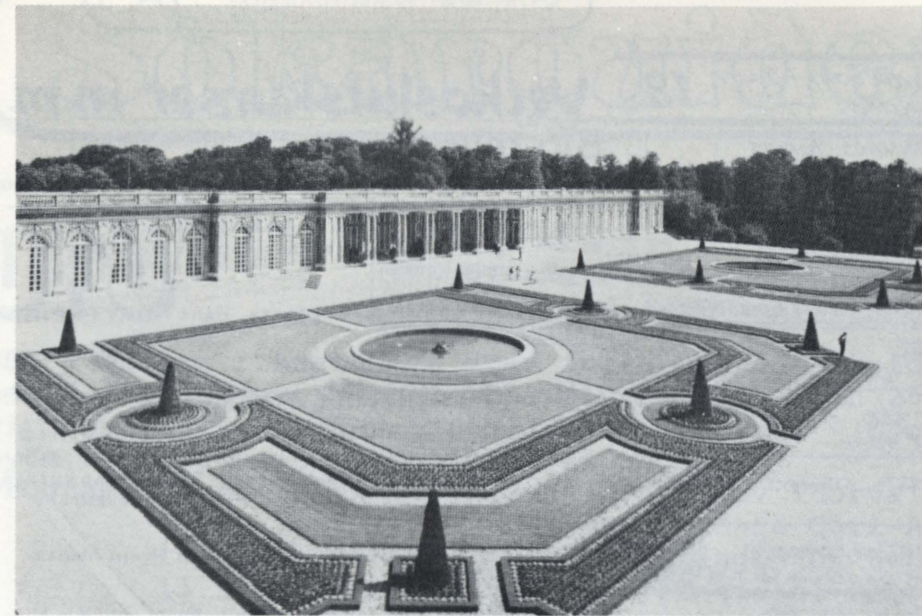
Det fanns ju ingen grotta, där trädgårdsmästaren sagt den skulle finnas. Emellertid visade en senare undersökning att den fanns där på Marie-Antoinettes tid. (Den grotta som miss Jourdain hade i tankarna, var en annan än den som under revolutionstiden företrädesvis kallades drottningens.)

Om trädgårdsmästaren var en fysisk person och anställd vid Petit Trianon år 1902, varför förde han då miss Jourdain till en plats där det fanns en igenfylld grotta?

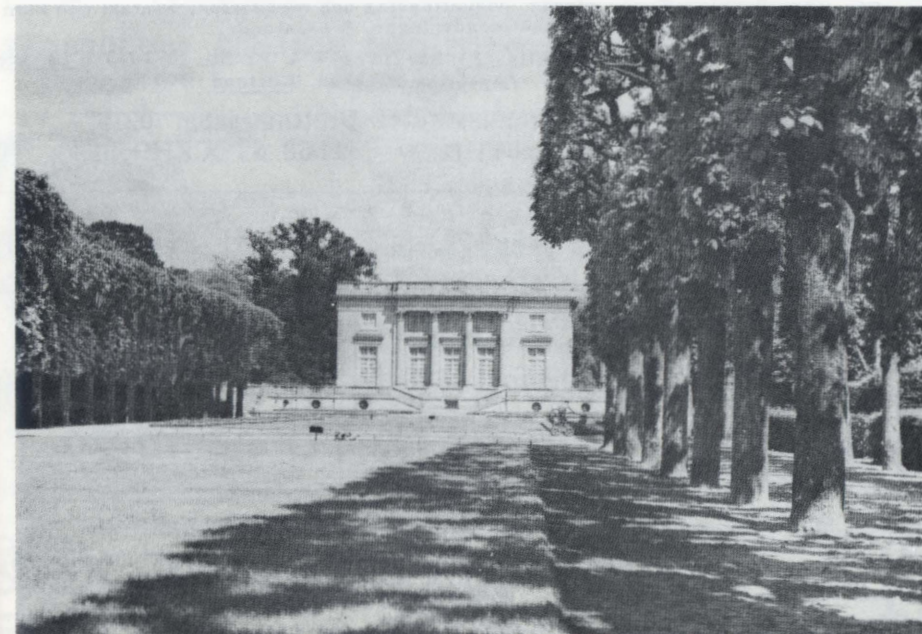
Miss Jourdain försökte under eftermiddagen ta reda på om musik av något slag förekommit i parken vid Trianon tidigare under dagen. Svaret blev nekande, men det hade spelats där dagen förut.

Miss Moberly och miss Jourdain gjorde senare tillsammans ett nytt besök till Trianon, och de fann då allt där förändrat. Den stora parkskogen var t ex borta. Och de fann att ingen av de byggnader som föreslagits, passade till de byggnader som de sett vid sina tidigare besök. Miss Moberly hade förgäves sökt återfinna "kvinnan i gräsets" anletsdrag på det otal porträtt av drottningen som existerade. Hon fann dock slutligen likhet på ett, målat av Wertmüller. Hon fann också i lektyr om Marie-Antoinette att en viss madame Campan, samtida med drottningen och tillhörande kretsen kring henne, skall ha fällt följande omdöme om de då existerande porträtten av härskarinnan: "Alla – utom Wertmüllers och möjligen madame Lebruns – idealiserar drottningens ansikte." Detta var mera fyrkantigt och hade kortare näsa, alldeles som miss Moberly hade sett henne, där hon satt i gräset.

Det skall till sist påpekas en anmärkningsvärd sak. Ingen av de människor, klädda i 1700-talskläder, vilka uppträdde vid Petit Trianon den dagen miss Moberly och miss Jourdain hade sina besynnerliga upplevelser eller de vilka miss Jourdain ensam vid sitt andra besök på platsen trodde tillhöra en likadan upplevelse av det förflutna, ingen av dem gav sig efteråt tillkänna som medborgare i sinnevärlden och som anställda vid slottet. Varför gjorde de ej det, ens när "äventyret" blev känt i hela Europa och

Grand Trianon, Versailles, som Annie Moberly och Eleanor Jourdain studerade en het augustidag strax innan de hade en mycket egendomlig upplevelse.

Petit Trianon, Versailles, där de båda damerna blev övertygade om att de återförts till en gången tid. Deras äventyr är kanske den mest kända "spökhistorien" i världen. (Bilderna är från "Hauntings" av Peter Underwood.)

Amerika? Det fanns ju en stab av anställda vid dessa historiska byggnader på versaillesområdet. De måste väl ha vetat något om sina medanställda? Men de hade ingenting att förmäla om dessa sjuttonhundratalsklädda människor, vilka tycktes uppslukade av jorden.

Kritiker av "äventyret" har t ex påstått att ett maskeradupptåg måste ha pågått på platsen samtidigt med de båda engelskornas besök där – en idé som lätt kunde visas oriktig av författarinnorna själva. Men ingen kritiker tycks ha slagit in på den vägen att beteckna de båda lärarinnorna som bedraga-

re. De hade ett grundmurat anseende för hederlighet, och något motiv till ett bedrägeri kunde inte finnas. De riskerade i själva verket åtskilligt genom att ge publicitet åt sina upplevelser. Plikt känslan och lust att få saken ventilerad drev dem till att utge sin bok. De var varken knepiga eller vetenskapliga i sin redogörelse. Ändock har deras rapport stått sig. Det är blott lögnen som fastnar i tvetalans rävsax.

*

En utförligare redogörelse för detta fall finns i fil.lic. Alfred Svanqvists bok *Det eviga nuet* (Excelsior, 1960).

Ett brev

Den 19 november 1932 publicerades i John o'London's Weekly följande brev, skrivet av miss Clare Burrow:

"Sir, Brevet från Florence Bone i Er tidning den 5 november intresserade mig utomordentligt. Hösten 1928 besökte jag för första gången tillsammans med en ung väninna Versailles. Sedan vi besett det stora palatset, begav vi oss att finna rätt på Grand och Petit Trianon. Fastän vi befann oss i sällskap med många andra besökare, sedan vi lämnat Grand Trianon, så fann vi oss praktiskt taget ensamma, när vi gick ut på den långa, gröna avenyn med statyer, vilken vi hoppades skulle leda oss till Petit Trianon. Snart kom vi fram till en övergiven byggnad, inhägnad av nässlor, och en egendomlig känsla av nedstämdhet kom över mig – vi slutade samtala och skyndade på tills Hameauruinen kom i sikte, och från ett fönster i en lantgård nära sjön tittade en kvinna ned på oss. När vi såg oss om efter Kärlekstempeltet bland träden, såg vi en gammal man som vi bedömde vara en ämbetsman, eftersom han var klädd i en gammal uniform i grönt och silver; han närmade sig på en sidoaveny. Jag ropade på honom, då jag önskade upplysning om Petit Trianon, som var så svårt att finna rätt på. Han svarade med att hojta mening efter mening på skrovlig, obegriplig franska som om i stor brådska. Något olycksbådande i hans ansikte fick oss att skynda på, och när vi såg oss om, fann vi att han hade fullständigt försvunnit. Den egendomliga känslan av nedslagenhet ökade, och det var med lättnad vi såg Petit Trianon bland träden. Den vintern skickade mig min väninnas mor *An Adventure* – och när jag läste de första sidorna, blev jag förvånad att finna att vår upplevelse var mycket lik den som miss Moberly och hennes väninna haft. Synen av den gamla ämbetsmannen i uniform från de olycksdrabbade bourbonernas tid – den egendomliga känslan av nedslagenhet – det faktum att vi tog den långa och orätta vägen till vänster, när en kort stig till höger leder till Petit Trianon – allt var likartat. Det var desto mera egendomligt, eftersom jag före vårt besök i Versailles aldrig hade hört talas om de upplevelser som nedskrivits i *An Adventure*."

*

Det kan tilläggas att miss Burrow var lärarinna vid en flickskola i England. Hennes väninna, miss Ann Lambert, hade varit elev vid skolan. På ett par punkter misstog sig miss Burrow. Det var inte Hameauruinen utan lantgårdar runt Petit Trianons trädgård som hon avsåg. Och i stället för Kärlekstempeltet var det Belvédère. Miss Lambert – sedermera Lady Hay – verifierade miss Burrows redogörelse i stort sett. Hon erinrar sig inte ha sett kvinnan i fönstret men däremot mannen i den gammaldaga uniformen. Hon erfor en känsla av depression och därefter lättnad när de kom fram till Petit Trianon.

April '79

1	Söndag	Sänd in information om vad som händer i MAJ månad till Sökarguiden	13
2	Måndag	Ockulta fotografier av människans chakras Carl Otto Mattson Måndagsgruppen, Lilla Salen, Medborgarhuset	
3	Tisdag	Meditation Bernhard Eriksson 19.30 Sanningssökarna, Kammargatan 27 Bg	
3	Tisdag	Esoterisk kristendom i ljuset av dess grundare Jesus Kristus 19.00 Per Bergius Orfeusgruppen (Teos. Samf.) Karlavägen 44	
5	Torsdag	Andeskolors Uppbyggnad 19.30 Lectorium Rosicrucianum, Wallingat. 12, Stockholms	
6	Fredag	"1982 - Jordens ödesår eller icke." Astrolog Anders Ekström 19.30 Sanningssökarna, Kammargatan 27 Bg	
7	Lördag	UFO-Sveriges riksstämman. Folkets Hus, Köping 14.00 - 19.30	
8	Söndag	7-14 april World Symposium on Humanity Hemming Toronto - London - Los Angeles (se Sökaren nr 1-19)	
9	Måndag	Esoterisk kristendom; Fil.mag Hans Møller, Walldorfskolan kl. 19.30 Måndagsgruppen Sal 13 Medborgarhuset	
10	Tisdag		
11	Onsdag	Samspel; Unification Church Ulf 19.30 Roslagsgatan 7, nb. Underhållning & samkväm	
12	Torsdag	Kontakta Centret för Tibetansk Buddhism om Julius deras program för påsken! 08-886950	
13	Fredag	Artur Långfredagen	
14	Lördag	Tiburtius Masesgården Dalarna Kurs i Yoga, meditation och Astrologi. Se nästa sida	
15	Söndag	Olivia Påskdagen	
16	Måndag	Patrik Annandag Påsk	
17	Tisdag	En meditativ livsstil. Björn Sahlin kl. 19.00 Orfeusgruppen (Teosof. Samf.) Karlavägen 44	
18	Onsdag	Reinkarnation. Live efter döden? Tony Eckardt kl. 19.30 Klubb Kamelen, Södra Söderström 17, Stockholm	
19	Torsdag	Eckankar som andlig väg. 19.30 ECK-centret Gästriksgatan 18 nb	
20	Fredag	Tanke och Hälsa enl. Martinus Kosmologi. Sigge Westerlund kl. 19.00 Arr. Sv. Primalföreningen, Galleri Med Mera, Hornsg. Bellmansg.	
21	Lördag	Veckoslutskurs 20-22. "Du är här nu" se ovan th. Anselm kursen i "Orientering i psykisk syntes"	
22	Söndag	Festival for Mind, Body & Spirit pågår för fullt i Albertina London tom 29 april (Sökaren är där!)	
23	Måndag	Människan-Skapelsens Herre? Johan Børitz kl. 19.30 Måndagsgruppen Sal 13 Medborgarhuset	
24	Tisdag	Mystikens Verklighet Periti Spets Orfeusgruppen (TS) Karlavägen 44	
25	Onsdag	Den Esoteriska Kristendomen - Minnesmänniskans 19.30 uppgift. Lectorium Rosicrucianum, Wallingat. 12	
26	Torsdag		
27	Fredag	Världen vi lever i - Symbol och verklighet. C.G. Rosén Engelbrekt Sufi-Rörelsen Varvsgränd 15, Stockholm kl. 19.30	
28	Lördag	Veckoslutskurs Bio-Dynamisk massage Se information ovan	
29	Söndag	Debatkväll om Hemförläggning; Kirsten Nisted kl. 18.30 Leberfilm om mjuk förläggning. Sv. Primalf. Galleri Med Mera	
30	Måndag	Skriv till Sökarguiden och meddela Mariana sommarkurser etc. för sommaren 1979!	18

Sökarguiden

Veckoslutskurser m.m

Bio-release

Bio-release heter första delkursen i utbildningsprogrammet och består av sammanlagt fem sessioner. Förkunskap "kärleksfulla händer". Massagekurserna "knådande och lugnande händer" räknas som en merit för att komma med i kursen.

Tillfälle Fr-Sö 20-22/4 Lärare Hans Krens (engelska)
Kostnad 390 kr

Bio-Dynamisk massage

Här arbetar man med massage utifrån psyko-peristaltiska principer, vilka utgör grunden för det här systemet av kroppsinriktad psykoterapi. Förkunskap kursen i Bio-release. Fem sessioner. Fortsättningskurser följer.

Tillfälle Fr-Sö 27-29/4. Lärare Ma Prem Mohan
Kostnad 390 kr

Orientering i psykisk syntes

Denna kurs handlar om en forskningsresa i vårt inre, där det finns resurser som kan förändra och berika vårt dagliga liv. Tekniker: avslappning, andningsövningar, visualisering och meditation, kontakt och kommunikationsövningar. 5 sessioner.

Tillfälle Fr-Sö 20-22/4 4 Fr-Sö 18-20/5. Lärare
Annastina Persson. Kostnad 300 kr

Apeiron-institutet Drottninggatan 102
Tel. 08-11 18 99 111 60 STOCKHOLM

Psykiskt Forum Malmö

Klaragatan 7 - 214 34 Malmö 040-80950

Ockult meditation

18 april kl. 19.15. Föreläsning av Lars Mannberg

Bild & Musikmeditation

25 april kl. 19.15

WÄXTHUSET

Galleri Med Mera, Hornsgat. 29 A
tel. 08-411640

Tom Driscoll kommer att vara på
Galleri Med Mera hela april. Tom kommer från
Institute of Postual Intergration.

Birgit Löfgren är på Galleriet

18, 19-20 april. Birgit ger spir: seanser

Ni som vill beställa tid, ring:

Berit Hanell 0758/333 27 Säkrastr 0730-0830

'Kosmisk Kemi'

Veckokurs Östergården 29/4-6/5 i Martinus

Kosmologi. Kursledare: Sigge Westerlund

Förfrågningar 08-767 31 29

Sökarguiden

UFO

UFO-Sveriges Riksstämman
Lördagen den 7 april 1979 i Folkets Hus, Köping.

UFO-Sveriges riksstämmor drar fulla hus. Se därför till att du i god tid beställer biljett genom att i förväg betala in 25:- per biljett på postgirokontot 74 51 90-9 Köpings UFO-Förening. Spara inbetalningskvittot. Det byts sedan ut mot en biljett vid ingången.

Program: 14.00-14.15 Öppningsanförande av Thorvald Berthelsen
14.15-14.30 UFO-Sveriges grundare Carl-Axel Jonzon talar
14.45-15.30 Föreläsning av överingenjör Henry Svensson
15.30-16.15 Stillfilmen "Förntidens Gåtor" visas
16.15-17.00 Paus
17.00-17.30 Föreläsning av redaktör Jan Fjellander
17.30-19.30 Tvåtimmars fråge- och debattpanel där åhörarna bereds tillfälle att ge sig in i diskussionerna.
19.30 Riksstämman avslutas

Arrangörer: Köpings UFO-Förening. Information: 0221/310 25, 177 02, 161 82

Du är välkommen
till ett introduktionsprogram om
Guru Maharaj Ji Kunskap

Varje tisdag och torsdag
kl. 19.30
Brahegatan 42 Stadion
tel. 08-672576 (kl. 16-19)

Esperantonnytt

Utgiven av Svenska Esperantoförbundet,
Fack, 122 04 Stockholm Enskede

Telefon 08-48 99 76 (tisdagar kl. 18-20)

Esperantonnytt utkommer med 4 nummer per år (4 sidor i A5-format).

HÄLSO- och FRISKVÅRDSCENTER vid SILJAN

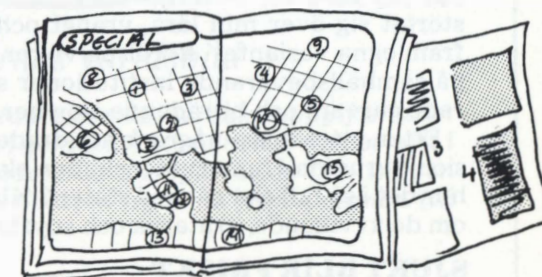
Masesgården är ett inarbetat och välrenommerat hälsocenter uppfyllt kring en gammal genuin dalagård. Här finns promenadstigar/skispår i underbar skogsterräng bakom husknuten och fina byvägar ned mot Siljan.

Fasta • Veg hälsokost • Behandlingar
• Motion • Aktiviteter

8-15 april Yoga, meditation & astrologi med Bert Yoga Jonson

Ni finner mängder med sevärdheter i kulturbilden kring Siljan.
Adress: Grytnäs by, 793 00 LEKSAND
Ring 0247-122 31 för prospekt!

Sökar-
kartan!

I nästa nummer av SÖKAREN kommer en karta, "Sökarkarta", över Stockholms innerstad. Här kommer du hitta olika organisationer och samfund, vegetariska restauranger och annat smått och gott som kan intressera SÖKARENS läsekrets när ni gästar Stockholm.

Glöm inte att sända in information om vad som händer på den andliga fronten. Vad vet du om de olika sommarkurser som går av stapeln? Skriv till:

Per Sellmann, SÖKARGUIDEN
Drottninggatan 85, 2tr

111 60 Stockholm

Sökarguiden
Per Sellmann
Drottningg. 85-2
111 60 Stockholm

SKRATTA ÅT DINA PROBLEM!

Varje år skrivs tusentals avhandlingar om stress, ångest, nervositet, depressioner och psykiska besvär. Nya idéer kommer ständigt om hur man skall rätta till detta i de länder där folk kan kosta på sig att vårda sådant och inte har fullt upp med materiella bekymmer.

Men varför skrivs det inget om skratt och humor och den underbara bot och befrielse det innebär att kunna se sig själv och sin absurda situation i tillvaron med en smula skämtsamhet?

SNILLEBLIXT!

Plötsligt står det helt klart varför! Det är ju mig världen väntar på! Jag ska omedelbart sätta igång med att lansera detta, till en början som Månadens Terapi, lösningen på allting! Inom de närmaste trettio åren skall jag arbeta med Humorterapi på stort allvar, producera digra luntor med ordkaskader och slå världen med häpnad!

Senare ska jag sträva efter att ta patent på metoden, fördöma mina närmaste medarbetare som ovetenskapliga och ohederliga avfällingar så snart de börjar avlägsna sig från mina uttolkningar av tillvaron, och framstå som en profet i klass med Freud, Maharishi M.Y. och Janov! Det meditativa sexualskriket blir utskratat! En allt försonande humor skall vitsordas!

ALLFÖRKLARING

Ni får gärna skratta åt mig allihopa, bara ni tar mig på allvar! Med hjälp av humorterapi ska världen förändras, kom bara ihåg att alla instruktörer måste utbildas och godkännas av mig personligen. På mitt Humor Institute skall människor släpa sig in snyftande och skutta ut storskrattande. Om några få i en stad lär sig skratta dagligen, sprids verkningarna fort.

Humorterapin övertygar snabbt alla patienter om att de hittills vandrat i en sorglig värld, full av missförstånd och elände, falska profeter med profiter, beklämmande usla religioner och terapier, ingenting att förlita sig på. Men nu går Sanningens Sol upp! Humorterapin, den nya ledstjärnan infiltrerar den vetenskapliga världen, snart kan allt förklaras med hjälp av fnitterfenomen, Pajazzokomplex och lustigkurr. Allt mänskligt beteende börjar bada i ett förklarat skimmer, där Primalgarvet framspringer som en naturlig höjdpunkt!

FLABBOLOGI

Naturligtvis kommer mina banbrytande rön så småningom att förfuskas. Jag skrattar själv åt förgängelsen, men dessförinnan har jag med ett bitterljuvt leende fått beskåda hur efterapare störtat sig över min lära, vrängt och vridit på den och skämtat fram egna varianter. Rörelsen växer dock alltmer, men stängs in på samhällsbevarande institutioner som utexaminerar legitimerade garvare och biträdande clowner.

Efter ytterligare några århundraden uppstår det livlig diskussion huruvida Humorumvetenskapen skall skiljas från staten – och hur det i så fall ska gå med staten? Klarar den själv av att ta hand om de avvikande, gråtarna och snyftarna?

SJUKT BLIR FRISKT

Flabbologins givna utgångspunkt är att alla människor skall betraktas som sjuka innan de genomgått humorterapi. Rörelsen ska städse sträva efter att göra terapi obligatorisk för alla. Det går att betala med ett leende – via skattsedeln! Allt kul får börja på ny kula. Från vaggan till graven – flera garv om dagen! Barnmorskor skall tränas i att komma med Det Förlösande Skrattet.

Den uråldriga humoralbehandlingen börjar leva upp på nytt. Skratten skalla – humor åt alla! Humorologin överbryggas gränsen mellan tro och vetande, blir den enda verkligt sanna vetenskapliga religionen. Vad skulle det vara för en vetenskap som inte är trovärdig – och en religion om vilken man inte vet att den är sann? Vi humorterauter både vet att vi är troende och tror att vi är vetande!

BERTIL NILSSON

Var John Björkhem anti-spiritualist?

I min recension av nyutgåvan av John Björkhems bok "Det ockulta problemet" i nr 10, 1978 betecknade jag Björkhem som "anti-spiritualist". Riktigheten i detta kanske betvivlas av en del spiritualister, som hört något annat. Därför skall jag be att få göra ett par citat från "Det ockulta problemet".

"Spiritismen tycks till stora delar vara ett grävande i det mänskliga själslivets hemligheter. Många sällsamma ting kommer därvid i dagen, men det är högst tvivelaktigt, om några av dem har metafysiskt ursprung. Spiritisterna vill gärna betrakta sig som stående på fullt vetenskaplig grund. Det är dock uppenbart att deras inställning är falsk. Varje forskare som ansluter sig till den spiritistiska hypotesen höjes till skyarna, under det att andra som verkligen vill komma fram till en vetenskaplig uppfattning om vad som sker gärna ignoreras eller to m förlöjligas. Man vill behålla sina under orubba de, fast man ropar på vetenskaplig undersökning." (s 64 i senaste utgåvan)

"En mängd mediala företeelser omhuldas med särskild förkärlek av spiritismen som utan vidare antar att fenomenens existens är bevisad. Den vill förklara många av dem genom att anta att det är de dödas andar som orsakar dem. Rörelsen har således rent religiös karaktär. Den vill ersätta tron med vetande och gör samma fåfänga försök som så många andra riktningar i religionens historia..." (s 21)

John Björkhem deltog i åtskilliga spiritualistiska seanser. Detta gjorde han i rent forskningsintresse, eftersom han ansåg att medierna ofta visade upp äkta paranormala fenomen. Dessa ansåg han att det var viktigt att studera. Men enligt vad hans son Örjan Björkhem meddelar hade han den bestämda uppfattningen att fakta inte stödde spiritualismen, den sk andehypotesen, att döda människors andar framträder under seanser, utan att det kunde ges alternativa, troligare förklaringar.

SM

Sunrise. Engelskspråkig tidskrift från Teosofiska Samfundet – Pasadena. 10 nr/år endast 25:– kr. Skriv gärna och begär gratis ex. från Anne Eek. Eriksbergsgatan 18, 114 30 Sthlm.

Rolf Ejvegård

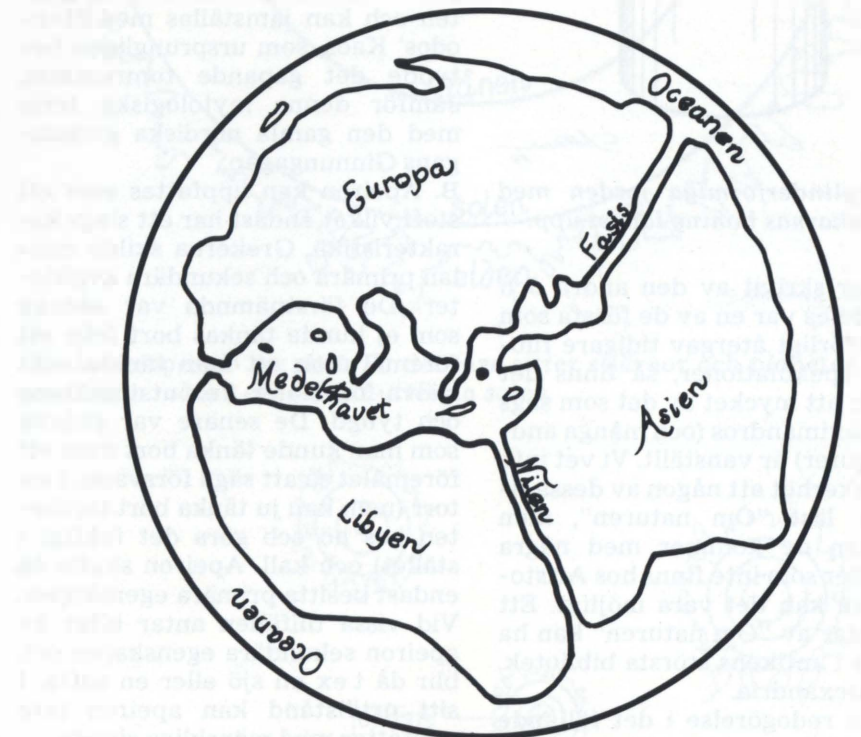
ANAXIMANDROS – den första evolutionisten

Den grekiska filosofen Anaximandros (i latinsk, engelsk och äldre svensk text förk. Anaximander) levde ungefär 610 – 546 f. Kr. i staden Miletos på Mindre Asiens västkust. Han var politiker och administratör och grundlade en koloni vid Svarta havet. Till hans ära restes ett monument. Han var den första som ritade en världskarta, och han förfärdigade sjökort. Det påstås att han uppfann soluret, men eftersom sådana är kända att ha använts långt tidigare, så är det kanske mer troligt att han i något avseende förbättrade det.

Anaximandros var lärjunge till Tales och författade en bok "Om naturen" i vilken han framlade sina tankar om världen, huvudsakligen inom områdena astronomi, geologi och biologi. Här framställde han sin verklighetsuppfattning och redogjorde för urämnets beskaffenhet. Ett tjugotal skriftställare från antiken omtalar boken eller nämner Anaximandros och diskuterar vissa av hans hypoteser, men endast ett fragment finns bevarat i citat: "Apeiron är tingens ursprung... Vari de har sin uppkomst, däri går de ock ofrånkomligen under, ty de betalar varandra skadestånd för sin orättfärdighet i enlighet med tiden(s ordning)."

Dessa ord är återgivna från Simplicios, som levde på 500-talet e Kr. Han är den enda som direkt återger något ur "Om naturen". Men det är tveksamt om Simplicios själv läst boken. Det kan vara så att han skrivit av ett citat ur någon annan författares verk, vilket inte bevarats till vår tid.

Hur många exemplar som fanns av Anaximandros bok vet vi inte, men de var med all sannolikhet ytterst få. Kopiering och spridning av böcker i större skala skedde först genom klostrens försorg under me-

Milesiernas världsbild

Världskartan är konstruerad efter de verbala uppgifter som Herodotos (ca 485 – 425 f Kr) ger i sin historiebok. Pricken mitt i är ön Delos. De tre världsdelarna Europa, Asien och Libyen antogs vara lika stora. Allt vatten flyter in från Oceanen till Medelhavet.

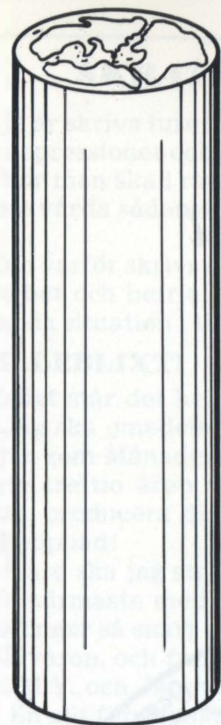
deltiden. Somliga antika böcker fanns förmodligen endast i ett exemplar, så t ex filosofen Heraklitos "Om naturen", alltså samma titel som Anaximandros bok har.

Bland dem som tar upp något om Anaximandros kan följande nämnas. Aristoteles (384 – 322 f Kr.), Teofrastos från Lesbos (372 – 287 f Kr.), Aetius (100-talet e Kr), Plutarchos (omkr. 45 – 125), Diogenes Laërtios och Hippolytos (båda 200-talet).

Som synes är ingen samtida med Anaximandros, och Simplicios lev-

de ungefär tusen år efter honom. Aristoteles, Hippolytos, Plutarchos och Aetius talar alla om världsaltets utseende och nämner därvid Anaximandros. Aristoteles och Hippolytos tar också upp urämnets Plutarchos behandlar evolutionsläran. Diogenes redogör dessutom för Anaximandros leverne.

Om Aristoteles vet vi genom jämförelser mellan hans referat och bevarade fragment av refererade böcker att han inte var så noga med att återge filosofernas tankar helt rätt. Eftersom den ena filosofen

Den cylinderformiga jorden med människornas boning längst upp.

ofta har skrivit av den andra och Aristoteles var en av de första som mer utförligt återgav tidigare filosofers spekulationer, så finns det risk för att mycket av det som sägs om Anaximandros (och många andra filosofer) är vanställt. Vi vet inte med säkerhet att någon av dessa filosofer läst "Om naturen", men eftersom de kommer med några uppgifter som inte finns hos Aristoteles, så kan det vara möjligt. Ett exemplar av "Om naturen" kan ha funnits i antikens största bibliotek, det i Alexandria.

I min redogörelse i det följande har jag dels sammanställt vad några författare omtalat om Anaximandros, dels gjort några tolkningar och ställt upp några hypoteser.

Det grekiska ordet apeiron i citatet ovan från Anaximandros betyder både det obegränsade (oändliga) och det obestämda. Värt att lägga märke till är att politikern från Miletos uttrycker sina filosofiska (fysikaliska) tankar i juridiska (etiska) termer. Det är först med Platon som en distinkt filosofisk terminologi utkristalliseras.

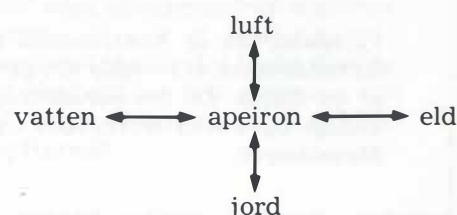
Anaximandros var, kan man tänka sig, inte tillfreds med sin lärares världsförklaring. Kanske fann han det godtyckligt att bland de många ämnena välja vattnet som urstoff. Framför allt var han nog inte nöjd med Tales förklaring av varför urämnet förändras och övergår till andra ämnen och hur detta går till. Anaximandros uppställde därför

apeironteorin. Den kan, enligt min mening, ges tre olika tolkningar. A. Hur kan torr jord förvandlas till vått vatten? Hur kan varm eld förvandlas till kall luft? Ligger det inte en själv motsägelse i att säga att det fuktiga kan vara blött, att det heta kan vara svalt? Är det i stället inte så att endast något egenskapslöst kan bli bärare av olika, ibland motsatta kvaliteter?

Apeiron kan förstås som det ämne som inte besitter några karaktéristika. Allting uppkommer ur det obestämda och egenskapslösa apeiron och allting återgår förr eller senare till detta ämne. Hur abstrakt man skall tänka sig apeiron är svårt att säga, men har det inga egenskaper alls så blir det lika med intigheten och kan jämföras med Hesiodos' Kaos, som ursprungligen betydde det gapande tomrummet. Jämför denna mytologiska term med den gamla nordiska gudasagans Ginnungagap.

B. Apeiron kan uppfattas som ett stoff vilket endast har ett slags karaktéristika. Grekerna skilde mellan primära och sekundära kvaliteter. De förstnämnda var sådana som ej kunde tänkas bort från ett föremål utan att man tänkte bort själva föremålet, t ex utsträckning och tyngd. De senare var sådana som man kunde tänka bort utan att föremålet så att säga försvann, t ex torr (man kan ju tänka bort torrheten hos hö och göra det fuktigt i stället) och kall. Apeiron skulle då endast besitta primära egenskaper. Vid vissa tillfällen antar bitar av apeiron sekundära egenskaper och blir då t ex en sjö eller en soffas. I sitt uttillstånd kan apeiron inte uppfattas med mänskliga sinnen.

Anaximandros växelschema:

Fördelen med att som urämne välja en egenskapsbärare, ett substrat, är alltså att man kommer ifrån godtyckligheten i att som urämne anta något av de stoff vi kan iaktta. Det är också lättare att godta att apeiron skiftar kvalitet än att t ex vatten gör det. Ett visst kvantum apeiron uppstår egenskaperna K_1 , K_2 , K_3 och uppträder som vatten. Därefter avlägsnas dessa tre egenskaper och vattnet blir åter apeiron, som nu kan bli eld genom att uppta egenskaperna K_4 , K_5 , K_6 . I Tales

teori däremot måste vattnet samtidigt som det förlorar vattnets kvaliteter uppta eldens. Det är svårare att tänka sig konfliktlösa övergångar i detta senare fall, där t ex elden "egentligen" är något vått.

C. Man kan tänka sig apeiron som ett stoff som innehåller alla tänkbara egenskaper. De finns i varje kvantum apeiron just i de proportioner att de neutraliserar varandra på samma vis som komplementfärger kan ta ut varandra och bilda en gråskala. Rubbas egenskapsbalansen framträder vissa drag och vi blir varse föremål. Vi kan då differentiera mellan olika bitar apeiron.

Med hjälp av denna teori blir det lätt (och detta är fortfarande min tolkning) att förklara hur apeiron kan uppträda i så många olika skepnader – de fanns ju alla där från början.

Enligt differentieringsprincipen blir apeiron drivkraften i allt skeende. Genom att ett visst karaktéristikum K_1 lämnar materietycket A_1 rubbas jämvikten i A_1 och K_1 :s motsats K_2 får överhand. K_1 överflyttas till A_2 och blir där dominerande. Samtidigt utträdes K_3 från A_2 som beger sig till A_3 . På detta sätt uppstår oändligt många, oändligt långa orsakskedjor.

Genom sammanställning av vad Anaximandros kommentatorer sagt kan vi få fram följande.

Världarnas antal är, enligt Anaximandros, oändligt. De blir till och de går under. Även vår värld kommer att gå under, sedan födas på nytt o s v.

Jorden är kall och cylinderformad med en längd tre gånger diametern. Den sitter i perfekt balans mitt i vår värld och kan därför inte röra sig åt något håll. Den övre kortändan är inbuktad, och där bor vi. Enligt historieskrivningens fader, Herodotos, som inte alls nämner Anaximandros, ligger ön Delos mitt på cylinderns axel, och Medelhavet utgör centrum av världen. Det är därav havet fått sitt namn. Förbi Herakles stoder, d v s genom Gibraltars sund, rinner Oceanens vatten in i Medelhavet på grund av lutningen. Också genom de mäktiga floderna Nilen och Fasis rinner oceanvattnet mot Medelhavet och Svarta havet.

Runt jorden roterar ringformade skal. På det närmaste skalet är stjärnorna och planeterna fästade. De är varmare än jorden. På skalet därutöver sitter månen, som är varmare än stjärnorna. På det tredje och yttersta skalet sitter solen som är den varmaste himlakroppen eftersom den är närmast det

eldhav som finns utanför det sista skalet. Genom eldhavet kan man nå nya världar med kärna och skal.

När en ny värld uppstår, så sker en utvecklingsprocess som bl a är biologisk. Allt liv kommer från oceanen och fiskarna. Även människan har genomgått en biologisk evolution. Anaximandros byggde denna åsikt på filosofihistoriens kanske elegantaste bevis reductio ad absurdum, även om han inte alls använde denna term eller gjorde uppställningen på det formella sätt som jag gör här. Han utgår från två empiriskt bevisbara premisser (försatser) och drar ur dem en foljdriktig slutsats, vilken är empiriskt falsk och en motsägelse.

Premiss 1: Ett människobarn behöver flera års vård och skydd för att kunna överleva.

Premiss 2: De första barnen kunde ej få dessa år med behövlig vård. (Vuxna människor fanns ju ännu inte.)

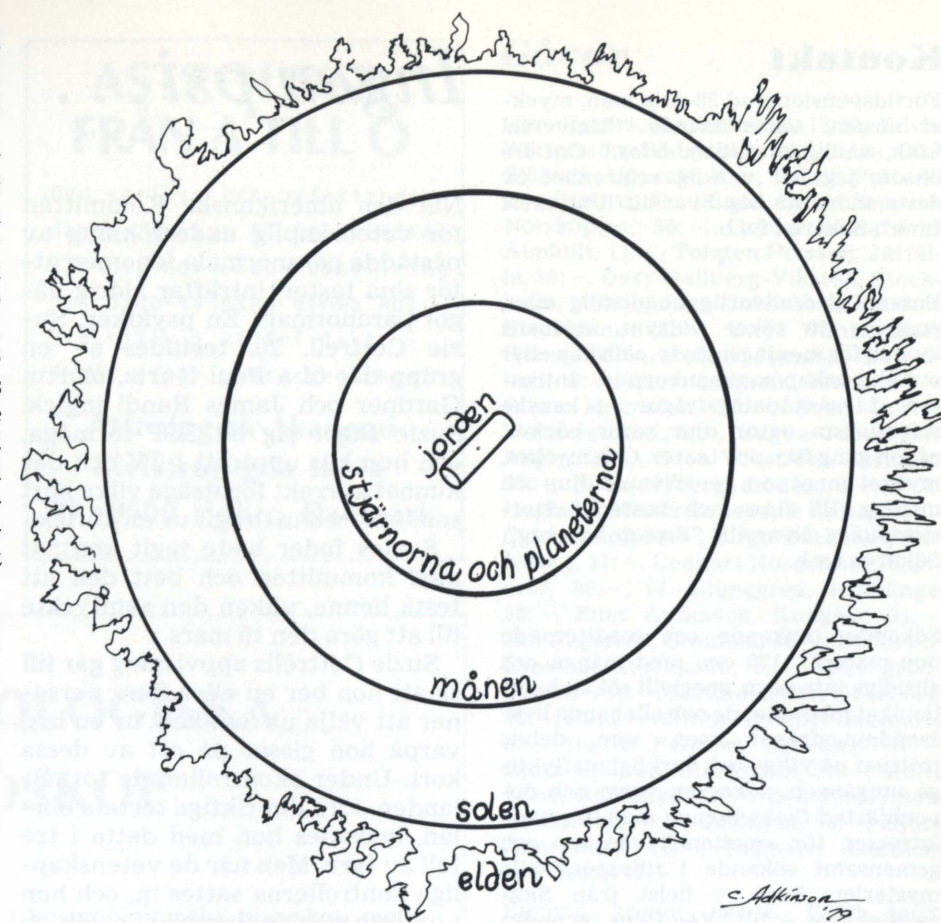
Slutsats: Människosläktet dog ut samtidigt med att det föddes.

Eftersom det nu finns människor, så måste människosläktet ha utvecklats gradvis och barnens behov av vård och skydd småningom ökats genom århundradena till vad det är nu. Åsikten att människan är en sentida ättling till fiskar stödde han också på fossila iakttagelser och studier av hajarnas levnadsvanor.

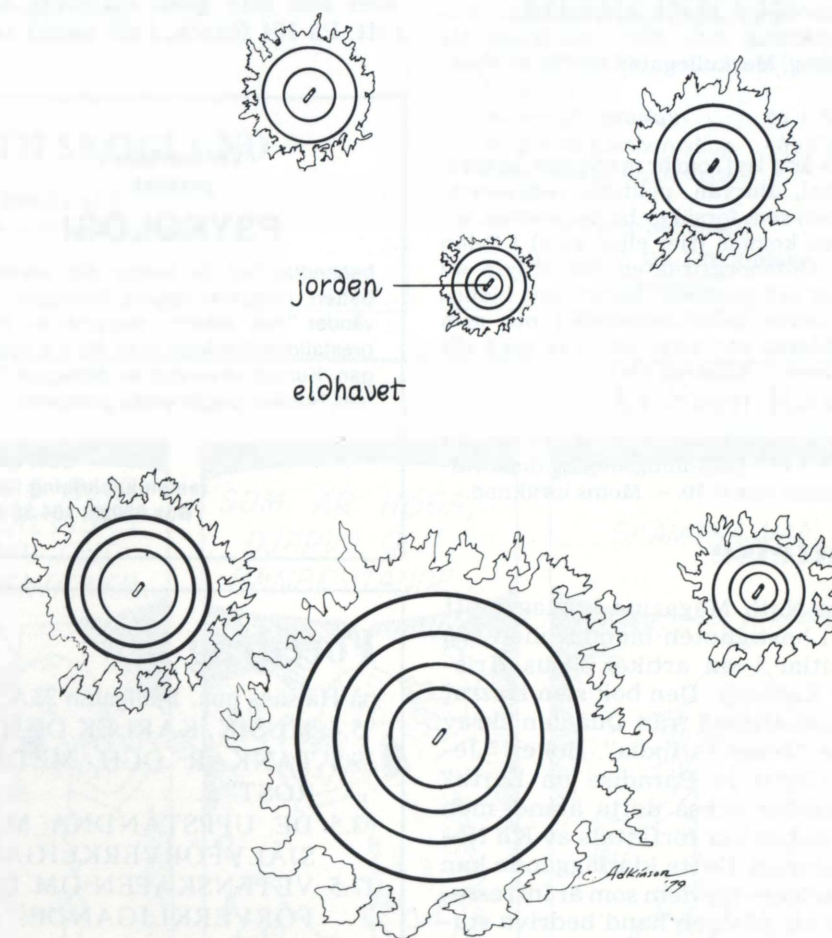
Det tog många århundraden innan den biologiska utvecklingsläran kunde ingå i den vetenskapliga verklighetsuppfattningen. Först i och med Charles Darwins arbete "Om arternas uppkomst" (1855) började denna teori vinna större utbredning. Darwin stödde sina teser på studier av den fossila djurfaunan i Sydamerika. Han fann att i de olika geologiska skikten träffade man på de mer differentierade arterna i de övre lagren.

I och med evolutionsläran, det oändliga universum och den ständiga kretsgången och periodiciteten i utvecklingen, så fanns det ingen plats för några gudar i Anaximandros verklighetsuppfattning. Han torde vara den första filosofen som konsekvent undvek att tala om mytiska väsen eller mystiska krafter. Medvetet sökte han förklara allt som naturliga händelseförlopp och skeenden.

Det förefaller inte heller som om Anaximandros var intresserad av etik. Allt strävade mot neutralisering i apeiron – det var ett konstaterande och det fanns inget moraliserande i detta.

Jorden omges av tre skal. På det inre sitter stjärnor och planeter, på det mellersta månen och på det yttersta solen.

Universum. Det oändliga eldhavet med det oändliga antalet världar (varav jorden är en) med olika slags kärnor och olika antal skal.

Kontakt

Förtidspensionerad 38-årig man, mycket ensam, söker kvinna. "Universal Link, andlig mutation, Ufos." Om Du liksom jag har verklig erfarenhet av detta, så hör av Dig. Svar till "Universal Link", Sökaren f.v.b.

*

Ensam, glad/allvarlig ungdomlig man, omkring 50 söker vidsynt, statusfri kvinna för meningsutbyte, sällskap eller ev äktenskap/sammanboende. Intressen: Livsåskådningsfrågor - kanske spiritualism, natur, djur, resor, böcker, någon gång film och teater. Och mycket, mycket annat som ger tillvaron djup och mening. Bil finns och bostad i Storstockholm. Svar till "Ensam är svag", Sökaren f.v.b.

*

Sökande, tänkande och mediterande ung man, 21, 178 cm, med många och allsidiga intressen, speciellt sökande efter ökat medvetande och allehanda livsåskådningsfrågor men som delvis tröttnat på ytliga och verklighetsflyktiga umgängen, söker en varm och öppenjärtad flicka/kvinna med likartade intressen för emotionell vänskap och gemensamt sökande i tillvarons alla mysterier. Svar - helst från Skåne/Blekinge - till "Vad finns på andra sidan?", Sökaren f.v.b.

*

Söker en flicka i passande ålder, 20-26 år. Intressen: Martinus kosmologi, musik, målning, foto. Skriv till Björn Almerskog, Morkullegatan 56, 724 64 Västerrås.

*

En 20-årig tjej som är meditatör, sökare, bokmal, djurvän, politiskt vänstervriden och som försöker bli vegetarian söker en kompis (tjej eller kille) i P-län eller Göteborgstrakten för utbyte av tankar och problem, teater- och biobesök, korta naturpromenader och som resällskap etc. Svar till "Vän med allt som lever", Sökaren f.v.b.

Pris för kontaktannonser: 40 öre per ord + 4:- i eftersändningsavgift, dock tillsammans minst 10:-. Moms inräknad.

Rättelse

Prem Nath Magazine beklagar att han i hastigheten blandat ihop två boktitlar i sin artikel Jesus Kristus i Kashmir. Den bok som Hazrat Gulam Ahmad från Quadian skrev hette "Jesus in India". Boken "Jesus Christ in Paradise on Earth" behandlar också detta ämne, men den boken har författats av Kh Nazir Ahmad. Detta klarläggande kan ju vara bra för dem som är intresserade att på egen hand bedriva studier i frågan om Jesus vistades i Indien, Kashmir och Tibet.

B. F.

Ingen psi...

När den amerikanska Kommittén för vetenskaplig undersökning av påstådda paranormala fenomen utför sina tester, inträffar aldrig något paranormalt. En psykiker, Suzie Cottrell, 20, testades av en grupp där bl a Paul Kurtz, Martin Gardner och James Randi ingick. Suzie säger sig ha ESP-förmåga, och hon har uppträtt i TV och där kunnat korrekt förutsäga vilka kort som folk sedan dragit ur en korlek.

Suzies fader hade tagit kontakt med kommittén och bett den att testa henne, vilken den samtyckte till att göra den 16 mars.

Suzie Cottrells uppvisning går till så att hon ber en eller flera personer att välja ut fem kort ur en lek, varpå hon gissar på ett av dessa kort. Under okontrollerade förhållanden, före det riktiga testets början, lyckades hon med detta i tre fall av fyra. Men när de vetenskapliga kontrollerna sattes in, och hon inte längre fick blanda och ge leken, misslyckades hon hela tiden. Hennes rörelser vaktades av två videokameror. På 80 försök lyckades hon inte gissa ett enda kort rätt. På 104 försök, i ett annat test,

kammade hon också noll. I ett test, där hon skulle gissa "färgen" på korten i 104 försök (alltså två gånger genom leken) fick hon 22 rätt, medan slumpen förutsäger 26 rätt. Hon misslyckades även till en början med att säga vilka kort som fanns i fem förseglade kuvert - fastän hon till slut lyckades med detta två gånger, vilket var litet bättre än slumpen.

Suzie Cottrell sa att hon inte kunde åstadkomma något, eftersom hon var nervös och utom sig på grund av de stränga testförhållandena i laboratoriet.

Ill gick det även för en annan psykiker, Michael Moffa, som sade sig ha förmåga till prekognition och fjärrsyn. Han fick slumpresultat endast under två dagars försök.

Kommittén för vetenskaplig undersökning av påstådda paranormala fenomen får nu en del publicitet i Amerika, vilket inte är att förvånas över. Underavdelningar av kommittén håller på att bildas i Kanada och Tyskland. (Ett bekymmer för professor Bender kanske?)

(Källa: The Humanist, juni 1978.)

Vår brevkurs i
praktisk

PSYKOLOGI

behandlar hur du laddar ditt psykiska batteri, utvecklar latent förmågor, använder "inre datorn", slappnar av, ökar prestationsförmågan m.m. Nu 4:e upplagan. Kursen vitsordad av deltagare från hela Norden. Begär gratis prospekt!

SUN LIFE ASSOCIATION
(sammanslutning för psykisk-medicinsk forskning)
Box 23028, 104 35 Stockholm 23. Tel 08/56 77 10

Specialkurs
HUR DU ÖKAR DITT

SJÄLVFÖRTROENDE

och DIN ATTRAKTIONSFÖRMÅGA 39:50
Boken ATT BANTA RÄTT
- PÅ BESTÅENDE SÄTT19:50
Boken HUR DU VINNER
och BEHÅLLER DIN PARTNER .29:50

Specialkurs och böcker
sänds mot pft + porto

Föredrag

på Hälsans hus, Fjällgatan 23A, torsdagar kl 19.00.

5.4 MUSIK, KÄRLEK OCH MÄNNISKAN.

19.4 TANKAR OCH MEDITATION ÖVER "TYSTNADENS RÖST".

3.5 DE UPPSTÅNDNA MÄSTARNA OCH INITIERING PÅ SJÄLVFÖRVERKLIGANDETS VÄG.

17.5 VETENSKAPEN OM DET TALADE ORDET OCH GUDS-FÖRVERKLIGANDE.

Arr. Björn Roxendal

HOROSKOP

Personliga födelsehoroskop tecknas och tolkas. Uppgifter om tid och plats för födelsen erfordras. Mot postförsäkt 75:-, 150:- eller 300:- beroende på utförlighet. Års-horoskop ställs mot 50:-, 100:-, 200:- eller 300:-. Även rådgivning och undervisning i astrologi.

Astrolog Per Dahlin

Pl. 1253, 830 43 Ås

Tel. 063/302 39

ASTROLOGI FRÅN A TILL Ö

Den seriösa och omfattande danska kursen NU PÅ SVENSKA! Lär dig horoskopuppställning och djup-tydning hemma hos dig själv i valfri takt. - Skriv efter gratisbroschyr!

Astrologisk Akademi

Kielstrup g:la skola

DK-9500 Hobro, Danmark

KOSMOBIOLOGISKA HOROSKOP

Kan nu erbjuda det allra senaste i kosmobiologiska horoskop med ännu klarare och effektivare tolkningar än vad som tidigare varit möjligt. För närmare information ring eller skriv till nedanstående adress eller telefonnummer. För information om priser, innehåll och olika alternativ. De flesta önskemål kan uppfyllas.

KOSMOBIOLOG KENTH SKOGLUND

BOX 2018, 824 02 HUDIKSVALL
TELEFON 0650/163 89 KL 16-17 månd-fred.

Gåvor

Chr. Eggers, Köpenhamn, 18:10, Edvin Wiktorsson, Södertälje, 11:-, Jan Olof Sjölund, Uppsala, 6:-, Birgit Pettersson, Örebro, 36:-, Sune Alexandersson, Norrköping, 36:-, Georg Gustafsson, Älmhult, 11:-, Torsten Persson, Järfälla, 36:-, Desy Kallberg-Viksten, Stockholm, 100:-, Inga Johansson-Pierrou, Stockholm, 11:-, Ewy Wilhelmsson, Kinna, 36:-, Holger Jonsson, Lammhult, 6:-, Curt Löfgren, Piteå, 36:-, Sture Malmsten, 16:-, Sven Ingvar Wennerstrand, 6:-, Yngve Johansson, Insjön, 26:-, Sven Wikström, Sorunda, 36:-, Sven Nyberg, Boden, 6:-, P.W. Hagman, Västerfärnebo, 6:-, Rolf Ahlqvist, Luleå, 16:-, Birgit Bäckman, Göteborg, 11:-, Lennart Nordström, Västerrås, 36:-, G. Ljunggren, Huddinge, 36:-, Eiler Anderson, Kungälv, 61:-, Jan Fagerros, Bromma, 10:-, Bertil Johansson, Stockholm, 6:-, "Det gröna hjärtat", 46:-, Matts Kimler, Göteborg, 36:-, Hanz Nyström, Lyngby, Danmark, 6:-, Ingrid Persson, Grästorp, 10:-, Björn Sjögren, Stockholm, 36:-, Marie Ehne, Rönninge, 16:-, Eva Andersson, Trollhättan, 6:-, Anonym, 36:-, Björn Almerskog, 45:-, Ingmarie Sundien, Lillhärdal, 11:-.

Summa kronor 863:10. Stort tack!
Red.

HOROSKOP

Mini-horoskop 17 sv/kr
Utförligt
personligt horoskop 46 sv/kr
Progressivt årshoroskop 46 sv/kr
Astro-Bladet sendes gratis

Peter Sørensen

Havrevej 12, DK-2700 Brønshøj
Danmark

Profeten

Korsförhörd slår tillbaka

Säga vad man säga vill om Erich von Däniken. Men det är mycket roligare att läsa honom än att läsa hans motståndare. Nu har hans förläggare med bandspelarens hjälp följt honom på föredragsturnéer världen över och spelat in frågor och svar, som getts ut i bokform. Boken heter "Erich von Däniken i korsförhör" med underrubrikerna "Frågor och diskussioner världen runt", "Har det funnits gudar på jorden?", "Erich von Däniken står till svars för sina idéer".

Naturligtvis är urvalet och redigeringen till Dänikens förmån, men det är intressant att följa honom i hans argumentation. Som alla folkförförare, de må vara politiker eller propagandister av det ena eller det andra slaget, är han skicklig. Där han har bra argument kör han hårt med dem. Där han är sämre beväpnad uttalar han sig i stället nedlåtande eller förklänande om meningsmotståndarna. De frågeställare, som han upplever som anhängare, stryker han medhårs.

Alltsammans görs med gott humör och Däniken klarar sig naturligtvis bra (annars hade hans förläggare knappast släppt ut boken). Man ska alltså ta den här skriften – som alltid med Däniken – med en del skepsis, men det är absolut ingen större synd att här och där låta sig ryckas med av hans argumentation.

När det passar honom laddar han upp med argument från vetenskapliga auktoriteter. Passar det inte så får auktoriteterna dask. Och det är ju inget fel på det. En av Dänikens ivrigaste belackare, professor von Ditfurth råkar mest illa ut. Ditfurth beskylls för att ha använt ganska betänkliga metoder och upprepat vederlagda påståenden i sin argumentation.

I flera fall är det uppenbart att Däniken har rätt. De gammalegyptiska "flygplansmodellerna" existerar verkligen. Man kan ifrågasätta om de verkligen föreställer glidflygplan – även om det finns tecken som tyder på det – men det är ofrånkomligt att de existerar, har filmats och fotograferats. Det samma gäller för de elektriska elementen (elektriska torrbatterier) från Bagdad-trakten. De har till och med ställts ut på Historiska museet häromåret. Jag var själv där och fotograferade dem.

Bråket om Dänikens besök i de sydamerikanska grottorna fortsätter och han är förvisso inte svarslös. Hans förklaring är inte heller omöjlig. Mannen som visade honom grottorna tycks ha haft motiv för att förneka att Däniken besökt dem. Saken är dock inte på något vis utagerad. Först när andra kommer till samma ställe och kan dokumentera fynden kan man säga att Däniken kan ges rätt i den dispyten.

För kärnkraftsmotståndarna är Erich von Däniken inget vidare att hänga i julgranen. Han är anhängare av kärnkraft. Det avsnittet av boken är ganska roligt. Man har nämligen medtagit när

kärnkraftsmotståndare i lokalen ropar "Pultron", "Försök inte slingra er" etc åt Däniken.

Denna bok är så att säga ingen nödvändig läsning, men den kan sägas vara ett trevligt komplement i debatten om Däniken. Att det är en spänstig herre med förmåga att trollbinda och stöta ifrån sig visste vi ju redan tidigare. Här ser vi det återigen. Boken har kommit ut på Berghs förlag. Däniken-översättaren Roland Adlerberth har i vanlig ordning gjort ett gott jobb.

BERTIL FALK

Värld att leva i

Allt vi ber om, Gud är att ha ett skydd mot regnet att vara varma nog om vintern att kunna betrakta snön med ett leende och tillräckligt att äta så att vår hunger inte förvandlar oss till ilska bestar och förstånd nog att skapa en rättvisa som inte tar död på vår kärlek till livet

Orden är från en mexikansk fackföreningsaffisch och inleder *Värld att leva i* (Larsons förlag). Boken är en uppföljning av "Välj värld" som kom ut för några år sedan och tog upp problemen kring en ny ekonomisk världsordning – och vad vi som enskilda eller som medlemmar i en grupp kan göra i det dagliga livet för att bidra till en rättvisare värld. Författarna Lars Eriksson, Martin Fogelberg, Göran Jonsson och Per-Åke Wahlström presenteras i slutet av den nya boken. Lars Eriksson är förbundssekreterare i Svenska FN-förbundet och har tidigare arbetat som lärare, Martin Fogelberg är skolesekreterare i Friskyrkliga Gymnasiströrelsen och svarar för bokens utomordentliga illustrationer. Göran Jonsson är civilekonom, tidigare journalist och har bl a u-landserfarenhet från Bangladesh. Per-Åke Wahlström är adjunkt i historia, samhällskunskap och religionskunskap och har utbildat lärare i Zaire. I slutet av boken finns också en studiehandledning och exempel på hur man kan lägga upp ett cirkelarbete kring den, liksom en lista på adresser till föreningar, som arbetar med de frågor som behandlas.

Denna nya handbok innehåller mycket tankeväckande och nyttig läsning. Man skulle önska att den inte bara fann vägen ut till olika studiecirklar, som vill arbeta med solidaritetsfrågor och internationell rättvisa, utan även lästes av alla lärare, företagare, chefer och anställda. Egentligen är det en bok för alla, som vill försöka förstå något av vad som idag rör sig på den förbryllande ekonomiska världsscenen. Att det är ett mycket komplicerat och svårbegripligt stycke som utspelas där, tycker nog de flesta av oss – och det är alltför lätt att som sökare lämna dessa svåra och konkreta världsproblem och bara söka sig inåt i sig själv. Världen är komplicerad idag, det är så mycket man inte orkar med att lyssna på, att ta reda på, att

En av Martin Fogelbergs fina illustrationer i "Värld att leva i".

följa upp. Man känner sin begränsning och litenhet inför experternas försäkringar och prognoser. Därför blir man glad över boken "Värld att leva i", glad för att det finns människor, som både kan och vågar sig på att på ett enkelt och lättfattligt sätt kartlägga den nuvarande ekonomiska världsordningen. Och inte nog med det, författarna presenterar också förslag till en alternativ världsordning. Det sista är inte det minst viktiga med boken, att den till skillnad från många andra "utopiska" böcker verkligen har konkreta möjligheter att peka på.

Utgångspunkten från basbehovstänkandet är intressant. Basbehovsstrategins mål är att varje människa ska få sina grundläggande behov tillfredsställda. Den första kategorins basbehov är mat, kläder och bostad. Den andra kategorin omfattar samhällstjänsterna rent vatten, renhållning och avlopp, transporter, hälsovård, utbildning och kulturell verksamhet.

Förutom basbehoven behandlas ingående våra konsumtionsvanor, arbets-tillfällen och jobb, den avancerade teknologin och hur vi kan gå u-länderna till mötes. Den numera vanliga beteckningen nord-syd-relationen förklaras. De flesta u-länderna finns på norra halvklotet, och u-länderna är belägna söder om dem. Nord-syd-relationen betecknar alltså ett beroende av ekonomiskt och tekniskt slag. I detta sammanhang tas också vissa u-länders uppvaknande upp, ett uppvaknande som bl a innebär en frigörelse från i-världen mot ett större samarbete och utbyte inom tredje världen.

Ett kapitel i boken handlar om rustningar och vapenhandel i världen. Det är skrämmande läsning, som med siffror och klara argument avslöjar militaris-mens hela vanvett. Världens militärutgifter är så stora att man knappast fattar siffrorna. Vad är det för en värld vi lever i som varje år rustar för mer än alla länders sammanlagda utgifter för utbildning och sjukvård! Vad är det för en värld som låter mer än 82 000 av sina

barn dö i svält och sjukdomar varje dygn medan det militära förbrukar över 5 miljarder kronor varje dygn! Varför fortsätter detta vanvett?

Inte bara det stora våldet i världen behandlas utan även våldet i vardagen, som möter oss alla varje dag, på jobbet, i skolan, hemma, i tidningar, i radio och TV, i barnens serietidningar... Våldets spiral och att våld alltid föder våld är påståenden som är svåra att motbevisa. Historien kan tyvärr visa upp alltför många exempel på dess riktighet.

Boken avslutas med ett givande resonemang runt tanken att många känner sig maktlösa inför utvecklingen och därför accepterar vi mycket som vi innerst inne vet är fel. Denna uppgivenhet måste vi bekämpa inom oss själva, och i stället med all kraft, var och en på sitt sätt, försöka gripa tag i de brännande problemen. Vi måste försöka hitta en ny, mera medveten livsstil, byggd på en stark inre övertygelse att världen är värd att leva i, men inte bara för dig och mig, utan för alla som fötts på vår jord. Att vi har ett ansvar för varandra och att vi alla hör ihop och är trådar i samma väv, fastän vi inte alltid förstår det. Alla kan vi försöka kämpa för denna solidaritet i vår lilla vrå av världen. Försöker så många som möjligt att göra detta är chanserna större att världen blir vad den är ämnad till: en värld värd att leva i.

EVA JAGRELL

Det moderna döendet

"Här har döden återvunnit värdigheten" läser jag i Svenska Dagbladet 21.11.1978 som rubrik över ett reportage från ett engelskt "hospice", hem för döende. I Sverige dör ca 80 000 människor varje år, nio av tio på sjukhus sågs det i artikeln. "De får finna sig i att vårdas på den aktiva sjukvårdens premisser – vi har helt enkelt inte någon utvecklad vårdfilosofi när det gäller döende patienter. – Den som väljer att tillbringa sista tiden i hemmet hamnar mycket lätt i ingen mans land. Primärvården är inte gjord för vård av döende – framför allt inte döende med svåra plågor. Och specialistläkarna har mycket små möjligheter att göra hembesök." Ungefär hälften av alla patienter dör ensamma, sägs det sedan i artikeln. En tredjedel har extravak – personal som hela tiden byts ut och som patienten därför aldrig lär känna. Inte sällan finns det mer än 30 personer runt patienten.

Samma dag som jag läste denna artikel fick jag i min hand en ljusblå bok med titeln *Anhörig* skriven av Ann-Medeline Gelotte (Tidens förlag, 160 sidor). Hon har tidigare skrivit och illustrerat flera fantasifulla sagor för barn och allvarliga sagor för vuxna. Den här boken är ett intensivt personligt dokument över ett par dagar vintern 1978. Den människa som stod Ann närmast, hennes 97-åriga mormor, hade varit sjuk en tid. Nu blev hon akut sämre med magsmärtor och blödningar. Ann för-

sökte få hem doktorn, men "specialist-läkarna har mycket små möjligheter att göra hembesök" och hon måste ringa efter ambulansen. Ann följer med och stannar till slutet. Boken skildrar hennes vanmätiga ilska över den opersonliga, fabriksartade sjukvården i ett modernt sjukhus. Minnen väcks till liv och växlar, från hennes egen tid i sjukvården några år tidigare, från barndomen med mormor. Miljön skildras intensivt levande, i ögonblicksbilder som denna från akutmottagningen:

Du lämnas med bårvagnen mot väggen i den långa korridoren
liten
ängsligt kikande
frusen
Försöker täcka över dig med de tunna frottéskyngena
Är glad att jag släpade med din pläd också
Den får inte bara värma dig
När jag breder ut den
är det som att markera
att du inte hör hemma här
Det är bara tillfälligt

Men det hjälper inte, mormor matas in i sjukvårdsapparaten full av tekniska underverk men fattig på mänsklighet. Några timmar senare:

Det är väldigt varmt i ditt rum
och det luktar illa
Jag ber att få öppna fönstret
ge dig frisk luft
men det går inte säger biträdet
Hela ventilationssystemet blir förstört
om man öppnar ett fönster
Ventilationssystemet
i underlandet

Det har varit en stark upplevelse att läsa Anns bok. Jag känner ju igen minsta detalj från min egen tid på medicinkliniker, men upplever den ändå ur ett nytt perspektiv. Kanske måste man vara patient eller anhörig för att verkligen förstå hur omänsklig vår sjukvård ofta är i all sin tekniska, rationellt produktionsinriktade utveckling.

Anns mormor fick inte dö hemma, som hon så gärna ville. Men hon fick dö bland sina närmaste, något som kan bli en berikande upplevelse också för de efterlevande:

Denna timme känns så starkt
att du inte längre finns där
i din kropp
Den är välbekant
men den är inte längre du
Och ändå är det viktigt
att den tvättas och kammats
Det är som när man lånat något
och skall lämna det tillbaka igen
och vill att det ska vara så
oförändrat som möjligt
helst i ännu bättre skick
Jag ser på dig
och försöker förstå
förändringen som skett
Vet inte längre var du är
men ändå vet jag inom mig
att du någonstans finns

Men varför skulle du stanna här när du trodde att de väntade dig därborta någonstans
Jag skulle också skynda mig bort om jag vore du

Måste man vara anhörig för att förstå? slutar boken. Ja, kanske – men man kan komma en bit på väg genom att dela andras upplevelser.

NILS-OLOF JACOBSON

Tyngd och nåd

En omfattande levnadsteckning över Simone Weil utgavs år 1973 av hennes studiekamrat och vän Simone Pétrement. Författarinnan har varit inriktad på att ge en så fullständig bild som möjligt av Simone Weil och att inte glömma något som berättats för henne eller som hon tror sig veta. Boken innehåller förutom en enkelt berättad och personligt hållen levnadsbeskrivning en hel del otryckta dokument och odaterade brev, som i möjligaste mån har ordnats kronologiskt. För den som tidigare har lärt känna och lärt sig älska Simone Weil blir denna bok en gåva, en upptäcktsfärd, en sällsynt fascinerande läsning. Den utkom 1978 i svensk översättning med titeln *Simone Weil* (Natur och Kultur).

Simone Weil föddes 1909 i Paris som dotter till en judisk läkare. Hon genomgick den fyraåriga lärarutbildningen vid Ecole normale supérieure och tjänstgjorde sedan som lärare vid olika läroverk i landsorten 1931–34. Hennes huvudämne var filosofi men hon undervisade också i grekiska och matematik. Samtidigt arbetade hon med stor iver politiskt och stod särskilt nära den syndikalistiska rörelsen. Hon kände stort behov av egna erfarenheter "på verkstadsgolvet" och lämnade därför sin lärartjänst för att under år 1935 arbeta i tre olika fabriker som vanlig arbeterska. Ingen kände till hennes bakgrund och hon levde enbart på den mycket oansenliga lön som hon – ovan och ganska tafatt – lyckades förtjäna enligt ackordet. När spanska inbördeskriget bröt ut år 1936 gick Simone Weil med i internationella brigaden, och även om hon inte lyckades bli placerad i frontlinjen fick hon vissa starka, personliga erfarenheter av vad kriget är. Senare arbetade Simone Weil i en vingård för att lära känna lantarbetarnas villkor inifrån. I början av 40-talet, när den politiska situationen blev alltmer hotande för judarna i Frankrike, lät hon – mycket motvilligt – övertala sig att följa sina föräldrar till Amerika men endast i förhoppningen att snart kunna ta sig över till England och delta i kampen mot Hitler därifrån. Hon kom så småningom till England. Men den organisation av frontsjuksköterskor som hon ville hjälpa till att bygga upp och själv delta i kom aldrig till stånd. Hon fick inte heller tillåtelse att ta sig över till Frankrike med fallskärm som hon hade hop-pats.

Simone Weils arbete i London blev att granska manuskripten till ett av motståndskommittéerna utarbetat program för en reorganisering av Frankrike efter kriget. Hon fick tillfälle att komma med egna synpunkter på detta och hennes produktion var under några månader i London otroligt rik. Ändå kändes det olidligt för Simone Weil att leva skyddad medan andra satte sina liv på spel. Hon hade "missat" trodde hon, den död som var ämnad åt henne genom att fly till Amerika. Och hennes sorg över denna eventuella olydnad mot eller missuppfattning av den gudomliga vilja som styrde hennes liv och tankar inifrån, var mycket stor. Av solidaritet med sina ockuperade landsmän levde Simone Weil dessutom sedan länge på mycket små ransoner. Den stora sorgen som hon led av och denna halvsvält bröt nu ner hennes redan förut bräckliga konstitution. Hon angreps av tuberkulos och slutade sitt liv på sjukhus 1943. Man ansåg där och deklarerade i pressen, att hon hade bidragit till sin egen död genom att vägra inta föda. Men troligen var det – enligt Simone Pétrement – inte så. Simone Weil kunde kanske helt enkelt inte längre tillgodogöra sig den föda som man erbjöd henne.

Simone Weil var från sin barndom fysiskt svag. Hennes händer var onaturligt små och lydde henne dåligt. Hon hade en mycket svår och tidvis ihållande huvudvärk, som måste ha plågat henne oerhört. Troligen härrörde den från en sjukdom som kallas smygande sinusit, men detta konstaterades först under kriget då ingen behandling stod att få. I hennes svaga kropp rymdes en stor intelligens, en skönhetstörst och känslighet av ovanliga mått tillsammans med en gränslös viljestyrka. Simones lärare i filosofi Alain (Emile Chartier) hyllade den åsikten att viljan är själslivets innersta väsen och hon tog starka intryck av hans undervisning. För att förstå Simone Weils liv med alla de påfrestningar som hon trots sin bräcklighet frivilligt utsatte sig för – maskinernas buller och ständiga krav på uppmärksamhet, förmännens order som skrämdes och förödmjukade henne, vinskördens hetta och kroppsliga trötthet, krigets fasor och den stränga asketiska livsföring som hon underkastade sig – måste man känna till hennes filosofi, som så småningom utvecklade sig till en medveten gudstro. Simone Weil sökte och önskade ingenting annat än sanning och i sanningen inneslöt det som hon kallar rättfärdighet. För att hennes tankar skulle bli sanna måste hon pröva dem genom sitt eget liv. Hon måste veta vad hon talade om. Hon gick aldrig längre i sina utsagor än hennes egen erfarenhet sträckte sig. Och då hon sökte efter rättfärdighet, måste hon finna den först och främst i sitt eget liv. Hon kunde ge bort allt, avstå från allt (utom möjligen från cigaretter). Hon åt så lite hon kunde därför att många andra led brist på mat. Hon sov på golvet så som soldaterna måste göra. Hon var en av de mycket sällsynta som i det närmaste lyckades leva så som hon lärde.

Det fanns inom Simone Weil en djup

och stark längtan som gjorde henne till helgon. Många har uppfattat henne så. Den tro som så småningom – med början i trettioårsåldern – utkristalliserades hos henne och som hon under sitt sista levnadsår i London formulerade i "Trosbekännelse" innebär: Gud, d v s det högsta Goda, har frivilligt dragit sig undan från världen och överlämnat denna åt nödvändigheten. Gud tiger i denna värld, där tyngdens lagar råder, utom i de människor som riktar sin kärlek mot honom i uppmärksamhet och stilla förbäran. Han möter dessa med nåd, och då sker hos den som helhjärtat samtycker, det som Simone Weil kallar för "avskapelse". Den personliga (jagiska) människan utplånas för att det opersonliga i henne, som är Gud, skall bli allt. Från människans sida måste avståndet ske frivilligt, inifrån, i rätt tid och av kärlek. Jagets söndernötning sker så småningom mitt ute i livet, i enkel pliktuppfyllelse och under lydnad mot det som Gud genom inre ingivelser driver människan till. Man måste känna dessa tankar väl – en mystikers lätt igenkännliga tankar, identiska i alla tider, länder och världsdelar – för att förstå, hur Simone Weil, som själv betraktade individens frihet som oerhört viktig i alla lägen och som avvisade makten i alla dess former, så helt och utan alla förbehåll underkastade sig det hon uppfattade som Guds vilja med henne. Lyft av nåden i förening med sin egen längtan och sin obönhörligt starka vilja var hon vid sin död enligt fleras vittnesbörd helt foglig, helt beredd. "Jag kände det", säger en av hennes nära vänner efter deras sista sammanträffande, som om jag befann mig inför en absolut genomskinlig människa, färdig att på nytt uppslukas av den ursprungliga ljuskällan."

Gunnel Vallquist har i förordet till Simone Pétrements biografi över Simone Weil tillskrivit denna "ett framträdande masochistiskt drag". Självt har jag under läsningen av denna bok med glädje konstaterat att hennes vän har framhållit så många andra sidor hos Simone Weil: livsglädje, levnadsmod även under mycket svåra förhållanden, humor, charm, ömsinhet, ja, harmoni. Vad man tycker eller tror om Simone Weil som person har ingen betydelse. Hon var inte här för att visa oss ett sätt att leva utan för att lämna oss sina tankar i arv, framsprungna ur ett ständigt, ivrigt och helhjärtat sökande efter sanning.

BIRGIT CARL

En sällsam vandring i tankens värld

I *Existens och tro* (Cavefors, c:a 80:–) framlägger lundadocenten Benkt-Erik Benktson kontentan av en livslång väv av filosofiska studier. Han är en av de få i vårt land som behärskar konsten att klart och engagerat men ändå essäis-

tiskt och lättsamt framlägga vida och fundamentala sammanhang i historiens och tankens värld.

Boken är inte rent encyklopediskt eller historiskt upplagd, utan liksom koncentriskt, efter olika frågeställningar. Ändå får läsaren så småningom en mångsidig och avvägd bild av den mångfaldiga men disparata tankeström "Från Sokrates till Simone de Beauvoir" som kan kallas *existentialistisk*. Författarens syfte är snarare att väcka intresse och stimulera till egna tankar och studier än att presentera något entydigt handboksmässigt lärostoff. Ändå blir framställningen aldrig rörig, om och till omständlig ibland, som på tal om Søren Kierkegaards betänksamhet inför prästkallet.

De åtta kapitlen har följande rubriker: Vid vandringens början, De "eviga" frågorna i historiens gång, Tankens oro blir hjärtats, Det nya engagemanget, Mot modern livstolkning, Positionernas dialog, Det enkla prakt samt Avgörelsens lycka och vända. Boken är försedd med utförliga hänvisningar samlade i en bilaga, samt med en omfattande litteraturliste.

Det ligger nära till hands att jämföra Benktsons arbete med *Thure Stenströms* Existentialismen (Natur och Kultur 1966). En grundläggande skillnad mellan dem är att för Benktson den existentialistiska traditionen har skänkt struktur åt själva hans livsinnehåll, medan det för Stenströms del rätt klart framgår att han i grund och botten tycker illa om sitt studieobjekt och "inte kunnat motstå frestelsen att ibland referera existentialismens kritiker". För honom har det gällt att inför sina kolleger ådagalägga att han, trots sitt ämnesval, ingalunda avfallit från den allena sakliggörande Uppsala-filosofin, och att han alltså står fast vid att "frågor av denna bekymmersamma art... övergivits av den vetenskapligt arbetande filosofin". För Benktson har det tvärtom gällt att i vårt enkelspråkigt "anglosaxiska" klimat på allvar aktualisera just sådana centrala frågor som kan skänka perspektiv av radikal typ och som Stenström och andra systemtroga finner störande och har "överbunnit".

Trots alla skillnader mellan dem som brukar kallas existentialister, så rör det sig ändå alltid om en kritik av, och ett försök att finna alternativ till, det sätt att leva och tänka som råder inom den västerländska civilisationens huvudfåra, alltså i praktiken kapitalismens och den teknoeconomiska maktutvecklingens samt den matematisk-naturvetenskapliga fackvetenskapens herravälde.

Det kan förefalla som om existentialismen med sin väldiga, disparata tankemöda aldrig når fram till några rejäla resultat. Men uppgörelsen med vår betänkliga civilisation är inte avklarad på en kafferast, och hör över huvud taget inte hemma inom specialvetenskapens högrespektabla område; tvärtom är det ju inte minst just den avskärmade specialvetenskapen som existentialismen angriper. Uppgörelsen hör alltså hemma på tänkandets, besinningens område. Här gäller det först och främst

att ställa de *fundamentala, orienteringsgivande frågorna*, inte att arbeta fram entydiga svar på detaljproblem.

Existentialismens protest mot den torftiga "vetenskapliga" världssynen har kommit att gå fram på två delvis skilda vägar, vilket bidragit till att rörelsen som helhet har framstått som motsägelsefull.

A *ena sidan* står existentialismens *humanistiska* huvudfåra. Man vänder sig mot den förtorkning av människan som blir resultatet av civilisationens blint matematisk-naturvetenskapliga prägel. Här är det inte den blotta materien som sätts i högsätet, utan i stället den engagerade, förtvivlade, beslutsamma människan. Mycket hos Sartre, liksom hos Nietzsche, kan te sig pessimistiskt, men poängen med deras och många andra liknande författares tänkande är ju ändå att de stimulerar till *personligt avgörande*.

A *andra sidan* står den riktning som söker *upphäva själva dualismen* mellan sinnevärld och idévärld, mellan subjekt och objekt, mellan skaparen och det skapade, en splittring och en oförmåga till helhetssyn och helhetsliv som drar genom Västerlandets hela historia, i synnerhet under Nya tiden. Denna anti-dualistiska riktning representeras i vår tid främst av den i Sverige så gott som okände *Martin Heidegger* (1889–1976), och erinrar i mycket om den östasiatiska tanketraditionen (Zen-buddhismen).

Benktson tillhör själv avgjort den kristet-humanistiska grenen av existentialismen, och tycks rygga något tillbaka inför Heidegger. En viktig slutgestalt i boken blir i stället *Dietrich Bonhoeffer*, en tysk teolog som avrättades av Hitler-regimen den 9 april 1945. Från fängelsevistelsen har han efterlämnat märkliga dagboksanteckningar. Han predikar något slags underkastelse, men ingalunda under våldsregimen, utan under Gud. Men med Gud menar Bonhoeffer inte något avskilt "andligt objekt" bortom molnen, utan själva möjligheten till mognad och ansvar utöver individen, alltså möjligheten att vara "Guds avbild". Att underkasta sig en sådan Gud innebär inte alls någon mjälig martering av det egna skräpliga jaget, utan i stället detsamma som att bejaka och satsa på ens egen och på världens fullkomman. Bonhoeffer höll måttet intill slutet.

I en kort recension är det alldeles ogörligt att skänka rättvisa åt den otroliga rikedom i Benktsons arbete, så värdefullt som bidrag till uppluckringen av det instängda kulturella klimatet i vårt analytiska fosterland. Tongivarna i Stockholmspressen går dock vidare i de vanliga "intellektualistiska" gängorna och hånar honom eller söker tåga ihjäl honom. Men på det välrenommerade Kaiser Verlag i München utkommer i en nära framtid en tysk översättning av hans mycket läsvärda magnum opus.

RICHARD MATZ

*

Sven Magnusson

"Flygande tefat"... vad säger vetenskapen?

Ca-pris 49:– inkl. moms
I varje bokhandel eller direkt från

Zindermans förlag
Box 310

401 25 Göteborg 1
Tel. 031/13 78 32

Sven Magnusson

Det "övernaturliga" och vår världsbild

Ca-pris inb. 49:– inkl. moms
I varje bokhandel eller direkt från

Zindermans förlag
Box 310

401 25 Göteborg 1
Tel. 031/13 78 32

VI SÖKER FÖRFATTARE M FL

Vet ni att ni har några specialkunskaper i något ockult ämne som ni skulle vilja skriva om, men inte har möjlighet att på egen hand få utgivet är det möjligt vi kan hjälpa er. Vi är en organisation som bildades förra året med syfte att stimulera forskning i filosofi och vetenskap på såväl vanliga områden som inom det ockulta, och har redan lokala representanter i flera länder. Kan-ske kan ni också ingå i någon forskargrupp vi har. Sänd in uppgifter om er själv, födelsedata och era speciella kunskaper eller intressen. Bidrag för vår verksamhet emottages också tack-samt, för närmare information skriv till:

UNIVERSITY OF COSMIC PHILOSOPHY
AND SCIENCE
BOX 2009, 824 02 HUDIKSVALL

RELIGIÖS TROSVISSHET

Att ha en religiös tro kan uppfattas som en tillgång för de allra flesta. Det är att ha tilltro till det trots allt inneboende goda i varat, att ha en förankring i en livsvänlig verklighet, varur livsmod och tröst kan vinnas. Det kan innebära att känna en "mening" med allt som sker med en själv och med andra, att uppfatta ett vakande öga över alltsammans, att känna en osynlig ledning mot ett fördolt, högre mål.

Att tro på Gud och i bön vända sig till "honom" får ses som något djupt mänskligt. Det kan uppfattas som ett behov, en psykologisk reaktion eller en mystisk känsla för det heliga i allt. Det är så vanligt att det måste anses vara en fullkomligt naturligt del av mänskligt liv.

Skulle det inte finnas en Gud eller gudar, så finge människan uppfatta detta. Ty till en sådan verklighet står hennes längtan.

I allmänhet är religiös tro alltså något gott, något som behövs. Vi har kanske alla religiösa behov. Men trosvissheten har även avigslor. Trosfanatismen, dvs oförmågan att se att för andra människor kan, med all rätt, andra sanningar gälla, har lett till mycket bekymmer. Präster och andra religiösa le-

dare har skapat opinion genom att måla upp en intensiv bild av verkligheten, vilket i de svåraste fallen lett till bl a religionskrig, inkvisition, förföljelser, utstötning av syndare, kättare och avfällingar samt meningslösa späkningar och fientlighet mot vetenskapen.

I vårt land i vår tid har de religiösa opinionsbildarna ingen fullständig makt över sinnena. Religionen är numer en bisak i samhället. Religiös propaganda motverkas av informationer av annat slag. Så trosfanatism nu blir något relativt mildt och tolerabelt. Det innebär egentligen knappast mer än belägg för att de troende verkligen tror på det som de säger sig tro på.

Predikanterna och missionärerna ligger lågt. Religionen är en privatsak. När man läser om sådant som att man inom pingströrelsen lagt fram sex miljoner kronor och bjudit över TM-rörelsen för att kunna köpa en nedlagd folkhögskola och hindra den "hinduistiska" TM-rörelsen att få ett centrum i det frikyrkliga Småland, då kan detta på en utomstående göra ett märkligt naivt intryck, men visar egentligen bara att de där pingstvännerna har en stark tro.

För människor med en verklig religiös övertygelse kan andra former av andlighet som inte överensstämmer med den egna tron, te sig som villoläror, vilka är skadliga och bör bekämpas. Att sanningen är en personlig, individuell sak kan vara svårt att acceptera för den trosvissa. Han vill att den sanning som han själv bekänner sig till skall gälla också för andra.

Men eftersom det tydligen är så att den verkliga sanningen, bortom våra mänskliga föreställningar, undgår oss kryp, bör väl en "troende" kunna förstå att andra människor med annan läggning, annat tänkesätt, annan bakgrund, med all rätt skapar sig andra former av tro.

SM

SÖKAREN

Nr 3 1979 Årgång 16
Adress: Box 3063, 103 61 Stockholm 3
Postgiro: 70 60 47 -8
Bankgiro: 372 -8128
Telefon: 08/69 60 27

Red o ansv utg: Sven Magnusson

Sökaren är en oberoende tidskrift för livsåskådningsfrågor, där skilda meningar kan föras fram.

För varor och tjänster som utbjuds i annonser i denna tidskrift svarar endast annonsörerna själva.

Tryckt hos Smålandspostens Boktr. AB, Växjö 1979

ISSN 0038 -0504

PRENUMERATIONSPRISER

Helår (10 nr) 64: -
Halvår 34: -

Annonspriser (moms tillkommer):
Helsida 650: -, halvsida 400: -, småannonser 15: - per spalt-cm men minst 45: -.

INNEHÅLL:

Pavel Rogalski:
Fenomenet Guru Maharaj Ji 2

Gustaf Fröding:
Ett besök hos Boltz 5

Björn Sahlin:
Känn igen dig i det annorlunda 7

Gustaf Lundgren:

Astrologi och människokunskap 8

Några minnesord om Alf Ahlberg 13

Maria Adkinson:

Min favoritbok 15

Adrian Parker:

En liten exercis i kritikens felkällor 17

Katarina Ed:

Resor i psi-land 19

J O Mallander:

Intervju med Sangharakshita 20

Sven Rosén:

Slutet på en spökhistoria? 24

Rolf Ejvegård:

Anaximandros - den första evolutionisten 31